

**LIMINGAN KUNNAN
TALOUSARVIO 2024 JA
TALOUSSUUNNITELMA 2025–2026**

Sisällys

1.	KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	3
2.	TALOUSARVION YLEISET PERUSTEET	4
2.1	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	4
2.1.1	VÄESTÖNKEHITYS JA KUNNAN OSA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN	5
2.1.2	ELINVOIMA JA TYÖLLISYYS	7
2.1.3	MAANKÄYTTÖ JA ASUNTORAKENTAMINEN	9
2.2	TALOUDELLISET LÄHTÖKOHDAT	9
2.2.1	TALouden KEHITYSNÄKYMÄT	9
2.2.2	KUNTATALOUS	11
2.2.3	LIMINGAN KUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT	12
3.	LIMINGAN KUNNAN STRATEGISET LINJAUKSET JA TAVOITTEET	15
3.1	LIMINGAN VISIO JA TOIMINTAA OHJAAVAT ARVOT	15
3.2	STRATEGISET TAVOITTEET	17
4.	TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN KONSERNIJOHDOLLE JA KUNNAN EDUSTAJILLE TYTÄRYHTEISÖISSÄ	22
4.1	LIMINGAN KUNNAN TYTÄRYHTEISÖJEN TULOSTAVOITTEET	23
4.1.1	LIMINGAN VESIHUOLTO OY	23
4.1.2	LIMINGAN ASUNNOT OY	23
4.1.3	LIMINGAN KEHITYS OY	24
4.1.4	KIIINTEISTÖ OY LAKEUSTALO LIMINKA	24
4.1.5	KIIINTEISTÖ OY LIMINGAN VANAMO	24
5.	TALOUSARVION RAKENNE, SITOVUUS JA SEURANTA	25
6.	TULOSLASKELMAOSA	26
7.	RAHOITUSOSA	32
8.	KÄYTTÖTALouden SITOVUUS PALVELUALUEITTAIN	35
8.1	KONSERNIPALVELUT	37
8.2	ELINVOIMAPALVELUT	45
8.3	SIVISTYSPALVELUT	49
8.4	HYVINVOINTIPALVELUT	56
9.	INVESTOINTIOSA	62
10.	LIIKELAITOKSET	68
10.1	KUNNALLISTEKNIikka LIIKELAITOS	68
10.2	RUOKA-, PUHTAUS- JA KIIINTEISTÖPALVELUJEN LIIKELAITOS	76

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Viimeiset vuodet ovat olleet epätavallisia, erilaisten kriisien ja isojen muutosten sävyttämiä. Koronakriisi, korkotasojen voimakas nousu sekä Ukrainan sota ovat muuttaneet toimintaympäristöä ja pakottaneet arviomaan uudelleen lähes kaikkea, talouden ja turvallisuuden näkökulmista. Korkotaso on ajanut Suomen taantumaan ja konkurssit ovat varjostaneet viimeistä vuotta. Kukaan ei kykene ennakoimaan ja kertomaan varmuudella millainen on lähivuosien tarina.

Hyvinvointiuudistus on saatu alulle ja ikävät leikkaukset sekä palvelumuutokset ovat edessä. Uudistuksen yhteydessä tehty kuntien valtionosuuksien leikkaus on osoittautunut liian suureksi ja lähes kaikki kunnat ovat joutuneet hyväksymään alijäämäisen vuoden 2024 talousarvion. Tilanne on uusi, sillä Limingassa ei viimeisen 20 vuoden aikana ole tällaiseen tarvinnut tottua. Ensimmäisen budjettiluonnoksen alijäämä oli 3 Me. Budjetin kampaamisen ja säästöjen hakemisen jälkeen alijäämä on -1 M€.

Kuntien alijäämäisten talousarvioiden muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat olleet mm. korkotason nousu, varsin kallis palkkaratkaisu sekä mm. rakennusalan kriisiytyminen ja nyttemmin lievä taantuma. Suomi on elänyt leveämmin kuin mihin sillä on varaa ja on jaettu sellaista mitä ei ole ollut olemassa. Suomi on velkautunut voimakkaasti ja velanotto jatkuu. Tämä kaikki näkyy myös kuntien taloudessa ja palveluissa. Kuntien velvoitteet eivät tavoitteista huolimatta ole vähentyneet, sen sijaan koko ajan on lisätty, sinänsä arvopohjaltaan oikeita, hienoja ja ilmaisia palveluja mm. lapsiperheille. Kaikki ilmaiset etuudet näkyvät kuntien talousarvioissa alijääminä.

Kunta on investoinut viimeiset vuodet erittäin voimakkaasti ja nyt on pakko hengähtää. Seuraavina vuosina on syytä keskittyä tulopohjan, kasvun ja elinvoiman vahvistamiseen. Meidän on vahvistettava omaa verotulopohjaa, sillä olemme liikaa valtionosuusriippuvaisia. Vuoden 2024 nettoinvestoinnit ovat 3,1 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit kohdistuvat Tupoksen taajamaan, jonne rakennetaan tasokas urheilupuisto mm. ulkokuntosali, tekonurmikenttä jne. Lisäksi Tupokseen ja keskustaan rakennetaan kevyen liikenteen väyliä sekä parannetaan vanhoja katuja ja teitä. Kunta vastaa viime kädessä myös veden riittävydestä. Kunta mahdollistaa uuden vesilaitoksen rakentamisen pääomittamalla kunnan täysin omistamaa vesi-yhtiötä ja taakamalla yhtiön lainan. Merkittävä seudullinen kehittämisaihe on raideliikenteen ja lähijunaliikenteen kehittäminen, jonka osalta tehdään pohjaselvityksiä ja suunnitelmia siten, että sekä lähijunaliikenne, että kaukojunien pysähtyminen olisi Limingassa tulevaisuudessa mahdollista. Olemme perinteisesti olleet kuntien eturivissä niin kehittämisessä kuin palveluissa. Emme halua jatkossakaan jäädä asemalle, kun muut ajavat ohitse, vaan hyppäämme kehittämisen junaan myös tässä asiassa.

Limingassa on kaikki rakenteet kunnossa ja uusia eikä meillä ole saneerausvelkaa. On uudet koulut, päiväkodit, kirjastot, sote -rakenteet, vanhuspalvelukeskus ja hienot liikuntapuitteet. Myös tulevaisuuden mahdollisuudet menestyä ovat Oulunseudulla hyvät, jos osaamme panostaa oikein ja toimimme yhdessä joukkueena. Toivottavasti meillä on malttia vaurastua ja osaamme iloita, arvostaa ja nauttia siitä mitä tähän asti olemme saaneet aikaan, kaikki yhdessä.

Hyvä, Parempi, Liminka!

Pekka Rajala

kunnanjohtaja

2. TALOUSARVION YLEISET PERUSTEET

2.1 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Limingan kunnan toimintaympäristö, kuten koko Suomen ja Euroopan toimintaympäristö, on hyvin erilaisessa todellisuudessa, kuin muutamia vuosia sitten. Koronaepidemian jälkeen Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan on edelleen käynnissä ja koko Euroopan turvallisuuspoliittinen tilanne on heikentynyt. Itämeren alueen tilanne on muuttunut kriittisemmäksi Suomen ja Viron välisen kaasuputken sekä Viron ja Ruotsin välisen datakaapelin vaurioituttua syksyllä 2023, joiden syytä ei ole toistaiseksi pystytty selvittämään. Epäily kuitenkin on, että vauriot on aiheutettu tahallisesti. Suomi on nostanut varautumisen tasoa, joka on näkynyt kunnissa mm. lisääntyneinä valmiusharjoituksina. Myös kriittisten kohteiden suojaamistoimenpiteitä ja varautumista on näiden syiden johdosta parannettu julkisen kehotuksen mukaisesti.

Taloudellisen ympäristön epävarmuus sekä lähtökohtaisesti energiahintojen nopeasta kasvusta alkusysäyksensä saanut voimakas inflaatio on aikaansaanut kovia iskuja valtion ja kuntien talouteen. Suorina vaikutuksina kuntasektorilla näkyy hyödykkeiden, palveluiden ja korkojen kustannusten kasvun aiheuttamat paineet kunnan taloudelle. Epäsuorina vaikutuksina kunnan taloudessa näkyy yksityisten ja julkisten tahojen ostovoiman heikentymisestä ja lainojen korkokustannusten jyrkästä kasvusta johtuva investointimahdollisuuksien heikentyminen, joka näkyy etupäässä yksityisen rakentamisen voimakkaana hidastumisena. Keväällä 2023 toteutunut palkkaratkaisu alkaa korjaamaan tilannetta kevään 2024 aikana ostovoiman alkaessa palautua lähelle koronaepidemiaa edeltävälle tasolle, mutta toisaalta palkkakustannusten kasvu aiheuttaa kunnan palveluihin tasapainottamispainetta. Lähitulevaisuuden haasteena on pitää investointiohjelma kurinalaisena, jotta ei velkaannuta liian nopeasti korkeiden korkojen aikana.

Vuosi 2023 on ollut hyvinvointialueiden ensimmäinen toimintavuosi, joka on paljastanut uudistuksen valmistelun keskeneräisyyden suhteessa ennen 2023 asetettuihin tavoitteisiin. Lähes kaikki alueiden toimintaan liittyvä työ on vaikuttanut alkaneen vasta vuoden 2023 alussa, minkä johdosta kunnat eivät ole aivan täysin päässeet irtautumaan tukipalveluiden tuottamisesta hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden talous ei vaikeuta olevan lähelläkään tasapainoa, mikä aiheuttaa riskin myös kuntatalouteen valtionosuuksien kautta. Mikäli valtio ei halua velkaantua hyvinvointialueiden alijääminen kattamisessa, täytyy sen vähentää kuntien talouden tukemista valtionosuuksia vähentämällä. Mikäli näin käy, tämä tulee aiheuttamaan merkittäviä sopeuttamistoimenpiteitä muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluihin, jotka muodostavat suurimman osan kunnan peruspalvelutoiminnasta.

Työllisyyden kehitys on ollut erikoisen hyvää vuoden 2023 aikana suhteessa muihin taloudellisen toimintaympäristön haasteisiin. Osasyys siihen, että työllisyys on pysynyt hyvällä tasolla, on rakenteelliseksi muodostunut työvoima pula tietyillä suorittavan työn aloilla. Elokuussa 2023 työttömyysaste Limingassa on 5,5 %, Pohjois-Pohjanmaan alueella 10,4 % ja koko maassa 9,4 %. Merkittävimmän työllisyystilanteen kehittymiseen kohdistuvan riskin aiheuttaa rakentamisen hiljentymisen vaikutuksina ennustettu rakennusyhtiöiden konkurssialto. Rakennusalan yrityksiä on ennen vuoden 2023 syyskuuta ajautunut konkurssiin enemmän vuonna 2022 yhteensä ja loppuvuotta kohti mennessä konkurssien määrä on ollut nousujohteinen. Mikäli vuoden 2024 realisoitua ostovoiman vahvistuminen ei ala nopeasti vaikuttamaan yksityisten

rakentamisinvestointien määrään, tulee rakennusalan heikko tilanne näkymään myös Limingan kunnan työllisyydessä, koska rakennusalan yrityksiä on Limingan kunnassa suhteellisesti paljon.

Väestömäärän kehitys näkyy tulevina vuosina hitaana kasvuna, jonka on mahdollista voimistua rakentamisen elpymisen ja liikenneyhteyksien kehittymisen myötä. Kunnalla on tällä hetkellä tontteja hyvin myynnissä ja myös uusia asuinalueita (mm. Saunaranta, Kirkonranta ja Kotiranta) rakentunut, joilla ei rakentaminen ole vielä kunnolla käynnistynyt. Myös tulevina vuosina pääkehitystrendeinä vaikuttaa olevan 0-15 -vuotiaiden väestömäärän supistuminen ja vastaavasti 16-64 -vuotiaiden väestömäärän kasvu. Tämä johtaa kunnan kannalta lähivuosina myönteiseen huoltosuhteen kehittymiseen, mutta myös haasteen kunnan palveluiden skaalaamisesta alaspäin väestökehityksen mukaisesti. Lasten ja nuorten väestömäärän suhteellinen väheneminen ennakoii kokonaisväestömäärän kääntymistä laskuun pitkällä aikavälillä.

Nykyisen kehityksen perusteella toimintaympäristön ennustettavuus on tällä hetkellä erittäin haastavaa ja erilaisia uhkatekijöitä nykyiseen toimintaympäristöön on runsaasti ilmassa. Nopeaa kehittymistä positiiviseen suuntaan ei ole näköpiirissä millään suunnalla. Päinvastoin ennusmerkit viittaavat tämänhetkisten haasteiden jähmettymiseen nykyiseen tilaansa ainakin muutamien vuosien ajaksi. Toisaalta tilanne voi lähteä aukeamaan nopeasti, mikäli esimerkiksi Venäjä lopettaisi Ukrainan maaperän miehittämisen kannattamattomana. Toisaalta nykyisistä uhkakuvista ja varautumisen tasosta tuskin pystytään päästämään irti pitkään aikana jo realisoituneiden Euroopan alueella toteutuneiden sota- ja sabotaasitoimenpiteiden johdosta.

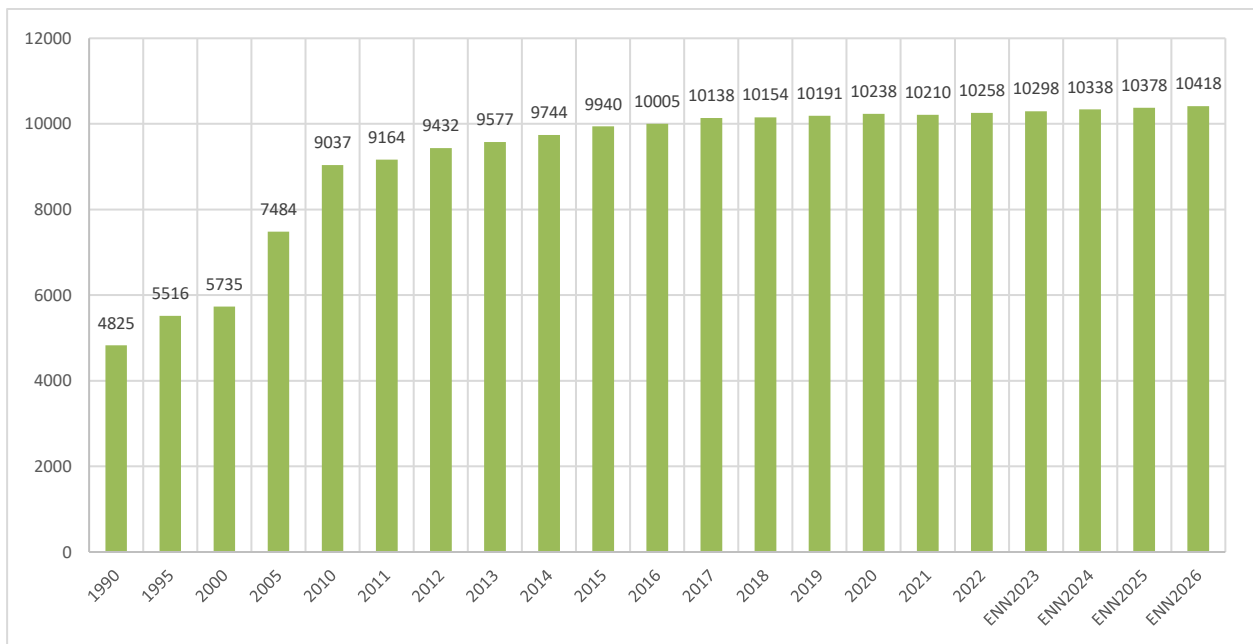
2.1.1 VÄESTÖNKEHITYS JA KUNNAN OSA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Limingan kunnan väkiluku vuoden 2022 lopussa oli 10 258 henkilöä. Väestömäärä kasvoi 2022 vuonna 0,47 %. Asukasluvun kasvu muodostui pääosin luonnollisesta väestönlisäyksestä (66), nettomuutto vuonna 2022 oli negatiivinen (-30).

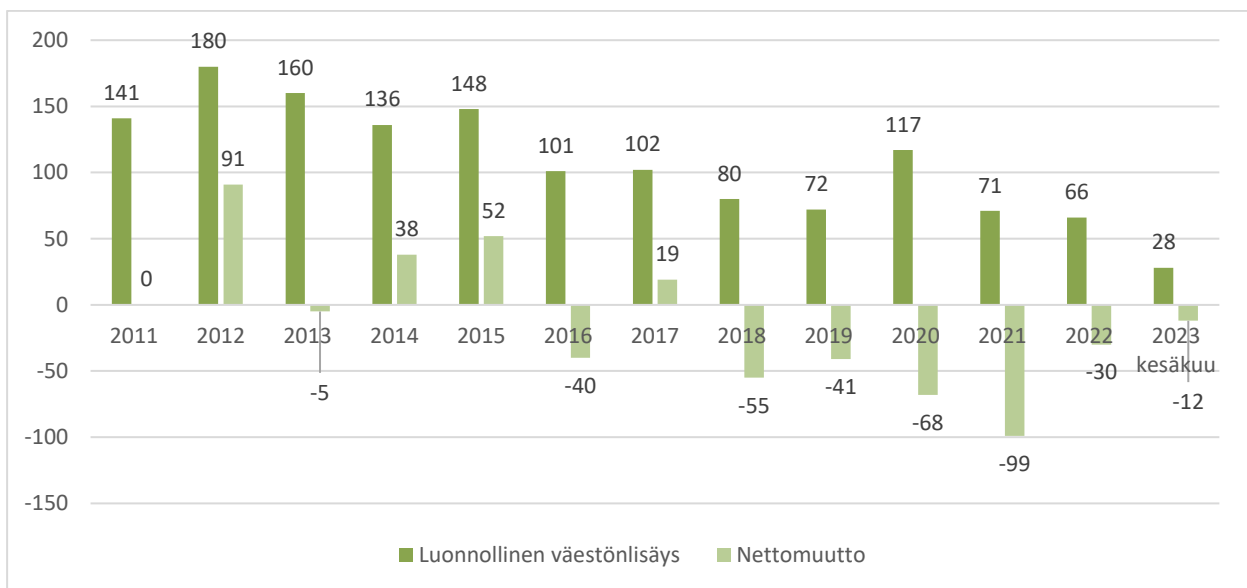
Vuonna 2024 väestönkasvu ei todennäköisesti toteudu tilastokeskuksen ennusteiden mukaisesti, koska väestömäärän kehitys on toteutunut vuoden 2022 toteutuneen väestömäärän osalta 107 henkilöä tilastokeskuksen ennusteeseen nähden pienempänä. Merkittävin muutos ennusteessa on syntyneiden määrässä, jotka näyttävät toteutuvan tilastokeskuksen ennusteeseen nähden alhaisempina. Vuoden 2023 väestönkasvuksi ennustetaan 40 asukasta ja vuosille 2023-2024 yhteensä 40 asukkaan vuosittaista väestönkasvua. Vuoden 2023 kesäkuun loppuun saakka toteutunutta luonnollista väestönkasvua on 28 henkilön verran ja nettomuutto näyttää negatiivista kehitystä -12 henkilön verran.

Kunta kehittää palveluitaan ja vetovoimaansa edelleen tavoitteena positiivinen muuttovoitto ja luonnollinen väestönkasvu. Väestönkasvutavoite lähivuosille on keskimäärin 0,3-0,8 % vuodessa. Väestömäärän kehitykseen vaikuttaa merkittävästi kunnan alueella toteutuva asuntorakentaminen.

Kuva 1. Limingan asukasluvun kehitys ja tavoitteet (tilastokeskus + kunnan ennuste)

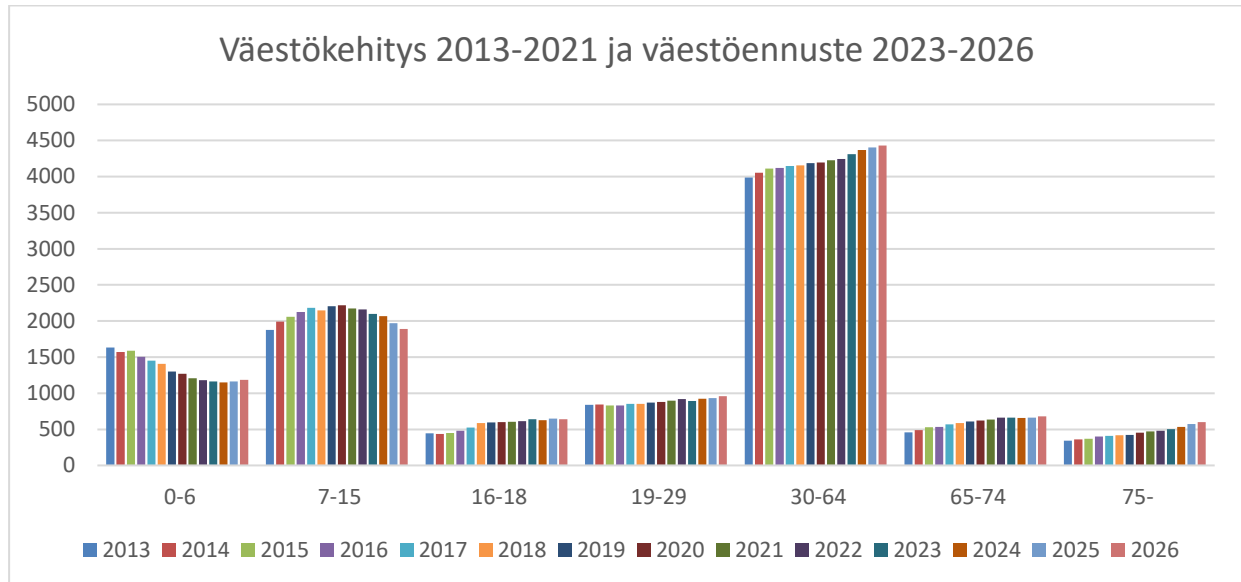
Kuva 2: toteutunut väestönkehitys 2011-2023 (kesäkuu)

Limingan kunnan ikärakenne painottuu lapsiin ja nuoriin sekä työikäiseen väestöön. Lasten osuus on suuri verrattuna koko maahan. Tilastokeskuksen kuntien avainluvun mukaan vuonna 2022 Limingassa alle 15-vuotiaiden osuus on 30,1 % (2021: 30,8 %, 2020: 31,8 %), joka on koko maan korkein, kesiarvon ollessa 15,1 %. Limingan kunnan väestön keski-ikä 2022 oli koko maan alhaisin 33,4 vuotta (koko maan keski-ikä 43,7). Yli 64-vuotiaita oli Limingassa 11,1 % väestöstä vuonna 2022, mikä on myös koko maan alhaisin lukuarvo (keskiarvo 23,3 %).

Lasten ja nuorten suuri määrä aiheuttaa myös haasteita palvelujen järjestämiselle. Limingan kunnan väestöllinen huoltosuhte (alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrä sataa työkäistä (15-64 vuotiaat) kohti) vuonna 2022 oli 70,1 %, kun koko maan keskiarvo oli 62,3 %. Palvelut on mitoitettu kasvavan väestöennusteen mukaan. Mikäli syntyvyys kääntyy laskuun pysyvästi, kuten viime vuosina on käynyt, tulee palvelujen tarjontaa sopeuttaa muuttunutta tilannetta vastaavaksi.

Taulukko 3 Väestön ikärakenteen kehitys 2013 – 2026

Väestön ikärakenteen kehittymisessä 2013-2021 ja ennusteessa 2023-2026 nähdään selkeimpinä muutoksina 0-6 –vuotiaiden määrän vähentyminen, 7-15-vuotiaiden väestökehityksen kääntymisen laskuun ja 30-64 vuotiaiden määrän kasvu. Väestön kasvua näkyy kuitenkin kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi alle 0-6 – ja 7-15 –vuotiaissa. Huolimatta nuorempien ikäluokkien voimakkaasta vähentymisestä, yli 65 -vuotiaiden määrän kasvu johtaa huoltosuhteen (muun väestön osuus suhteessa alle 15 -vuotiaiden ja yli 65 -vuotiaiden määrään) heikkenemiseen tulevien vuosien aikana.

2.1.2 ELINVOIMA JA TYÖLLISYYS

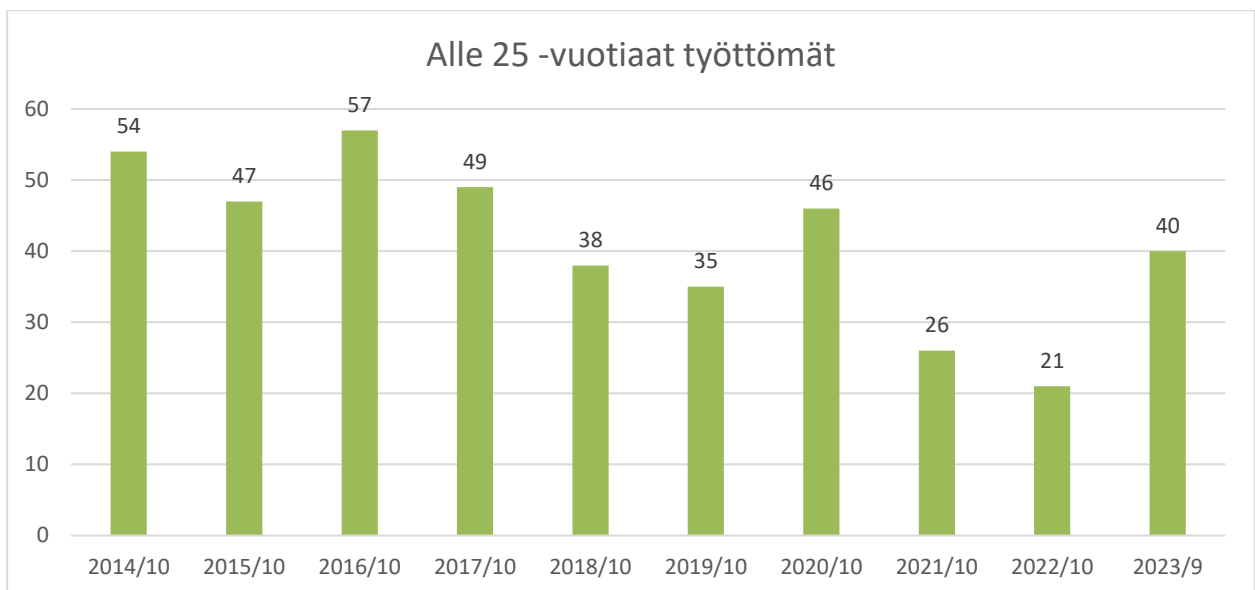
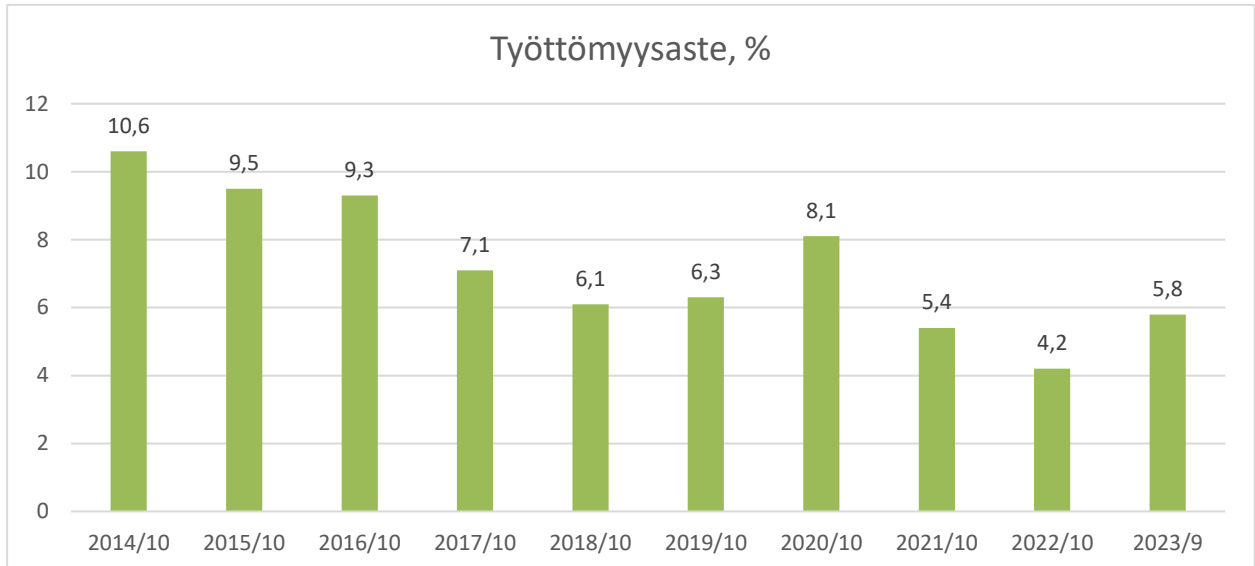
Limingassa on hyvin koulutettua, nuorta työvoimaa. Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneita oli vuonna 2021 76,6 % (koko maan keskiarvo 74,6 %) 15 vuotta täyttäneistä ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneita 34,0 % (koko maan keskiarvo 33,0 %).

Työpaikkaomavaraisuuteen vaikuttaa väestönkasvu ja nopean väestönkasvun aikana työpaikkaomavaraisuus laskee. Myös Oulun läheisyys vaikuttaa Limingassa merkittävästi työpaikkaomavaraisuuteen, sillä Oulun ja sen lähiympäristön tarjoamat työpaikat ovat myös liminkalaisten helposti saavutettavissa.

Vuoden 2022 lopussa Limingan kunnan työttömyysaste oli 6,5 % (6,3 % vuonna 2021). Syyskuussa 2023 Limingan kunnan työttömyysaste 5,8 % on Pohjois-Pohjanmaan parhaimmalla sijalla. Koko maan

työttömyysaste oli samaan aikaan 9,4 % ja Pohjois-Pohjanmaan 10,6 %. Limingassa työttömyysaste on koko maata ja Pohjois-Pohjanmaata selkeästi alhaisempi. Työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 257, joista pitkäaikaistyöttömiä on yhteensä 58.

Avoimia työpaikkoja kunnassa oli 2023 syyskuussa 35 kappaletta (91 syyskuussa 2022).

2.1.3 MAANKÄYTTÖ JA ASUNTORAKENTAMINEN

Maankäytön tulevat suuntaviivat on esitetty kuntastrategiaan sisältyvässä kasvualuetarkastelussa. Asuntorakentamista ei ole vuoden 2023 aikana tarve merkittävästi lisätä, sillä tontteja on rakentamisen vauhtiin nähden hyvin myytävänä. Kuntastrategian talousarvion mukainen asuntotuotantotavoite on noin 80 asuntoa vuodessa. Lähivuosina kuntastrategian mukaiseen tavoitteeseen ei todennäköisesti tulla pääsemään.

2.2 TALOUDELLISET LÄHTÖKOHDAT

2.2.1 TALouden KEHITYSNÄKYMÄT

Vuoden 2023 aikana talouden kehitysnäkymät ovat vakautuneet siinä mielessä, että näkymät talouden nopeasta elpymisestä ovat vaihtuneet ymmärrykseen siitä, että taloudellisen epävarmuuden aika tulee olemaan toivottua pidempi. Venäjän sotatoimet Ukrainan maaperällä eivät todennäköisesti tule loppumaan vuoden 2024 aikana ja syksyllä 2023 realisoitunut terroristijärjestö Hamasin yllättävä ja laaja sotilaallinen hyökkäys Israelia kohtaan, on entisestään lisännyt maailmantalouden epävarmuutta. Myös Itämeren alueen epävakaa tilanne ja epäillyt kaasuputkiin ja datakaapeleihin kohdistuvat sabotaasitoimenpiteet tulevat pitämään turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön epävakana, joka tulee lisäämään myös taloudellista epävarmuutta, sekä pakottaa valtiot satsaamaan merkittävästi turvallisuuden lisäämiseen, varautumiseen ja sopeutukseen. Taloudellisen kasvun näkökulmasta tilanne on kaikkea muuta kuin helppo.

Inflaation kasvu on alkanut vaimentumaan loppuvuotta 2023 kohti mennessä. Vuoden 2022 aikana korkeina pysyneet energian ja elintarvikkeiden hintojen kasvu on alkanut vuoden 2023 talven jälkeen selkeästi vaimentumaan ja energian hintakehitys on jopa kääntynyt laskuun. Ongelmana tämän hetken

hintakehityksessä on korkeana pysyvä pohjainflaatio, joka koostuu pääasiassa tavaroiden, palveluiden ja omistusasumisen hintojen muutoksista. Etenkin omistusasumisen ja palveluiden hinnat ovat pysytelleet kovassa kasvussa ainakin syksyyn 2023 saakka. Vuosien 2022 ja 2023 inflaatio on syönyt yksityisten ja julkisten toimijoiden ostovoimaa merkittävästi. Keväällä 2023 toteutunut palkkatkaisu alkaa palauttamaan yksityishenkilöiden ostovoimaa lähemmäs koronaa edeltävää tasoa vuoden 2024 aikana, mutta julkisten toimijoiden tilannetta nousevat palkkakustannukset ei helpota.

Maailmantalouden kehitys on tällä hetkellä jakautunut kahteen eri kehityssuuntaan. Yhdysvalloissa, Japanissa ja monessa muussa kehittyneessä valtiossa talous kasvaa tällä hetkellä hyvällä vauhdilla. Euroopan ja Kiinan osalta näkymät ovat vastaavasti heikkenemässä. Rakennusteollisuudella menee heikosti maailmanlaajuisesti, mutta kiinteistösektorin kriisiytyminen näkyy voimakkaimmin Euroopassa ja Kiinassa. Maailmantalouden kasvuksi ennakoidaan vuonna 2023 olevan 2,6 % ja 2024 vuonna 2,9 %. Talous tulee pysymään epävakaa tilassa etenkin geopoliittisten jännitteiden johdosta.

Suomen bruttokansantuotteen ei ennakoida kasvavan kuluvan vuoden aikana. Reaaliansioiden ennakoidaan hieman vahvistuvan loppuvuoden aikana, jonka odotetaan lisäävän kysyntää jonkin verran. Inflaation kasvuvauhti on alkanut hidastumaan samalla kun palkkoihin ja muihin etuuksiin on tehty korotuksia. Tämän hetken ennuste on, että 2024 bruttokansantuote kasvaa 1,2 % ja 2025 kasvun ennustetaan olevan 1,8 %.

Talouden positiivisena puskurina on toiminut hyvänä pysynyt työllisyystilanne. Myös Limingan kunnan työttömyysaste pysyi matalana syyskuussa, ollen maakunnan alhaisin 5,8 %. Rakenteellisesta työvoimapulasta johtuen työllisyyden uskotaan pysyvän kansallisesti hyvänä, vaikka kaikkia yksityisen kysynnän heikentymisestä johtuvia vaikutuksia ei voida vielä tarkasti ennustaa. Yritysten resilienssiä koetellaan etenkin rakennusteollisuuden puolella. Työllisyystilanne voi tämän johdosta alueellisesti vaihdella voimakkaasti etenkin, jos kysynnän heikentyminen kohdistuu selkeästi sellaisiin teollisuudenaloihin, jotka ovat alueellisesti keskittyneitä.

Rahapolitiikan kiristäminen Euroopassa on johtanut pitkien euribor -korkojen nousun yli neljän prosentin tasolle. Tämän hetken odotusten mukaan Euroopan Keskuspankin syyskuun 2023 viimeisin koronnosto olisi jäämässä viimeiseksi, sillä useat maat ovat raportoineet koronnostojen vaikutuksesta inflaation kasvuvauhtiin. Korkojen odotetaan lähtevän loivaan laskuun vuoden 2024 aikana ja asettuvan pitkällä aikavälillä 2-3 %:n tasolle. Viime vuosina vallinneen negatiivisen koron aikakauteen ei näytä olevan paluuta.

Lähde: VM, Kuntaliitto

2.2.2 KUNTATALOUS

Kuntatalouden näkymät ovat heikentyneet vuoden 2023 aikana, kun maakuntauudistuksen jälkeinen tulovero- ja valtionosuustaso, joilla kunnan toiminnot pääosin rahoitetaan, ovat alkanut selkeytymään. Usea kunta on raportoinut 1,0-1,5 %:n tuloverojen nostopaineesta, mikä voi viitata siihen, että rahoitusta on siirtynyt liikaa maakunnille kuntien rahoitus pohjista. Limingan kunta on muihin kuntiin nähden vastaavassa tilanteessa, lähivuosina on joko karsittava menoja, tai nostettava veroja.

Viime vuosien massiivisten muutosten jälkeen näyttää siltä, että tulevat vuodet olisivat muutosten näkökulmasta tasaisempia. Seuraava kunnan palvelutoimintaan liittyvä muutos on 2025 alusta toteutuva TE-palveluiden uudistus, jossa kunnille siirretään pääosa nykyisin TE-toimistojen vastuulla olevista henkilöasiakaskäyttäjä- ja yrityspalveluista. TE-palveluiden siirtyessä kuntiin myös TE-toimistojen henkilöstö siirtyy kuntien palvelukseen liikkeenluovutuksella. Palvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville yhteistoiminta-alueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Kunnat ovat laattineet yhteistoimintasopimukset kuluvan vuoden lokakuun loppuun mennessä. Näiden sopimusten pohjalta muodostuvat työllisyysalueet, joiden toiminta käynnistyy vuoden 2025 alussa.

Vuonna 2024 kuntien talouden merkittävimmät riskit liittyvät geopolittisen tilanteen kehittymiseen Euroopan talousalueella, johon liittyy niin energian hinnan heilahtelut, korkea korkotaso, kuin varautuminen erilaisiin uhkakuviin sekä kriittisen infran suojelemiseen. Riskit kuntatalouden vuosia kestäneestä velkaantumisesta ovat realisoituneet korkojen (mm. Euribor 12 kk) noustessa yli neljän prosentin tasolle loppuvuodesta 2023. Korkojen nousu pohjaa rahapolitiikan pyrkimykseen hillitä voimakasta inflaatiota, eli kustannusten kasvua.

2.2.3 LIMINGAN KUNNAN KEHITYSNÄKYMÄT

Limingan kunta on kasvanut ja kehittynyt pitkäjänteisellä työllä elinvoimaiseksi ja vireäksi kasvukunnaksi. Kunnan kasvun myötä myös sen palvelutoiminnan on ollut välttämätöntä kasvaa, mikä on näkynyt toimintakulujen ajoittain suurenakin kasvuna. Kunnan kiinteistöissä ilmenneet sisäilmaongelmat ovat lisänneet investointimenoja viime vuosien aikana. Haasteisiin on vastattu ripeästi ja avoimesti. Tällä hetkellä Limingan kunnan kiinteistökanta on keskimäärin hyvässä kunnossa ja kuntalaisille pystytään tarjoamaan terveelliset ja turvalliset tilat. Kunnan velkamäärä on pysynyt viime vuosina hallinnassa mittavasta menokasvusta huolimatta maltillisen investointimäärän johdosta. Tämän hetken talousnäkömien perusteella velkamäärä lähtee kuitenkin kasvuun talouden suunnittelukaudella 2024 - 2025. Ensisijainen keino velkamäärän hallinnassa tulee olemaan menokasvun hillitseminen ja investointien priorisointi.

Kiinteistöjen sisäilmaongelmia varten on luotu erillinen sisäilmaohjelma, joka koostuu neljästä isommasta kokonaisuudesta, jotka liittyvät läheisesti toisiinsa ja muodostavat yhtenäisen sisäilmaohjelmakokonaisuuden. Nämä neljä kokonaisuutta ovat sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy, viestintä sisäilma-asioissa, toimintamalli sisäilmaongelmia havaittaessa sekä rakennushankkeisiin liitettävät puhtaudenhallinta- ja kosteudenhallinta-asiakirjat. Lukion saneerauksen valmistuttua vuoden 2023 aikana, on koko kunnan rakennuskanta joko korjattu tai rakennettu uudelleen. Lähivuosina ei ole taloudellisesti mahdollista investoida merkittäviä määriä. Panostukset teiden ja alueiden ylläpitämiseen ja rakentamiseen ovat kuitenkin välttämättömiä kasvun mahdollistamiseksi. Lähivuosien taloudellisena haasteena tulee olemaan myös kunnan omistamien yhtiöiden pääomittamistarpeet, jotka tulevat vaikuttamaan myös kunnan lainamäärää kasvattavasti.

Elinvoiman vahvistaminen on ollut keskiössä muutaman valtuustokauden ajan. Panostukset näkyvät työpaikkamäärien ja yritysten määrien voimakkaana kasvuna. Työllisyystilanne vuoden 2023 loppupuolella on hyvä, työttömien työnhakijoiden osuuden ollessa 5,8 %:n tasolla koko työvoimasta. Viime aikojen talousnäköymät etenkin rakennusteollisuuteen liittyen tulee todennäköisesti heikentämään työllisyystilannetta vuoden 2024 aikana. Kehitys on näkyvissä jo avoimien työpaikkojen määrässä loppuvuotta 2023 kohden mentäessä.

Kunnan kansainvälistymisohjelmaa on toteutettu laajalti ja sen mukaisesti olemme mukana kaupunkiseudun yhteisissä matkailun kansainvälistymishankkeissa. Kiinnostus kunnassa tarjottaviin kohteisiin ja tuotteisiin mm. koulutusviennin osalta on kasvussa. Kunnanvaltuuston hyväksyttyä Matkailu Master Planin myös Liminganlahden osalta kehitystyötä voidaan jatkaa sen suunnassa. Koronatilanteen hellittämisen myötä matkailutoimintaa voidaan avata uudelleen. Kunta siirtyi osaltaan syrjään Liminganlahden majoitus- ja ravitsemusliiketoiminnan osalta, kun se myi liiketoiminnan Go Arctic Oy:lle, joka jatkaa toimintaa. Yrityksellä on merkittävää matkailuliiketoimintaa ja se vahvistaa luontomatkailun kokonaisuutta Limingassa.

Lähtökohtana kunnan toiminnan kehittämisessä on tarjota asukkaille kuntastrategian mukaiset palvelut siten, että kunnan talous pysyy pitkällä aikavälillä tasapainossa ja kuntalaisten verorasitus kohtuullisena. Maa-kuntauudistuksen jälkeisenä aikana on nähtävillä Limingan kunnan, kuten monen muun kunnan osalta 1-1,5 %:n korotuspainetta kunnallisveroihin. Tämän johdosta kunnan talousarvion yhteydessä on valmisteltu talouden tasapainottamisohjelmaa, jonka tarkoituksena on estää tulevien vuosien alijäämäisen talouden realisoituminen kokonaisuudessaan kunnallisveron kasvuna. Palvelutuotannon toimintatapojen ja prosessien kriittinen arvioinnin seurauksena toimintatapojen jatkuva kehittäminen on välttämätöntä, jotta kunta

pystyy jatkossakin tarjoamaan laadukkaita ja kattavat palvelut lähellä kuntalasia käytettävissä olevilla resursseilla. Palvelutuotannon kehittämisessä muun muassa digitalisaatiota ja automaatiota tullaan hyödyntämään kuntastrategian linjausten mukaisesti. Tulevina vuosina on tärkeää hioa eri toimintojen prosessit mahdollisimman tehokkaiksi, tehdä sopeuttamista niiltä osin kuin toiminta supistuu, sekä tarkastella kiinteistöverojen taso suhteessa lähiseudun muihin kuntiin.

Vuonna 2024 kunnan verotulot pienentyvät "verohäntien" poistumisen jälkeen noin 0,7 milj. euroa vuoden 2023 verotasoon nähden. Tämä asettaa merkittävän haasteen toimintojen sopeuttamisen näkökulmasta, huomioiden viime vuosien nopean toimintamenojen kasvuvauhdin. Verotulot ja valtionosuudet eivät mahdollista toimintamenojen kasvua vuosina 2024-2026.

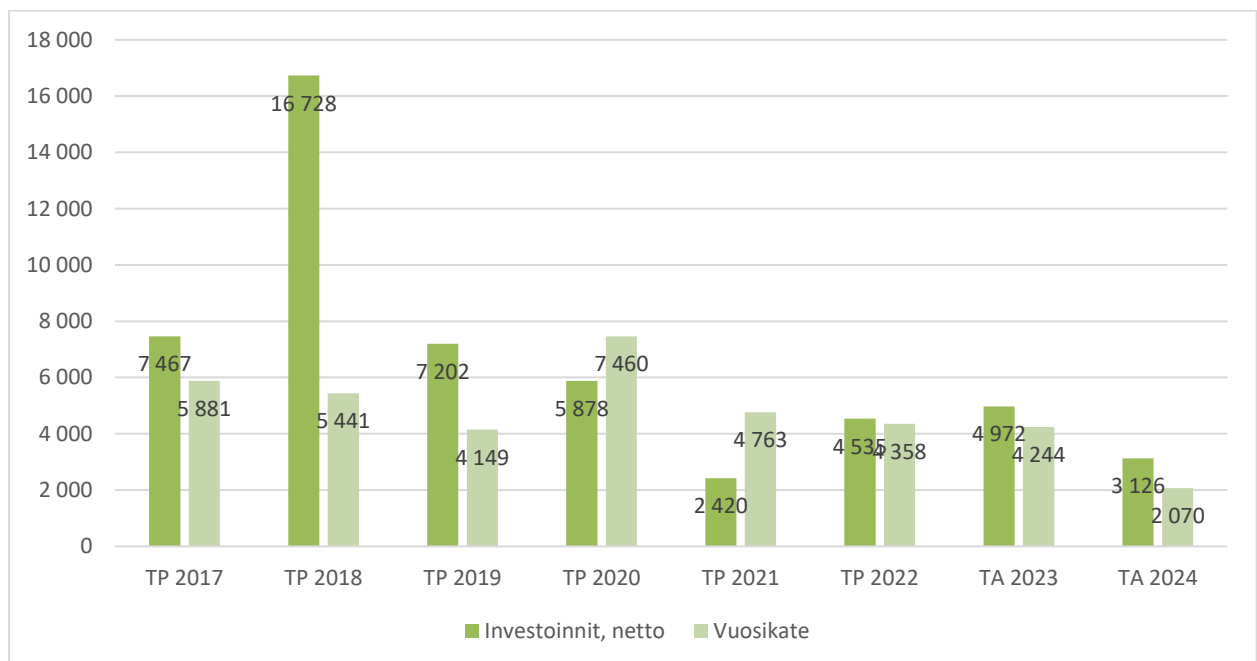
Kunnan ja kuntakonsernin talousarvion taloudenhoitoon liittyvät tavoitteet talousarvion suunnitteluvuosille ovat:

- **toimintakatteen kasvu on pienempi kuin verorahoituksen kasvu** = tulot kasvavat nettomenoja nopeammin
- **vuosikate kattaa poistot** = tilikauden tulos on positiivinen
- **konsernin lainamäärä ei kasva yli maan keskiarvion**
- **taseessa on ylijäämää valtuustokauden päättyessä**

Voimassa olevan lainsäädännön (sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta) perusteella kunta pystyy vuokraamaan kiinteistöjä hyvinvointialueelle 3+1 vuoden ajan vuoden 2023 alusta lähtien, jonka jälkeen vuokrasopimukset ovat todennäköisesti toistaiseksi voimassa olevia. Ateria- ja puhtauspalvelut hyvinvointialue hankkii palvelut markkinoilta kilpailutuksen kautta ja Limingan kunnan henkilöstö suoraan näihin palveluihin liittyen siirtyy ulkoisen palveluntuottajan palvelukseen. Kunta ei voi nykyisen lainsäädännön mukaisesti tuottaa tukipalveluita hyvinvointialueelle.

Limingan kunnan talouden kehitys

	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Asukasluku 31.12.	10 138	10 154	10 191	10 241	10 218	10 258	10 291	10 338
kasvu-%	1,3	0,2	0,4	0,5	-0,2	0,4	0,3	0,5
Tuloveroprosentti	21,0	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	8,86	8,9
Verotulot	31 384	32 098	33 743	35 312	37 316	39 187	21 414	21 066
Valtionosuudet	25 236	24 187	24 598	29 025	26 557	29 200	20 270	20 909
Verorahoitus yhteensä	56 620	56 285	58 341	64 337	63 873	68 387	41 684	41 975
muutos %	2,5	-0,6	3,7	10,3	-0,7	7,1	-39,0	0,7
e/asukas	5 585	5 543	5 725	6 282	6 251	6 667	4 051	4 060
Toimintamenot	58 764	59 258	62 338	64 064	68 875	69 581	42 437	44 505
muutos %	0,0	0,8	5,2	2,8	7,5	1,0	-39,0	4,9
Toimintakate	50 673	50 722	54 054	56 757	59 036	63 907	37 196	39 211
muutos %	0,0	0,1	6,6	5,0	4,0	8,3	-41,8	5,4
e/asukas	4 998	4 995	5 304	5 542	5 778	6 230	3 614	3 793
Vuosikate	5 881	5 441	4 149	7 460	4 763	4 358	4 244	2 070
e/asukas	580	536	407	728	466	425	412	200
vuosikate/poistot %	147,4	142,8	85,9	164,9	100,7	100,7	105,3	49,9
Tilikauden tulos	1 891	1 630	100	2 936	843	165	212	-1 923
Investoinnit, netto	7 467	16 728	7 202	5 878	2 420	4 535	4 972	3 126
e/asukas	738	1648	708	574	237	442	483	302
Investointien tulorahoitus-%	77,0	28,5	50,3	51,3	102,1	96,1	68,6	66,2
Lainakanta	30 550	30 550	38 750	31 450	31 159	28 350	29 911	31 511
e/asukas	3 009	3 009	3 009	3 071	3 049	2 764	2 907	3 048
Omavaraisuusaste, %	64,3	55,6	51,5	54,2	55,5	-	-	-
Kertynyt ylijäämä	8 155	8 264	8 365	8 442	8 955	10 304	8 904	9 360
e/asukas	804	814	821	824	876	1004	865	905

3. LIMINGAN KUNNAN STRATEGISET LINJAUKSET JA TAVOITTEET

Limingan kunnanvaltuusto päivitti kuntastrategian (2018 – 2025) 13.6.2022 (§ 51). Hallintokuntien toiminnalliset tavoitteet talousarviossa 2023 on johdettu kuntastrategiaan kirjatuihin päämääriin.

3.1 LIMINGAN VISIO JA TOIMINTAA OHJAAVAT ARVOT

VISIO: HYVÄ, PAREMPI, LIMINKA

Linnuista ja luonnosta kansainvälisesti tunnettu Liminka on vetovoimainen ja vireä kasvukunta, jossa on tekemistä, näkemistä ja kokemista kaikenikäisille.

LUPAUKSEMME

Teemme yhdessä

Toimintamme pohjautuu kumppanuuteen ja verkostoihin

Toimimme mahdollistajana ja kumppaniemme menestys on meidän menestys

Luomme yhdessä avointa, luottamuksellista ja kannustavaa ilmapiiriä

Uskomme omaan tekemiseen

Olemme yhdessä ylpeitä kunnastamme ja uskomme siihen, mitä teemme

Päättäjinä ja työntekijöinä sitoudumme vetovoimaisen kuntakuvan vahvistamiseen

Uudistumme ja kokeilemme rohkeasti

Ymmärrämme muutoksen välttämättömyyden maailman muuttuessa

Rohkaisemme avoimeen keskusteluun ja tuemme uusia toimintatapoja

Kokeilemme uusia toimintatapoja ja olemme entistä ketterämpiä

HYVÄ, PAREMPI, LIMINKA!

3.2 STRATEGISET TAVOITTEET

ELINVOIMAINEN KUNTAYMPÄRISTÖ

Lähtökohtana on kunnan elinvoiman lisääminen tukemalla yritysten kasvua, kehittymistä ja työpaikkojen lisäämistä. Elinvoiman kehittämisessä olennaista on myös työllisyys ja vetovoimainen kuntabrändi. Profi-
loidumme kansainvälisen matkailun kohteena ja tavoitteenamme on nostaa Liminka yhdeksi luonto- ja teemamatkailun kärkikohteeksi Pohjois-Suomessa.

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Työpaikkojen ja yritysten määrä kasvaa	Uudet perustetut yritykset (kpl)	yli 70 yritystä	yli 70 yritystä / vuosi
	Vuokratut ja myydyt yritystontit (kpl)	yli 10 luovutettua tonttia	yli 10 tonttia / vuosi
	Yhteisöverotulojen kehitys	kasvu + 20 %	> 1,2 milj. €
Pohjois-Suomen paras työllisyysaste ja alle 25-vuotiaiden täys-työllisyys	Työttömyysaste (5,8 % 9/2023)	< 5,5 %	< 5 %
	Pitkäaikaistyöttömien määrä (58, 9/2023)	< 35 henkilöä	< 30 henkilöä
	Nuorten työttömien määrä (40 henkilöä 9/2023)	< 30 henkilöä	0
	Kunnan osuus työmarkkinatuen kustannuksista (2022, 220 teur)	< 200 000 €	< 200 000 €
Liminka yhdeksi luonto- ja teemamatkailun kärkikohteeksi Pohjois-Suomessa	Matkailun Masterplanin toteutumisaste	80 %	100 %
	Koulutusvientiryhmät Limingassa (kansainväliset ja kansalliset yöpyjät)	> 3-5 ryhmää /vuosi (tavoite ilman koronan vaikutusta)	> 24 ryhmää / vuosi
	Muut matkailuryhmät	> 3-5 ryhmää / vuosi > 3-5 ryhmää /vuosi (tavoite ilman koronan vaikutusta)	>24 ryhmää / vuosi

MAANKÄYTTÖ JA KUNTAKUVA

Maapolitiikkaa toteutetaan erillisen valtuuston hyväksymän maapoliittisen ohjelman mukaisesti. Keskeistä on kunnan vetovoiman ja kunnan keskusta-alueen kehittäminen, hyvät liikenneyhteydet ja julkinen liikenne, kestävä kehitys ja uusien innovaatioiden hyödyntäminen, sekä riittävän tonttitarjonnan varmistaminen.

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Riittävä tonttitarjonta asukkaiden ja yritysten tarpeisiin	Vuosittainen tonttireservi (kaavallinen valmius) - asuntotontit - yritystontit joista rakentamiskelpoiset tontit - asuntotontit, kpl - yritystontit, kpl	120 kpl 20 kpl 60–70 kpl 20 kpl	120-150 kpl 20 kpl 60–70 kpl 20 kpl
Kunnan muuttotase on positiivinen	Muuttotase	Muuttotase on positiivinen	Muuttotase positiivinen
Kuntakeskuksen vetovoima kasvaa	Liike-, toimitila- ja asuinrakentamisen kasvattaminen sekä tyhjien liiketilojen väheneminen kuntakeskuksessa. Kuntakeskuksen ja Tupoksen - asukasluku - uudet yksityiset investointihankkeet	+ 40 asukasta / vuosi > 5 uudisrakennushanketta	Kuntakeskuksen ja Tupoksen asukasluku ja työpaikamäärä on merkittävästi vahvistunut
Saavutettavuus ja liikenneyhteydet paranevat	Joukkoliikenteen nousijamäärät MAL-hankkeet Lähijunayhteys ja kaksoisraide.	Käyttäjien määrä kasvaa Kunnasta vähintään 1 hanke hyväksytty suunnitelmaan Lähijunaselvitys hyväksytty, kokeilun käynnistyminen. Kaksoisraiteen suunnittelua jatketaan vuonna 2023.	Käyttäjien määrä kasvaa 2-3 toteutunut Kokeilu käynnistynyt. Kaksoisraide on osana

valtakunnallista liikennejärjestelyohjelmaa.

HYVINVOIVAT KUNTALAISET

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on Limingassa kuntajohtamisen ytimessä. Se on kiinteä osa kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua. Kunta luo toiminnallaan kuntalaisille hyvät edellytykset huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan.

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Osallistumista ja yhteisöllisyyttä tukevat toimintamallit on otettu käyttöön	Kuntalaisten kokemus hyvinvointi kuntalaiskyselyssä. Hyvinvoinnin mittaamisen mallin valmiusaste	Luodaan kuntalaisten hyvinvoinnin mittaamisen malli 2024 aikana	Suurin osa kyselyyn osallistujista arvioi hyvinvointinsa hyväksi tai erittäin hyväksi
Liminka tunnetaan monipuolisena kulttuuri-, liikunta- ja tapahtumakuntana	Keskeisten tapahtumien kävijämäärät Virkistysalueiden kehittämissuunnitelma yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Lasten, nuorten ja perheiden tapahtumat. Limingan kulttuurin merkkihenkilöiden brändääminen (Ojanperä, Lampi, Tuori ja Krankka)	Kävijämäärät kasvavat vuosittain Rantakylän ja Ruutikan kaan virkistysalueiden masterplanin mukainen toimeenpano Tapahtumatuotannon vuosisuunnitelma tehty ja aikataulutettu vuosikellolla. Tapahtumatuotannon toteuttaminen 2024 vuosikellon mukaisesti. Monologi Abraham Ojanperästä ja Vilho Lammesta museoalueella Katri Tuorin elämäntyötä esiintuovan Katrin huone -projektin valmistelu	Kävijämäärät kasvavat vuosittain Suunnitelmista 75 % toteutettu. Tapahtumien vakiintuminen vuoteen 2025 mennessä. Abraham Ojanperän ja Katri Tuorin elämään pohjautuva kesäteatteriesityksen valmistelu esitettäväksi 2026-kulttuuripääkaupunkivuotena Katrin huone -projektin toteutus joko Vilho Lampi-museon suureen saliin tai

TALouden TASAPAINO JA JOHTAMINEN

Kunnan perustehtävien hoitaminen ja strategisten päämäärien saavuttaminen edellyttää suunnitelmallista ja pitkäjäteistä taloudenhoitoa. Palvelut järjestetään palveluiden järjestämissuunnitelmien ja talouden reunaehdot huomioiden. Johtamisessa ja taloudenhoidossa huomioidaan yhä enemmän konsernin kokonaisuus. Kunta kehittää asiointipalveluita entistä sähköisempään muotoon. Yhteisöllisyyttä ja kuntalaisten osallistumista vahvistetaan ottamalla käyttöön uusia toimintamalleja, jotka tukevat kuntalaisten kohtaamisia ja vuoropuhelua sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja aktiivista toimintaa.

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Toimintakate Verorahoitus	Toimintakatteen kasvu ≤ verorahoituksen kasvu	Toimintakatteen kasvu ≤ verorahoituksen kasvu
	Investointien tulorahoitus %	Yli 60 %	Yli 80 %
	Konsernin lainamäärä € /asukas	< koko maan keskiarvo	< koko maan keskiarvo
	Vuosikate	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate kattaa poistot
	Taseen ylijäämä	Taseessa on ylijäämää	Taseessa on ylijäämää
Omistajaohjauksella toteutetaan kuntastrategiaa	Omistajapoliittisten linjausten toteutuminen	Tavoitteiden toteutuminen	Toimiva ja tehokas kuntakonserni
	Omistajaohjauskeskustelut	Vähintään 2 x / vuosi	
	Yhtiökohtaisten tavoitteiden toteutuminen	Tavoitteiden toteutuminen	
	Omistajapoliittisten linjauksien ja omistajapoliittisen toimenpideohjelman päivittäminen vuoden 2024 aikana.	Omistajapoliittiset linjaukset hyväksytyt kunnanvaltuustossa ja omistajapoliittinen toimenpideohjelma hyväksytyt kunnanhallituksessa.	
Hyvinvoiva, osaava, sitoutunut ja kehityshakuinen henkilöstö	Sairauspoissaolopäivät / työntekijä	Sairauspoissaolojen määrä < 15 pv/tt	
	Keskimääräinen eläköitymisikä	> 64 vuotta	
	Henkilöstön kehityskeskustelut	Toteutunut 100 %	

	Henkilöstön osaaminen	Osaamisen kehittyminen koulutussuunnitelman mukaisesti. Koulutussuunnitelman toteutuminen.
Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen viestintä	Julkaisujen määrä eri kanavissa	Jokainen hallinnonala viestii toiminnastaan vähintään 1 x / viikko

4. TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN KONSERNIJOHDOLLE JA KUNNAN EDUSTAJILLE TYTÄRYHTEISÖISSÄ

Kuntalain 47 §:n mukaan kunnan tulee omistajaohjauksella huolehtia siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Omistajaohjaus tarkoittaa toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön tai yhteisön hallintoon ja toimintaan. Limingan kunnan omistajapoliittiset linjaukset (valtuusto 12.11.2018) ja Konserniohje (Valtuusto 7.9.2015) sisältävät tarkemmat ohjeet omistajaohjauksen toteuttamisesta.

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Omistusosuuksien tarkistus 31.12.2022	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus, %	Konsernin omistus- osuus, %
Tytäryhteisöt ja niiden omistukset			
Limingan Kehitys Oy:	Liminka	100	100
Limingan matkailu Oy	Liminka	0	100
Park Hotel Liminka Oy	Liminka	0	100
Limingan Vesihuolto Oy	Liminka	100	100
Limingan Asunnot Oy:	Liminka	100	100
As Oy Limingan Rivitalot	Liminka	0	100
Kiinteistö Oy Limingan Vanamo	Liminka	75	75
Kiinteistö Oy Limingan Lakeustalo	Liminka	100	100
Kuntayhtymät			
Oulun Seudun Koulutus kuntayhtymä (OSEKK), Liminka-konserni	Oulu	3,85	3,85
Pohjois-Pohjanmaan liitto, Liminka-konserni	Oulu	1,33	1,33
Osakkuusyhteisöt			
Ruutikunnat Oy	Liminka	49,69	49,69
Limingan asunnot Oy:			
As Oy Karintie	Liminka	0	27,86
As Oy Limingan Koti	Liminka	0	29,46
As Oy Veteraanipuisto	Liminka	0	36
Limingan Kehitys Oy:			
Limingan Kuitu Oy	Liminka	0	49
Ruutikangas Oy	Liminka	0	14,29
Limingan Vesihuolto Oy			
Lakeuden Keskuspuhdistamo Oy	Kempele	0	23,57

Konsernijohdolle ja kunnan edustajille asetetut tavoitteet

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintatulot /toimintamenot, %	27,6	29,1	27,6	>30	>30
Vuosikate % poistoista	144	107,2	89,5	>100	>100
Omavaraisuusaste, %	45,3	45,3	44,1	>50	>50
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	74,2	74,2	72,1	<60	<60
Lainamäärä € / asukas	4 704	4 874	4 928	<4 000	<5 500
Raportointi toiminnasta ja taloudesta ennen kokouksia	-	1-2 x vuosi	1-2 x vuosi	2 x vuosi	2 x vuosi

4.1 LIMINGAN KUNNAN TYTÄRYHTEISÖJEN TULOSTAVOITTEET

4.1.1 LIMINGAN VESIHUOLTO OY

Yhtiö vastaa vesihuoltolain mukaisena vesihuoltolaitoksena toiminta-alueensa vesihuollosta.

Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	TA2024
Tilikauden tulos	+
Toiminnan tuotot / toiminnan kulut %	> 60
Omavaraisuusaste %	> 40
Vesihuollon maksujen taso on tasapainossa pitkän tähtäimen investointien ja korjausvelan kanssa	
Vesihuollon huoltovarmuus on turvattu riittävällä tasolla	
Ajantasainen ja varautumis- ja valmiussuunnitelma, päivitetty vuoden 2024 aikana	
Kustannustehokas organisaatio	
Kestävän kehityksen mukaiset tavoitteet on huomioitu	
Talous vs. investoinnit tasapainossa	

4.1.2 LIMINGAN ASUNNOT OY

Yhtiön tehtävänä on toteuttaa kunnan asuntopolitiikkaa ylläpitämällä Limingassa monipuolista ja kohtuuhintaista vuokra-asuntokantaa.

Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	TA2024
Tilikauden tulos	+
Omavaraisuusaste %	> 50
Sijoitetun pääoman tuotto %	> 2
Vuokra-asuntojen vuokrausaste %	> 95
Tyhjillään olevien asuntojen määrä %	< 2
Vuokra-asuntojen tarjonta vastaa kysyntää	
Raportointi kiinteistöjen kunnosta ja korjausvelan määrästä	
Vuokrataso on tasapainossa pitkän tähtäimen saneeraus- ja investointitason kanssa	
Uusinvestointien omarahoitus osuuden kasvattaminen	
Asuntojen 5 vuoden PTS suunnitelma	

4.1.3 LIMINGAN KEHITYS OY

Limingan Kehitys Oy:n tehtävänä on toimia kunnan elinvoiman kehittämisen välineenä.

Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	TA2024
Tilikauden tulos	+
Omavaraisuusaste %	> 50
osakaslainan lyhentäminen	
Limingan Kuitu Oy:n omistusstrategian tekeminen 2024 aikana	
- Tavoitteena markkinaehtoinen hinnoittelu kuituverkolle	

4.1.4 KIINTEISTÖ OY LAKEUSTALO LIMINKA

Kiinteistöyhtiö hallinnoi loppuvuonna 2018 valmistunutta Lakeustalon kiinteistöä Limingan keskustassa.

Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	TA2024
Tilikauden tulos	+
Omavaraisuusaste %	> 40
Tilojen vuokrausaste %	100 %
Vuokrahinnoittelu on yhtiön kulurakenteen mukainen	
Kiinteistön arvon säilyminen	
Kiinteistön energiatehokkuus	
Oman pääoman vahvistaminen	

4.1.5 KIINTEISTÖ OY LIMINGAN VANAMO

Kiinteistöyhtiö hallinnoi Tupoksesa sijaitsevaa Vanamon kiinteistöä. Kunnan osalta tila on päiväkotikäytössä.

Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	TA2024
Tilikauden tulos	+
Omavaraisuusaste %	> 50
Sijoitetun pääoman tuotto %	> 2
Vuokrahinnoittelu on yhtiön kulurakenteen mukainen	
Kiinteistön arvon säilyminen	
Kiinteistön tilatehokkuuden lisääminen	
Kiinteistön energiatehokkuus paranee	

5. TALOUSARVION RAKENNE, SITOVUUS JA SEURANTA

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio on valtuuston tärkein toiminnan ja talouden ohjauksen väline. Talousarvio on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan. Talousarvio jakaantuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosaan sekä investointi- ja rahoitusosaan.

Käyttötalousoassa palvelualueita sitoo toimintakate (=ulkoiset nettomenot). Johtavilla viranhaltijoilla on oikeus tehdä tulo- ja menomäärärahojen muutoksia palvelualueensa sisällä, mikäli ne eivät muuta toimintakattetta. Valtuuston tulee hyväksyä toimintakatteeseen vaikuttavat sekä palvelualueiden väliset muutokset. Vastuu käyttötalousohjelmojen määrärahojen riittävydestä on kunkin palvelualueen johtavalla viranhaltijalla.

Rahoitusosan sitova erä on pitkäaikaisten lainojen lisäys.

Investointiosan menot ja tulot ovat sitovia hanke tasolla. Hankkeet voivat olla yksilöityjä tai suurempia kokonaisuuksia. Vastuu investointihankkeiden määrärahojen riittävydestä on kunkin palvelualueen johtavalla viranhaltijalla.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöhoito sekä kunnallistekniikan palvelut sisältyvät ko. palveluita ostavien tulosalueiden talousarvioihin kumppani ostoina ao. liikelaitokselta.

Konsernipalveluista sisäisinä palveluina myydään ne toimisto- ja IT-palvelut, jotka kohdistuvat suoraan jollekin tulosyksikölle. Sisäiset palvelut on hinnoiteltu omakustannusperiaatteella.

Laskennallisia kustannuksia ovat suunnitelman mukaiset poistot sekä ne talous- ja hallintopalvelut, jotka eivät kohdistu selkeästi jollekin tulosyksikölle.

Talousarviomuutokset tulee tehdä talousarviovuoden aikana.

Talousarvion seuranta: Talousarvion toteumasta raportoidaan kuukausittain kunnanhallitukselle ja toteuma saatetaan valtuustolle tiedoksi kokousaikataulun mukaisesti. Vuonna 2024 osavuositarkastukset laaditaan 31.3. ja 30.6. ja 30.9. kirjanpidon tilanteen mukaan. Konsernitaloudesta raportoidaan mahdollisuuksien mukaan osavuositarkastusten yhteydessä. Talousarvio edellyttää palvelualueilta säännönmukaista talousarvion seuranta kuukausittain ja raportointia hallitukselle ja valtuustolle osavuositarkastusten yhteydessä. Hallintokuntien edellytetään ennakoivan toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja omaa toimintaansa, jotta ne pystyvät tarvittaessa sopeuttamaan toimintaansa talousarvion tavoitteiden mukaisesti.

Valtuutus lainanottoon: Valtuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 23 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi. Lisäksi valtuusto oikeuttaa talousjohtajan hallintosäännön mukaisesti ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa enintään rahoituslaskelman kohdan pitkäaikaisten lainojen lisäys mukaisesti. Lainanotto lyhyt- tai pitkäaikaisena lainana voidaan toteuttaa markkinatilanteen mukaan.

6. TULOSLASKELMAOSA

Tuloslaskelma	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Limingan kunta ulkoiset, 1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Varsinainen toiminta					
Toimintatuotot					
Myyntituotot	3 571	700	780	788	796
Maksutuotot	2 253	1 048	823	831	839
Tuet ja avustukset	2 542	1 043	1 066	1 066	1 066
Muut tuotot	1 620	2 271	2 550	2 550	2 550
Toimintatuotot yhteensä	9 986	5 061	5 219	5 235	5 251
Valmistus omaan käyttöön	144	180	75	75	75
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-36 415	-26 329	-26 884	-27 153	-27 424
Palvelujen ostot	-28 299	-9 230	-9 304	-9 444	-9 585
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 604	-3 290	-3 485	-3 538	-3 591
Avustukset	-1 990	-1 154	-1 238	-1 257	-1 276
Muut toimintakulut	-2 729	-2 435	-3 593	-3 647	-3 702
Toimintakulut yhteensä	-74 037	-42 437	-44 505	-45 038	-45 578
Toimintakate	-63 907	-37 196	-39 211	-39 728	-40 252
Verotulot	39 187	21 414	21 066	21 800	22 800
Valtionosuudet	29 200	20 270	20 909	20 909	20 909
<i>Verorahoituksen kasvu</i>					
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	7	30	5	20	20
Muut rahoitustulot	53	31	51	15	15
Korkokulut	-177	-300	-740	-956	-1 178
Muut rahoituskulut	-6	-5	-10	-5	-5
Vuosikate	4 358	4 244	2 070	2 055	2 309
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 192	-4 031	-3 993	-4 000	-4 050
Lisäpoistot	0				
Arvonalentumiset					
Tilikauden tulos	165	212	-1 923	-1 945	-1 741
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)	984		979	950	950
Varausten lis. (-) tai väh. (+)	200				
Tilikauden yli-/alijäämä	1 349	212	-944	-995	-791

Tuloslaskelmassa esitetään tulorahoituksen riittävyys käyttötalouden menoihin ja poistoihin. Kunnan omat tulot ja valtion rahoitus muodostavat kunnan rahoitusjärjestelmän. Kunnan tärkeimmät tulolähteet ovat verotulot ja valtionosuudet. Vuonna 2024 kunnan verotulojen kokonaisuus pienentyy edelliseen vuoteen nähden vuoden 2022 verotukseen liittyvien ”verohäntien” poistumisen myötä.

Toimintatuotot

Limingan kunnan ulkoiset toimintatuotot vuonna 2024 ovat 5,2 milj. euroa. Toimintatuotot sisältää myyntituottoja 1,6 milj. euroa, tukia ja avustuksia 1,1 milj. euroa, vuokratuottoja 1,9 milj. euroa ja muita toimintatuottoja 0,6 milj. euroa.

Toimintakulut

Limingan kunnan ulkoiset toimintakulut vuonna 2024 ovat 44,5 milj. euroa. Kunnan suurin yksittäinen menoerä on henkilöstökulut 26,9 milj. euroa. Palvelujen ostoihin on talousarviossa varattu 9,3 milj. euroa, josta 2,3 milj. euroa liittyy päivähoiton palvelusetelillä hankittaviin varhaiskasvatuspalveluihin. Palvelusopimukseen ja ostojen suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota ja toteuttaa ne mahdollisimman kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Henkilöstökulut

Limingan kunnan henkilöstökulut ovat 26,9 milj. euroa talousarviovuonna 2024. Henkilöstökulut kasvavat vuoden 2023 talousarvioon nähden noin 2,1 %. Palkankorotusten vaikutukseksi on arvioitu 2,45 % vuodelle 2024. Henkilöstömenojen kokonaismäärään vaikuttaa myös henkilösivukulujen pienentyminen -1,5 % vuoden 2023 henkilöstömenoihin nähden. Lomapalkkavelka on budjetoitu siten, että lomapalkkavelan muutos vuoden aikana on 0. Suunnitelmavuosille 2025-2026 henkilöstökulujen kasvuksi on arvioitu 1,0 %.

Henkilöstökulut palvelualueittain, 1.000 e	Palkat ja palkkiot	Henkilösivukulut	Yhteensä	Muutos 2023-2024	Muutos % 2023-2024
Keskusvaalilautakunta	18	3	21	16	320 %
Tilintarkastus	4	1	5	0	0 %
Konsernipalvelut	1 471	350	1 821	-74	-3,91 %
Elinvoimapalvelut	978	190	1 168	158	15,64 %
Sivistyspalvelut	16 428	3 653	20 081	129	0,65 %
Hyvinvointipalvelut	962	221	1 183	249	26,66 %
Kunnallistekniikka liikelaitos	430	94	524	-171	-24,60 %
Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelu liikelaitos	1 715	365	2 080	247	13,48 %
Yhteensä	22 006	4 878	26 884	553	2,10 %

Henkilöstö: päätoimisessa palvelusuhteessa olevat sekä työllistetyt ja opiskelusuhteiset.	ENN2023	TA2024	%
Konsernipalvelut	22,5	22,5	0,0 %
Elinvoimapalvelut	18	18	0,0 %
Sivistyspalvelut	454	454	0,0 %
Hyvinvointipalvelut	17,5	17,5	0,0 %
Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut	49	49	0,0 %
Kunnallistekniikka	15	15	0,0 %
Yhteensä	576	576	0,0 %

Henkilöstömuutokset vuonna 2024, jotka on huomioitu talousarviossa:

Hallintokunta	Nimike	Työsuhteen muoto	HTV	Aika (pp.kk.vvvv-pp.kk.vvvv)	Lisämäärärahan tarve (kyllä/ei)	Arvio lisämääräraharapeesta (€)
MÄÄRÄAIKAISTEN TEHTÄVIEN VAKINAISTAMINEN JA OLEMASSA OLEVIENTEN VIRKOJEN TÄYTTÖ						
Konsernipalvelut	Toimistosih-teeri	virka	1	1.1.2024	Ei (olemassa olevan toimen täyttö)	Ei vaadi lisämäärärahaa vuodelle 2024
Elinvoimapalvelut	Matkailupääl-likkö	toimi	1	1.1.2024	Ei (olemassa olevan toimen täyttö)	Ei vaadi lisämäärärahaa vuodelle 2024

Eläköitymistien yhteydessä virkojen ja tehtävien täyttö tarkastellaan aina tapauskohtaisesti palvelutuotannon tarpeista käsin. Suunnitelmavuosien henkilöstötarpeet tarkentuvat tulevissa talousarvioissa.

Verotulot

Verotulot, 1.000 €	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos %	Muutos €
Kunnan tulovero	36 046	18 809	18 000	-4,30 %	-809
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 548	1 055	900	-14,69 %	-155
Kiinteistövero	1 593	1 550	2 166	39,74 %	616
Verotulot yhteensä	39 187	21 414	21 066	-1,63 %	-348

Limingan kunnan verotulot on arvioitu Kuntaliiton lokakuussa 2023 antaman veroennustekehikon pohjalta. Talousarvioesitys sisältää kiinteistöverojen korotuksen, joka on päätetty kunnanvaltuuston kokouksessa 13.11.2023. Tuloverotason alentumiseen vaikuttaa vuoden 2022 verotukseen liittyvien ”verohäntien” poistuminen, jotka ovat vaikuttaneet kunnan verotuloihin vielä vuonna 2023. Verokertymän kokonaismäärään vaikuttaa väestömäärän kasvu, rakennuspaikkojen myynti ja työllisyyden kehittyminen. Kunnan omien elinvoima- ja työllisyyspanostusten myötä kunnan verotulojen ennakoitua vahvistuvan maltillisesti talousarviovuonna sekä suunnitelmavuosien aikana.

Kiinteistövero on kunnallinen vero ja se tilitetään kiinteistön sijaintikunnalle. Kiinteistöveron perusteena ovat kiinteistön verotusarvo sekä kiinteistöveroprosentit. Rakennukset ja maapohja verotetaan erikseen. Kunta päättää sovellettavista kiinteistöveroprosenteista kiinteistöverolaissa säädettyjen vähimmäis- ja enimmäismäärien rajoissa. Ennen vuodelle 2024 tehtävää korotusta, kiinteistöveroja on korotettu Limingassa viimeksi vuonna 2021, kun voimalaitosvero nostettiin 2,85 %:sta 3,10 prosenttiin.

Hallitus esittää eduskunnalle kiinteistöverolain muutosta siten, että maapohjan kiinteistöveroprosentti eriyttäisiin yleisestä kiinteistöveroprosentista. Maapohjan kiinteistöveron vaihteluvälin alaraja korotettaisiin yleisen kiinteistöveroprosentin alarajasta 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin ja yläraja säilyisi 2,00 prosentissa. Jatkossa yleinen kiinteistöveroprosentti olisi 0,93-2,00 ja maapohjan kiinteistöveroprosentti 1,30-2,00. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.

	Liminka 2024	Vaihteluvälit 2024
Maapohja	1,30	1,30 - 2,00
Yleinen kiinteistövero	1,10	0,93 - 2,00
Vakituiset asuinrakennukset	0,50	0,41 - 1,00
Muu asuinrakennus	1,10	0,93 - 2,00
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,00 - 2,00
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00	2,00 - 6,00
Voimalaitokset	3,10	0,93 - 3,10

Valtionosuudet

Valtionosuudet ovat kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jonka käytöstä kunta päättää itse. Valtionosuusjärjestelmä tasaa kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämisen kustannuksissa sekä tulopohjissa. Valtionosuusrahoitus koostuu kahdesta osasta: 1) valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja 2) opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimasta opetus ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoituksesta.

Valtionosuuksiin on tehty viime vuosina useita muutoksia ja leikkauksia. Muutosten myötä kuntien tulopohja on heikentynyt merkittävästi. Vuoden 2023 alusta lähtien valtionosuusrahoituspohja muuttui täysin, kun osa valtionosuusrahoituksesta siirtyi hyvinvointialueiden toiminnan rahoitukseksi. Kilpailukykysojimus on pitänyt sisällään kuntien menojen leikkauksia mutta samalla myös kuntien tulopohjaa on heikennetty vähentämällä laskennalliset säästöt kuntien valtionosuuksista. Esimerkiksi julkisen sektorin 30 %:n lomarahaleikkaus pienensi kuntien menoja mutta säästöä vastaava määrä leikattiin pois valtionosuuksista. Samoin työajan pidennyksestä arvioitu laskennallinen kustannussäästö leikataan valtionosuuksista. Kuntien arvioiden mukaan työajan pidennyksestä ei todellisuudessa ole saatu laskennallista kustannushyötyä.

Kuntaliiton ennakkollisen laskelman mukaan Limingan kunnan valtionosuuden kasvavat 3,2 % (639 000 euroa) vuonna 2024 verrattuna vuoden 2023 valtionosuuksiin.

Valtionosuudet, 1.000 €	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Verotulojen tasaus	7 623	5 631	5 145
Peruspalveluiden valtionosuus	17 020	12 874	13 784
Muut opetus- ja kulttuuritoimen vo	590	550	800
Veromenetysten kompensaatiot	3 966	1 215	1 179
Valtionosuudet yhteensä	29 200	20 270	20 909

Toimintakate

Yhdeksi taloudenhoidon tavoitteeksi on Limingassa asetettu, että toimintakatteen kasvun tulee olla verorahoituksen kasvua pienempi. Vuonna 2024 verorahoituksen kokonaistaso pienentyy, kun ennen vuotta 2023 olevan kuntarakenteen mukaiseen veropohjaan liittyvät veronpalautukset (verohännät) poistuvat kunnan verotuloista. Siten verotulojen kehitys tulee vuonna 2024 olemaan negatiivista, eikä toimintakatteen kasvuvauhtiin liittyvä tavoite suhteessa verotulojen kasvuun ole realistinen.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot ja -kulut on arvioitu maltillisesti ja lainojen korkokuluihin on varauduttu talousarviovuonna ja suunnitelmakaudella. Rahoituskulut tulevat nousemaan vuosien 2023 – 2024 aikana, jonka jälkeen niiden kasvun on ennakoitu kääntyvän laskuun.

Poistot

Poistot on laskettu investointikohteiden arvioidun valmistumisajankohdan mukaan. Limingan kunnan taloustavoitteena on, että vuosikate kattaa poistot. Talousarviovuonna 2024 vuosikate riittää poistoihin.

Tilikauden tulos

Talousarviovuoden 2024 tilikauden tulokseksi muodostuu -1 922 635 euroa. Kunnan tuloksenmuodostumisessa on keskeistä rajoittaa toimintakulujen kasvua ja pyrkiä vahvistamaan toimintatuottojen ja verotulojen kertymää, sekä noudattaa talouden tasapainottamisesta päätettyjä toimenpiteitä.

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

$100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$. Tunnusluku osoittaa kuinka paljon käytötalouden toimintakuluista katetaan myynti- ja maksutuotoilla.

Vuosikate € /asukas

Vuosikatteen tavoitearvo saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen nettoinvestointitaso (investointimenot - investointitulot) asukasluvulla. Talousarviossa 2024 vuosikate on 200 €/asukas.

Vuosikate prosenttia poistonalaisista investoinneista

$100 * \text{vuosikate} / \text{poistonalaisten investointien omahankintamenot}$.

Tasapainossa olevan talouden tavoite on kattaa poistot vuosikatteella, jolloin tilikauden tulos pysyy positiivisena.

Kertynyt ylijäämä e/asukas

$(\text{Edellisten tilikausien yli-/alijäämä} + \text{Tilikauden yli-/alijäämä}) / \text{Asukasmäärä}$. Tavoitearvo pitkällä aikavälillä vähintään 300 - 400 euroa asukasta kohden (valtakunnallinen tavoite).

TUOSLASKELMA SISÄISET JA ULKOISET

Tuloslaskelmassa mukana liikelaitosten palvelujen myynnit ja ostot, sekä talous-, hallinto- ja IT-palvelujen myynnit ja ostot.

Limingan kunta, tuloslaskelma (ulkoiset ja sisäiset)	TP 2022	Muutettu TA2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
VARSINAINEN TOIMINTA					
Toimintatuotot					
Myyntituotot	15 054 027	11 470 350	12 374 750	12 460 450	12 468 327
Maksutuotot	2 252 471	1 047 700	822 900	831 129	839 440
Tuet ja avustukset	2 541 634	1 042 500	1 065 700	1 065 700	1 065 700
Muut toimintatuotot	2 066 421	2 271 000	2 550 300	2 550 300	2 550 300
Toimintatuotot yhteensä	21 914 823	15 831 550	16 813 650	16 907 579	16 923 767
Valmistus omaan käyttöön	144 180	179 500	75 000	75 000	75 000
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-36 415 034	-26 329 280	-26 883 798	-27 152 636	-27 424 162
Palvelujen ostot	-34 271 602	-14 963 800	-14 823 970	-14 963 534	-15 105 192
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 604 267	-3 289 620	-3 485 467	-3 537 749	-3 590 815
Avustukset	-1 989 909	-1 237 900	-2 238 200	-1 256 773	-1 275 625
Muut toimintakulut	-8 685 392	-7 470 820	-9 668 350	-9 722 249	-9 776 956
Toimintakulut yhteensä	-85 966 204	-53 291 420	-56 099 785	-56 632 941	-57 172 750
TOIMINTAKATE	-63 907 202	-37 280 370	- 39 211 135	-39 650 362	-40 173 982
Verotulot	39 187 095	21 414 000	21 066 000	21 800 000	22 800 000
Valtionosuudet	29 200 089	20 270 000	20 909 000	20 909 000	20 909 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	7 167	30 000	5 000	20 000	20 000
Muut rahoitustuotot	53 308	31 000	51 000	15 000	15 000
Korkokulut	-176 563	-300 000	-740 000	-956 000	-1 178 000
Muut rahoituskulut	-6 311	-5 000	-9 500	-5 000	-5 000
VUOSIKATE	4 357 584	4 159 630	2 070 365	2 132 638	2 387 018
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunn.mukaiset poistot	-4 192 229	-4 028 200	-3 993 000	-4 000 000	-4 050 000
TILIKAUDEN TULOS	165 388	131 430	-1 922 635	-1 867 362	-1 662 982
Poistoeron lis.(-)tai väh.(+)	983 736	0	979 000	950 000	950 000
Varausten lis.(-)tai väh.(+)	200 000	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALI-JÄÄMÄ)	1 349 091	131 430	-943 635	-917 362	-712 982

7. RAHOITUSOSA

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelma osoittaa budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

Rahoitusosa, 1 000 €	TP 2022 1 000 €	TA 2023 1 000 €	TA 2024 1 000 €	TS 2025 1 000 €	TS 2026 1 000 €
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	4 358	4 244	2 070	2 055	2 309
Tulorahoituksen korjaukset	-356	-425	-350	-200	-200
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-5 218	-6 188	-3 999	-5 010	-4 010
Rahoitusosuudet investointeihin	631	1 091	398	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	408	125	475	125	125
Toiminnan ja investointien rahavirta	-178	-1 154	-1 406	-3 030	-1 776
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten väh.	182	5	5	5	5
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 000	4 549	4 801	6 425	5 171
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-2 800	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-5 009	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 770	0			
Rahoituksen rahavirta	-857	1 154	1 406	3 030	1 776
Rahavarojen muutos	-1 034	0	0	0	0
Rahavarat 31.12.	3 184	3 184	3 814	3 814	3 814
Rahavarat 1.1.	4 219	3 184	3 814	3 814	3 814
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toiminnan ja investointien rahavirta	-178	-1 154	-1 406	-3 030	-1 776
Lainanhoitokate	1,5	1,2	0,7	0,7	0,7
Kassan riittävyys, pv	14	22	26	26	26
Investointien tulorahoitusprosentti	95,0	83,3	57,5	41,0	57,6

Lainakanta

Hallintosäännön mukaan talousjohtaja päättää pitkäaikaisen vieraan pääoman sekä lyhytaikaisen vieraan pääoman ottamisesta valtuuston talousarviossa asettamissa rajoissa. Vuonna 2024 uuden lainarahoituksen tarve on 4,9 milj. euroa ja vuoden lopussa lainamäärän arvioidaan olevan 31,5 milj. euroa (3 048 euroa/asukas). Tämä voidaan kattaa joko pitkäaikaisella tai lyhytaikaisella lainalla rahamarkkinoista riippuen. Kunta lyhentää vuonna 2024 pitkäaikaisia lainoja yhteensä 3,4 milj. euroa. Lainamäärä vuoden 2023 lopussa on arviolta 29,9 milj. euroa, 2 906 euroa/asukas, mikäli talouden tilanne ei olennaisesti heikkene loppuvuoden

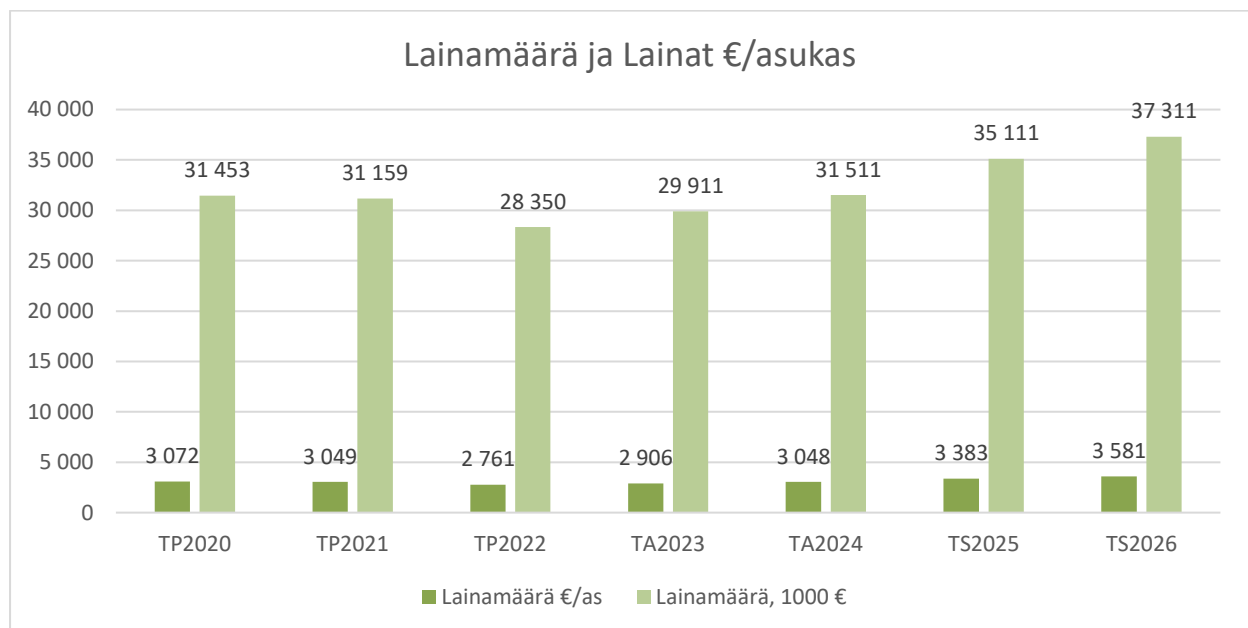

2023 aikana. Korkojen voimakkaan nousun myötä kunnan korkomenot tulevat kasvamaan jyrkästi tulevien vuosien aikana, kun pitkäaikaiset kiinteäkorkoiset lainat korvaantuvat uusilla korkeampikorkoisilla lainoilla.

Suunnitelmakaudella toteutettavien investointihankkeiden osalta tulee käyttää tarkkaa harkintaa, jotta lainamäärä voidaan pitää hallittuna. Mikäli investointeja päädytään rahoittamaan esim. leasing-rahoituksella, tulee asian vaikutukset arvioida tarkoin käyttötalouden menoihin ja sitä kautta vuosikatteen riittävyteen.

Rahamarkkinoiden kehitys vaikuttaa korkokustannuksiin. Talousarviossa ja suunnitelmakaudella on varauduttu korkojen nousuun, vaikka noin 70 % lainoista on sidottu kiinteisiin korkoihin. Tämän hetken ennusteiden perusteella korot tulevat nousemaan vuoden 2024 loppuun saakka, jonka jälkeen niiden ennakoidaan lähtevän laskuun. Lainanhoitokate (vuosikatteen riittävyys lainojen lyhennysten ja korkojen maksuun) on talousarviovuonna 0,7.

	TP2020	TP2021	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Lainanotto, 1000 €	0	3 000	0	4 549	5 000	7 000	5 600
Lainojen lyhennys 1000 €	4 700	3 291	2 809	3 400	3 400	3 400	3 400
Lainamäärä, 1000 €	31 453	31 159	28 350	29 911	31 511	35 111	37 311
Lainamäärä €/as	3 072	3 049	2 761	2 906	3 048	3 383	3 581
Lainojen korot, 1000 €	164	134	177	300	740	956	1178
Lainojen hoitokustannukset, €/as	366	335	291	360	400	420	439

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$. Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, mikäli tunnusluku on 1,0 tai suurempi. Mikäli tunnusluvun arvo on alle 1,0, joudutaan lainan hoitoon ottamaan uutta lainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kassan riittävyys

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat varainhoitovuoden lopussa} / \text{Kassasta maksut varainhoitovuonna}$. Tunnusluku kertoo, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Investointien tulorahoitusprosentti

= $100 * \text{Vuosikate} / (\text{Investointimenot} - \text{Investointien rahoitusosuudet})$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella

8. KÄYTTÖTALouden SITOVUUS PALVELUALUEITTAIN

Peruskunnan hallintokunnat ovat valtuustoon sitovia ulkoisten ja sisäisten tulojen ja menojen toimintakateen osalta.

Vaalit	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	17 312	13 000	27 000
menot	- 14 096	- 6 800	- 26 499
toimintakate	3 216	6 200	501
Tarkastustoimi	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	0	0	0
menot	- 10 283	- 19 900	- 19 778
toimintakate	- 10 283	- 19 900	- 19 778
Konsernipalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	3 370 215	3 971 850	4 198 450
menot	- 7 099 381	- 7 492 400	- 7 894 813
toimintakate	-3 630 642	- 3 520 550	- 3 696 363
Sivistyspalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	1 519 236	1 031 600	985 700
menot	- 31 218 385	- 31 909 300	- 33 588 622
toimintakate	- 29 699 150	- 30 877 700	- 32 602 922
Hyvinvointipalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	373 066	480 900	366 300
menot	- 2 981 059	- 3 575 700	- 3 408 893
toimintakate	- 2 607 992	- 3 094 800	- 3 042 593
Elinvoimapaalvelut	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	385 824	493 000	453 000
menot	- 1 624 814	- 1 918 100	- 2 009 615
toimintakate	- 1 238 991	- 1 425 100	- 1 556 615
Peruskunta, käyttötalous yhteensä	TP 2022	TA 2023	TA 2024
tulot	5 665 653	5 990 350	6 030 450
menot	- 42 948 018	- 44 922 200	- 46 948 221
toimintakate	- 37 282 365	- 38 931 850	- 40 917 771

Liikelaitokset ovat valtuustoon sitovia liikeylijäämän/-alijäämän osalta.

Tilikauden liikeylijäämä/-alijäämä	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Ateria- puhtaus ja kiinteistöpalvelujen liikelaitos	151 583	13 480	39 157
Tekninen liikelaitos	177 011	17 400	25 079

8.1 KONSERNIPALVELUT

Palvelualueen yleistavoite

Konsernihallinto:

Yleistavoitteena on kunnan toiminnan ja talouden ohjaus sekä yhteensovittaminen kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Painopisteenä koko talousarviokaudella ovat kuntastrategian toteuttaminen ja talouden tasapainon toteuttaminen kuntaorganisaatiossa.

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

Mahdollistetaan kunnan kasvu ja houkuttelevuus kaikille ja kaikenikäiselle kuntalaisille.

Rakennetaan kaikille eri ikäryhmille houkuttelevaa kuntaa. Suomen kierrättävin ja ympäristöystävällinen kunta, jossa on viihtyisät asuin ympäristöt kuntalaisille. Tavoitellaan kaikille hyvää asumista, kulkemista sekä kestävää saavutettavuutta. Limingassa on houkuttelevaa asua ja kulkea kaikilla mahdollisilla muodoilla kestävästi ja ympäristöystävällisesti. Edistetään energiatehokasta uusiutuvan energian käyttöä.

Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Konsernihallinto:

Konsernipalvelut jakantuu seuraaviin alueisiin: johtaminen, hallinto- ja henkilöstöpalvelut, yhteistoimintaosuudet, talouspalvelut, IT-palvelut ja konsernipalveluiden hankkeet. Konsernipalvelut ohjaa kuntastrategian mukaisesti kuntakonsernin toimintaa ja koordinoi kunnan sidosryhmätyötä. Kunta hankkii taloushallinnon ja palkanlaskennan palvelut Monetralta. Lisäksi kunta ostaa mm. konesalipalveluita Joki ICT:ltä.

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

- Maanhankinnan valmistelu
- Kaavoitus
- Rakennusvalvonta
- Jätehuoltoviranomainen
- Rakennuttaminen
- Maaomaisuuden hallinta
- Yhtiöiden ohjausta
- Vuokraloyhtiön ohjaus

Omaisuuden hallinnan organisaatio vastaa yleisesti kunnan suurimman omaisuuden hallinnasta ja niihin tarvittavien palveluiden tilaamisesta.

Toimintaympäristöanalyysi

Konsernihallinto:

Tulevan talousarviovuoden 2024 ja suunnitteluvuosien 2025-2026 keskeisin tavoite on kunnan talouden tasapainottaminen suunnittelukauden aikana. Talousarvio sisältää tasapainottamistoimenpiteitä, mutta kunnan talous ei ole vielä tasapainossa, tilikauden tuloksen pysyessä negatiivisena koko talouden suunnittelukauden ajan. Talouden tasapainottamisen keinoja on siten etsittävä myös tulevien vuosien talousarvioiden laatimisen yhteydessä. Merkittävin riski kunnan tulopohjaan muodostuu hyvinvointialueiden

alijäämien ja kuntien valtionosuuksien kautta. Kunta- ja alueministeri on asettanut valmisteluryhmän peruspalvelujen valtionosuuksien järjestelmän uudistamiselle. Valmisteluryhmän toimeksianto on 31.12.2025 saakka. Koska valtion rahat eivät kokonaisuutena ole lisääntymässä, oletuksena on, ettei valtionosuusuudistus ainakaan tuo lisää raha kuntien tulopohjiin.

Kuntien rooli on muuttunut hyvinvointialueuudistuksen toteutumisen jälkeen. Erilaistuminen jatkuu ja kunnat suuntaavat resurssejaan omien vahvuuksiensa mukaisesti tavoitteena elinvoima sekä sen säilyttäminen. Uudessa kunnassa kunnat, kolmas sektori ja yritykset muodostavat uudenlaisen kumppanuuden, jossa kaikilla on keskeinen rooli kuntalaisten palveluiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kuntien roolina on olla aktiivinen tekijä, joka suuntaa tulevaisuuden tekemiseen. Tuleva TE-palvelu-uudistus tulee muuttamaan kuntien roolia elinvoiman tuottamisessa. Myös kestävä kehitys on teema, joka tulee korostumaan osana kunnan roolia yhteiskunnallisessa muutoksessa.

Yleinen turvallisuusympäristö on muuttunut laajasti Ukrainan sodan johdosta. Huoltovarmuus sekä varautuminen korostuvat myös kuntien toiminnan suunnittelussa ja varautumista myös harjoitellaan aktiivisesti.

Hyvinvointialueuudistus vaikutti olennaisesti kunnan toimintaan sosiaali- ja terveystalouden siirtyessä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle vuoden 2023 alussa. Kunnan uusi organisaatio valmisteltiin vastaamaan uudistusta ja se hyväksyttiin tammikuussa 2023. Suurimpana rakenteellisena muutoksena hyvinvointipalvelut eriytettiin omaksi palvelualueeksi. Konsernipalveluiden IT-palvelut tuottaa vuoden 2023 loppuun saakka hyvinvointialue Pohteelle työasemapalveluita ja IT-tukipalveluita. Vuoden 2024 alusta lähtien Pohde ottaa vastuun omien IT-palveluiden tuottamisesta, mikä vapauttaa resursseja kunnan omaan käyttöön.

Uuden Limingan rakentamistyötä on tehty vuoden 2023 aikana ja tätä työtä jatketaan edelleen vuoden 2024 aikana. Tavoitteena on, että tehtävänkuvat ovat ajantasaisia ja resurssit ovat tehokkaassa käytössä siten, että kaikilla työntekijöillä/viranhaltijoilla on tehtävänkuvat, jossa omaa osaamista on mahdollista hyödyntää. Olennaista uuden organisaation rakentamisessa on, että mietitään uudenlaisia tapoja tehdä työtä.

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

Toimitaan olemassa olevan infran parissa sekä uudistuvien alueiden infran rakentamisessa ja ylläpidossa.

Toiminnan kehittäminen

Konsernihallinto:

Tiedolla johtamisen ja raportoinnin kehittämistä jatketaan. Talouden seurantarjestelmän ja raportoinnin osalta tilanne alkaa olemaan kohtalaisen hyvä, joten seuraava selkeä kehittämiskohde on henkilöstöraportointi. Henkilöstöraportoinnin kuntoon saattamisen jälkeen tullaan siirtymään toimialajohdon tietojohdantamisen kehittämiseen jo olemassa olevan Johdon työpöytä -sovelluksen avulla.

Kunnassa panostetaan henkilöstön digiosaamisen kehittämiseen. Limingan kunta toteuttaa yhdessä Tyrnävän ja Utajärven kuntien kanssa Digihelppi - Henkilöstön digitaidot kuntoon yhteistyöllä -hanketta. Hankkeessa kehitetään toimintamalleja ja -prosesseja, joilla vahvistetaan henkilöstön digiosaamista, digiosaamisen seuranta sekä digiosaamisen ylläpitämistä. Riittävä digiosaaminen tukee hyvinvointia ja auttaa henkilöstöä jaksamaan työssä. Hanketta toteutetaan ajalla 1.9.2022-30.9.2024.

Kunnan tietoturva tullaan kehittämään vuoden 2024 aikana vastaamaan nykyisen kyberturvallisuusympäristön haasteita. Vuoden aikana otetaan käyttöön SIEM (Security Information and Event

Management)- ja SOC (Security Operation Center) -palvelut, mikä tarkoittaa käytännössä lokitietojen keräämistä ja analysointia, ajantasaista ja jatkuvaa seurantaa, sekä syntyviin herätteisiin reagoimista lyhyellä viiveellä.

IT-toimintojen osalta jatketaan oman tietohallinto-osaamisen vahvistamista resursoinnin, koulutuksien ja osaamisen vahvistamisen kautta. Nykyisen IT-tukihenkilön tehtäväkuva ja nimike muutetaan 50 %:sti IT-asiiantuntijan tehtäväksi. IT-toimintojen etätukipalveluiden hankkimista selvitetään yhdessä nykyisten yhteistyökumppaneiden kanssa ja etätuen määrää pyritään joka tapauksessa vahvistamaan suhteessa lähitukeen.

Taloulosaamista vahvistetaan muuttamalla toimistosihteerin virka taloussihteerin tehtäväksi. Nimikemuutoksen lisäksi tehtäväkuva tarkennetaan taloushallinnon sekä raportoinnin vaatimusten mukaisesti. Varhaiskasvatuksen toimistosihteerin virka vakinaistetaan. Vakinaistamisen yhteydessä tehtäväkuvia selkiytetään siten, että varhaiskasvatukseen liittyvät tehtävät ovat yhdellä toimistosihteerillä. Lisäksi vakinaistettavan toimistosihteerin tehtävään kuuluu kunnan kotouttamispalveluiden koordinointi.

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

- Keskeinen toiminnan kehittäminen liittyy yleisellä tasolla kaikkien henkilöiden ammattitaidon lisäämiseen. Rakentamislakiuudistukseen valmistautuminen.
- Jätelakiin tehtävät muutokset.
- Rakentamisen ennako-ohjaukseen panostaminen, kun lupakynnyksen raja nousee. Osa rakentaa jo valmiiksi, vaikka laki tulee voimaan 1.1.2025.
- Kiinteistöjen muodostamiseen liittyvien tehtävien kehittäminen.

Talous

Konsernipalvelut yhteensä:

Käyttötalous (sisäinen/ulkoinen)	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	5 345 340	3 971 850	4 198 450	3 979 779	3 987 867
MYYNTITUOTOT	1 259 105	1 207 450	1 174 250	1 211 093	1 214 809
MAKSUTUOTOT	313 265	214 300	252 000	218 586	222 958
TUET JA AVUSTUKSET	338 499	303 000	256 000	303 000	303 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	3 434 471	2 247 100	2 516 200	2 247 100	2 247 100
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	197048	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-9 566 289	-7 492 400	-7 894 813	-7 593 255	-7 700 860
HENKILÖSTÖKULUT	-2 103 856	-1 895 400	-1 820 647	-1 928 541	-1 967 103
PALKAT JA PALKKIOT	-1 681 844	-1 516 900	-1 471 000	-1 543 500	-1 574 368
HENKILÖSIVUKULUT	-422 012	-378 500	-349 647	-385 041	-392 735
PALVELUJEN OSTOT	-6 678 744	-4 374 900	-4 737 200	-4 431 902	-4 490 032
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-291 944	-167 300	-157 167	-170 646	-174 050
AVUSTUKSET	-13 446	-1 000	-1 000	-1 020	-1 040
MUUT TOIMINTAKULUT	-478 298	-1 053 800	-1 178 800	-1 061 146	-1 068 635
TOIMINTAKATE	-4 023 902	-3 520 550	-3 696 363	-3 613 476	-3 712 993

Konsernihallinto:

Käyttötalous (sisäinen/ulkoinen)	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	3 370 215	1 328 300	1 253 100	1 328 300	1 328 300
MYYNTITUOTOT	1 157 589	1 025 300	997 100	1 025 300	1 025 300
MAKSUTUOTOT	156 655				
TUET JA AVUSTUKSET	336 979	303 000	256 000	303 000	303 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 718 993				
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	98 524				
TOIMINTAKULUT	-7 099 381	-4 391 800	-4 495 422	-4 472 200	-4 557 867
HENKILÖSTÖKULUT	-1 654 187	-1 451 600	-1 288 422	-1 476 956	-1 506 489
PALKAT JA PALKKIOT	-1 319 310	-1 149 900	-1 025 400	-1 170 064	-1 193 463
HENKILÖSIVUKULUT	-334 877	-301 700	-263 022	-306 892	-313 026
PALVELUJEN OSTOT	-4 856 194	-2 424 300	-2 567 600	-2 471 880	-2 520 406
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-162 863	-35 100	-34 800	-35 802	-36 516
AVUSTUKSET	-6 923	-1 000	-1 000	-1 020	-1 040
MUUT TOIMINTAKULUT	-419 213	-479 800	-603 600	-486 542	-493 416
TOIMINTAKATE	-3 630 642	-3 063 500	-3 242 322	-3 143 900	-3 229 567

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

Käyttötalous (sisäinen/ulkoinen)	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 975 125	2 643 550	2 945 350	2 651 479	2 659 567
MYYNTITUOTOT	101 516	182 150	177 150	185 793	189 509
MAKSUTUOTOT	156 610	214 300	252 000	218 586	222 958
TUET JA AVUSTUKSET	1 520				
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 715 478	2 247 100	2 516 200	2 247 100	2 247 100
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	98 524				
TOIMINTAKULUT	-2 466 908	-3 100 600	-3 399 391	-3 121 055	-3 142 993
HENKILÖSTÖKULUT	-449 669	-443 800	-532 225	-451 585	-460 614
PALKAT JA PALKKIOT	-362 534	-367 000	-445 600	-373 436	-380 905
HENKILÖSIVUKULUT	-87 135	-76 800	-86 625	-78 149	-79 709
PALVELUJEN OSTOT	-1 822 550	-1 950 600	-2 169 600	-1 960 022	-1 969 626
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-129 081	-132 200	-122 367	-134 844	-137 534
AVUSTUKSET	-6 523				
MUUT TOIMINTAKULUT	-59 085	-574 000	-575 200	-574 604	-575 219
TOIMINTAKATE	-393 260	-457 050	-454 041	-469 576	-483 426

Talouden puolella pääosatuloista tulee tonttimyynnistä, tonttien vuokratuloista, maatalouden peltovuokrista, metsäpuolen tuotot, Pohteen vuokraamat tilat. Suurin riski talousarvion toteutumiseen on tällä hetkellä rakentamisen hiipuminen ja rakentamisen suhdannenäkymät.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnitelmakaudella

---

Konsernihallinto:

- Kuntavaalit järjestetään keväällä 2025 ja uusi valtuustokausi alkaa 1.6.2025. Vuoden 2024 aikana päivitetään kunnan luottamushenkilöorganisaatiomalli sekä kunnan hallintosääntö siten, että ne tulevat voimaan seuraavan valtuustokauden alussa.
- Luottamushenkilöiden palkkiosääntöä päivitetään siten, että yli kolmen tunnin kokouspalkkion korotuksesta luovutaan. Lisäksi luovutaan luottamushenkilöille oman päätelaitteen käytöstä maksettavasta korvauksesta.
- Konserniohjeen ja omistajapolitiisen toimenpideohjelman päivittäminen
- Asuntopoliittisten linjausten päivittäminen
- Hankintaohjeen päivittäminen
- Tilintarkastuspalveluiden kilpailuttaminen
- Henkilöstöraportoinnin sekä henkilöstösuunnittelun kehittäminen
- Henkilöstöstrategian päivittäminen

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

Lakimuutoksiin valmistautuminen:

- Rakentamislaki (1.1.2025)
- Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmistä (1.1.2024)

Jätelakimuutokseen valmistautuminen ja jätehuoltosopimusten tekeminen. Limingan sotavammaisten tukiyhdistys ry:n kiinteistön mahdollinen siirtäminen Limingan kunnalle.

Toimintasuunnitelma

Konsernihallinto:

Kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät sekä toimintapojen kehittäminen ovat palvelualueen vastuulla. Kunnanhallitus kokoontuu vuoden 2024 aikana arviolta 25 kertaa ja kunnanvaltuusto yhdeksän kertaa.

Vuonna 2024 järjestetään kahdet vaalit. Presidentinvaalit järjestetään tammi-helmikuussa ja eurovaalit kesäkuussa eurovaalit. Vaaleista aiheutuu toiminnallista kuormitusta toimialan henkilöstölle vaalien käytännön järjestelyistä sekä vaalitoimielinten toiminnan takia. Valtio korvaa kunnalle vaalien järjestämisestä aiheutuvat kustannukset.

Tiedonhallintalaki edellyttää, että kunnassa on ylläpidettävä organisaation toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevä ja kuvaava tiedonhallintamalli. Tiedonhallintamalli auttaa organisaatiota hallitsemaan lisääntyvää tietomäärää ja tiedon elinkaarta sekä tunnistamaan ja hallitsemaan tiedon hallintaan liittyviä riskejä. Tiedonhallintamallin laatiminen on aloitettu vuoden 2023 aikana ja sitä jatketaan vuonna 2024. Tiedonhallintamallin laatiminen vaatii laajaa toimialan henkilöstön valmistelutyötä sekä syvällistä paneutumista organisaation toimintaan. Tiedonhallinta on keskeisessä roolissa tiedolla johtamisen kehittämisessä. Tiedonhallintamallin laatiminen kuuluu kunnan kaikille palvelualueille.

Vuonna 2024 kunnan digipalveluiden kehittämistä jatketaan siten, että kunnan henkilöstön käytössä on modernit työvälineet ja digipalvelut. Digitalisaation edelleen kehittäminen toteutetaan siten, että saadaan uusia palvelumuotoja kuntalaisten käyttöön. Henkilöstön osaamista digitalisaation hyödyntämisessä vahvistetaan koulutuksella. Henkilöstö voi käyttää työaika digiosaamismerkkien suorittamiseen. Lisäksi henkilöstön tulee suorittaa Navisec -tietoturvakoulutus.

Konsernipalveluiden määrärahasta kohdistetaan vuonna 2024 yhteensä 24 000 euroa osallistavaan budjetointiin. Määrärahan käytöstä järjestetään kysely kuntalaisille alkuvuodesta 2024.

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

Viedään kaavoituksia eteenpäin, osayleiskaava, uudet asemakaavat ja asemakaavan päivitys. Edunvalvonta Väyläviraston kanssa, pysäkit, lähijuna, kaukojunan pysähtyminen. Rakennusvalvonta joustavaa ja lupakäsittelyt nopeita, unohtamatta kuitenkaan laissa olevia määräyksiä. Tehdään vuosikello jota seurataan omissa osastopalaverissa kuukausittain.

Palvelualueen strategiset tavoitteet

Näkökulma	Tavoite	Toimenpide	Mittari	Tavoite 2024
Talous	Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Aktiivinen talouden ohjaaminen siten, että konsernipalveluiden alkuperäisen talousarvion vuosikate ei vaadi muutoksia 2024 aikana Talouden tasapainottamisohjelman jatkaminen talousarvion 2025 valmistelun yhteydessä	Toteutunut: kyllä/ei Kunnan tilikauden ylijäämä/alijäämä taloussuunnittelukaudella 2025-2027 ≥ 0 € Kunnan investoinnit $\leq$ vuosikate taloussuunnittelukaudella 2025-2027	Alkuperäisen talousarvion vuosikatetason pääseminen Kunnan talouden tasapainottamisesta on päätetty niin, että suunnittelukaudella 2025-2027 päästään tilikauden tuloksessa positiiviselle tasolle Kunnan talouden tasapainottamisesta on päätetty niin, että suunnittelukaudella 2025-2027 saadaan investoinnit tasapainoon suhteessa vuosikatteen
Henkilöstö	Hyvinvoiva, osaava ja kehityshakuinen henkilöstö	Työhyvinvointiohjelman päivitys 2024 aikana Henkilöstöstrategian päivitys 2024 aikana Henkilöstön työhyvinvointia tuetaan ja korvaavan työn mallin käyttöä edistetään aktiivisesti Kehityskeskustelut toteutetaan 100 %:sti	Toteutunut: kyllä/ei Toteutunut: kyllä/ei Sairauspoissaolo-% Kehityskeskusteluiden toteuma-%	Hyvinvointiohjelma on päivitetty vuoden 2024 aikana Henkilöstöstrategia on päivitetty vuoden 2024 aikana Sairauspoissaolojen määrä vähentyy vuoden 2024 aikana Kehityskeskustelujen toteuma 100 %

		Kouluspäivien lukumäärä ≥ 3/henkilö	Kouluspäivien keskimääräinen lukumäärä/henkilö	Kouluspäivien lukumäärä ≥ 3/henkilö.
Toiminta	Henkilöstön tietoturvaosaamisen ja yleisen tietoturvan tason vahvistaminen vastaamaan nykyisiä turvallisuusympäristön vaatimuksia	Navisec tietoturva- ja tietosuojakoulutuksen toteuttaminen henkilöstölle ja luottamushenkilöille	Koulutuksen toteuma-%	Kaikki kunnan henkilöstö ja luottamushenkilöistä ovat käyneet koulutuksen hyväksytysti, toteuma 100 %.
		SIEM- ja SOC -palvelujen käyttöönotto vuoden 2024 aikana	Toteutunut: kyllä/ei	SIEM- ja SOC -palvelut on käyttöönotettu onnistuneesti vuoden 2024 aikana
		FISU-pilotoinnin vakiinnuttaminen vuosittaiseksi toiminnaksi 2024 aikana	Toteutunut: kyllä/ei	FISU-pilotoinnin toimintamalli on vakiinnutettu normaaliin vuosittaiseen toimintaan, tuloksia seurataan johtotasolla aktiivisesti ja tarvittaessa ohjataan henkilöstön koulutuksia tulosten perusteella.
	Johtamisjärjestelmän ja organisaation kehittäminen vastaamaan muuttuneen kuntaympäristön haasteita	Uusi luottamushenkilöorganisaation valmistelu 2024 aikana	Toteuma-%	Uuden luottamushenkilöorganisaation valmistelun valmiusaste 100 %
		Hallintosäännön päivittäminen 2024 aikana	Toteutunut: kyllä/ei	Hallintosääntö on päivitetty 2025 (voimaantulo 6/2025)

Henkilöstö ja koulutussuunnitelma

Konsernihallinto:

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm	13,69	13,86	13,86	13,86
Määräaikaiset, lkm	0	1	0	0
Sijaiset, lkm	0	0	0	0
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	0	0	0	0
Henkilöstö yhteensä	13,69	14,86	13,86	13,86

Eläkkeelle jäänti (tehtävä)	2023	2024	2025
toimistosihteeri	1		
koulusihteeri		1	

Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2023	2024	2025
hallintosihteeri	1		
toimistosihteeri (varhaiskasvatus)		1	

Konsernihallinnossa ei ole tarvetta sijaisien käyttämiselle. Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi: Kunnan tulee edelleen panostaa työnantajaimagon kehittämiseen, henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtimiseen, kouluttautumismahdollisuuksiin sekä henkilöstöetuuksiin, jotta kunta saa myös jatkossa osaavaa työvoimaa avoimeksi tuleviin tehtäviin sekä henkilöstön vaihtuvuus on vähäistä.

Maan käyttö ja omaisuudenhallinta:

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm.	7	8	8	9
Määräaikaiset, lkm	1	1	1	1
Sijaiset, lkm	0	0	0	0
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	0	0	0	0
Henkilöstö yhteensä	8	9	9	10

Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi: Ongelmia on varmasti saada osaavia työntekijöitä, jos tulee vaihtuvuutta tai sijaisen tarvetta. Maan käytön ja omaisuudenhallinnan palveluissa ei ole uusia virkoja/tehtäviä tai eläköityviä työntekijöitä vuosien 2024-2025 aikana.

8.2 ELINVOIMAPALVELUT

Palvelualueen yleistavoite

Limingan kunnan elinvoimapalvelut huolehtii kunnan elinvoimaan vaikuttavien toimenpiteiden suunnittelusta, koordinoinnista ja toteutuksesta sekä toimenpiteiden yhteensovittamisesta kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi (Elinvoimaa vahvistavat strategiset kärjet). Vuonna 2024 alue koostuu neljästä palvelukokonaisuudesta: elinkeinopalvelut, työllisyyspalvelut, viestintäpalvelut ja kehitys- ja hankepalvelut. Painopisteenä koko talousarviokaudella ovat elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja työpaikkojen luominen, työllisyyden hoito ja työllistämistoimenpiteiden vaikuttavuuden lisääminen, kunnan matkailutoiminnan kehittäminen, ulkoisen viestinnän kehittäminen sekä kuntabrändin vahvistaminen ja hanke- ja kehityspalveluiden toteuttaminen koko kunnan osalta.

Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Elinvoimapalvelut tuottaa elinkeino-, viestintä-, markkinointi-, työllisyys-, kehittämisen ja hanketoiminnan palvelut. Elinvoimapalvelut toimii kuntastrategian linjausten mukaisesti, vastaa sidosryhmätyöstä omalta osaltaan ja koordinoi kunnan hankesalkkua.

Toimintaympäristöanalyysi

Vielä vuoden 2023 aikana toimintaympäristö on muuttunut radikaalisti. Sota Ukrainassa ja levottomuudet Lähi-Idässä ovat vaikuttaneet hintojen nousuun, kun globaali markkinatalous ei ole toiminut normaalisti. Samaan aikaan korkojen nousu on aiheuttanut elinkeinoelämälle ja varsinkin rakentamissektorille haasteita.

Toimintaympäristö vuodelle 2024 tulee siis olemaan elinkeinopalveluiden osalta haastavampi kuin parin vuoden takainen tilanne, kun koronaepidemiasta alettiin olla voiton puolella. Limingan elinkeinorakenne on kuitenkin monipuolinen, minkä takia se kestää paremmin isojakin yhteiskunnallisia muutoksia.

Haastava markkinatilanne luo paineita myös kehittämishankkeisen osalta, joilla voidaan valmistaa Limingan elinkeinorakennetta ja -elämää tilanteeseen, kun haasteet taas helpottavat.

Toiminnan kehittäminen

Toimintaa kehitetään kuntastrategian sekä talousarvion linjausten mukaisesti.

Käyttötalous (sisäinen/ulkoinen)	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	385 824	493 000	453 000	493 000	493 000
MYYNTITUOTOT	25 157				
TUET JA AVUSTUKSET	344 154	485 000	445 000	485 000	485 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	16 513	8 000	8 000	8 000	8 000
TOIMINTAKULUT	-1 624 814	-1 918 100	-2 009 615	-1 952 828	-1 990 735
HENKILÖSTÖKULUT	-1 103 129	-1 010 000	-1 167 915	-1 027 712	-1 048 266
PALKAT JA PALKKIOT	-910 875	-834 400	-977 500	-849 032	-866 011
HENKILÖSIVUKULUT	-192 254	-175 600	-190 415	-178 680	-182 255
PALVELUJEN OSTOT	-378 626	-633 800	-492 800	-646 016	-658 475
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-41 490	-1 700	-1 700	-1 734	-1 768
AVUSTUKSET	-23 000	-210 000	-260 000	-214 200	-218 484
MUUT TOIMINTAKULUT	-78 569	-62 600	-87 200	-63 166	-63 742
TOIMINTAKATE	-1 238 991	-1 425 100	-1 556 615	-1 459 828	-1 497 735

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnitelmakaudella

---

- Yritys- ja sijoittumisasiantuntijan eläköityminen ja siitä seuraava henkilövaihdos - mahdollinen muutos myös tehtävänkuvissa
- Ruutikankaan kehittäminen ampumaurheilun lisäksi varautumisen harjoittelu- ja teknologia-alustaksi
- Matkailun MasterPlanin edistäminen talousarvion rajoissa
- Viestinnän kehittäminen
- Strategisten kärkien mukaisten kehittämishankkeiden hakeminen ja toteuttaminen
- Keskustojen kehittäminen
- Lähijunan edistämistyö

Toimintasuunnitelma

Elinkeinopalveluiden haasteita vuodelle 2024 ovat mm. 1) KV-matkailun elpyminen edelleen koronasta, 2) kasvun kääntyminen taantumaksi ja rakennus- sekä korkokustannusten hurja kasvu. KV-matkailun elpyminen on kaksiteräinen miekka, toisaalta kotimaan matkailu vähenee edelleen koronavuosien jälkeen, kun suomalaiset suuntaavat parin vuoden jälkeen ulkomaille lomalla ja toisaalta ulkomaalaiset matkailijat eivät ainakaan vielä merkittävästi suuntaa pohjoisen Suomen suuntaan, kuten ennen korona.

Mahdollinen kasvun tyrehtyminen tai taantuma taas koskettaa niin matkailua kuin kotimaisten yritysten investointihalua, joka saattaa näkyä myös heikompana vuotena yritysten sijoittumisen tai perustannan suhteen. Myös rakennus- ja korkokustannusten nousu voi vaikuttaa yritysten sijoittumiseen sekä omakotirakentajiin vuonna 2024.

Valtio korostaa ja edellyttää kunnilta elinvoimaa ja omaa kehittämis- ja rahoitusresurssia. Vain elinvoimaisella kunnalla on tulevaisuudessa edellytykset selviytyä. Kunnan strategian mukaisesti vuonna 2024 tullaan panostamaan elinkeinotoimen ohella työllisyyteen, matkailuun, viestintään ja kehittämishankkeisiin.

Liminka on onnistunut hoitamaan työttömyyttä erityisen hyvin Työttömien HUB –hankkeessa syntyneen työllisyysmallin mukaisesti viime vuosien aikana. Viimeisen neljän vuoden ajan Limingassa on ollut Oulun kaupunkiseudun paras työllisyys. Työttömyyden 5 %:n haamuraja on alitettu ensimmäisen kerran jo vuonna 2022 ja Liminka on lähes ainoana kuntana Oulun seudun työllisyyden kuntakokeilussa saanut asiakasmääräänsä pienemään. Limingan työllisyyspalveluissa on vuonna 2024 kolme omaa työhönvalmentajaa ja lisäksi kaksi omavalmentajaa TE-keskuksen nimeämänä (1,8 HTV; 0,2 HTV suunnattu Hailuotoon). Työllistämiseen on syytä panostaa jatkossakin hyvin vahvasti, koska jokainen työllisyyteen käytetty euro poikii itsensä takaisin kunnalle moninkertaisena mm. verotulojen ja paikallisten palveluiden käytön kautta. Palkkatukea ja työllistämisen kuntalisää on tarkoitus käyttää jatkossakin työllistämisen apuna.

Viestintäpuolella tullaan panostamaan uudenmalliseen viestintään (digimpää, videollisempaa, nykyaikaisempaa), perinteisen kuntakuvaviestinnän rinnalla. Aktiivinen tonttimainonta sekä matkailun yhteismarkkinointi pyritään pitämään vähintään vuoden 2023 tasolla, vaikka hintapainetta markkinoinnin suhteen on kovasti ilmassa. Myös urheilusponsorointi pyritään pitämään vuoden 2023 tasolla ja sponsorihakemuskierrös järjestetään normaalisti keväällä yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa.

Lähijunaliikennettä pidetään viestinnässä esillä aina kun mahdollista, samaan tapaan kuin vuoden 2023 aikakin on jo toimittu. Muitakin kunnalle tärkeitä suurhankkeita pyritään tuomaan kunnan viestinnässä ja erilaisin blogi-, kolumni- ja muiden artikkelikirjoitusten avulla.

Matkailun kehittämisen puolella on vuodelle 2024 paljon tehtävää. VisitLiminka –yhteismarkkinointialusta ja tapahtumakalenteritoiminnot on uusattu vuoden 2023 aikana, joten seuraavaksi panostetaan virtuaaliesittelyihin. Oman verkkokaupan käyttöönottoa VisitLiminka-sivuston yhteyteen tutkitaan myös vuoden 2024 aikana. Pyörällä Kuuhun -hanke on päättymässä vuoden 2023 loppuun, joten sen markkinointi ja tunnetuksi tekeminen vuoden 2024 aikana jatkuu. Samaan aikaan Limingan matkailuinfra on kehittymässä niin yksityisten kuin julkisten investointien ansiosta (mm. Ruutikunnat Oy, Limingan Matkailun MasterPlan, Oulun seudun Matkailun MasterPlan, Rantakylän kehittäminen, kulttuuripuiston kehittäminen, jne.), joissa matkailutoimi on aktiivisesti etulinjassa. Matkailussa hyödynnetään myös Oulun Matkailu Oy:n jäsenyyttä sekä erilaisia myyntitapahtumia ja muita tilaisuuksia edistää matkailua.

Oulu2026 -kulttuuripääkaupunkihanke on kunnan matkailun, tapahtumatuotannon ja kulttuuritoiminnan kehittämisen kannalta erittäin tärkeä kokonaisuus, joten elinvoimapaalvelut on aktiivisesti mukana myös Oulu2026 kokonaisuudessa yhdessä kunnan muiden toimijoiden kanssa.

Uuden organisaatorakenteen mukaan hanketoimintaa sekä sisäistä kehitystoimintaa pyritään vahvistamaan vuoden 2024 alusta lähtien. Paukkuja pannaan hanketoiminnan vaikuttavuuden tehostamiseen sekä hankeprosessien kehittämiseen. Vuoden 2024 aikana on myös tarkoitus luoda toimintamalli, jolla voimme tarjota jatkuvasti harjoittelupaikkoja korkeakouluharjoittelijoille kunnan erilaisten mielenkiintoisten projektien parissa. Lisäksi lähdetään kokeilumallilla kehittämään kunnan sisäisen kehitystoiminnan mallia.

Palvelualueen strategiset tavoitteet

Painopisteenä koko talousarviokaudella ovat elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja työpaikkojen luominen, työllisyyden hoito ja työllistämistoimenpiteiden vaikuttavuuden lisääminen, kunnan matkailutoiminnan kehittäminen, ulkoisen viestinnän kehittäminen sekä kuntabrändin vahvistaminen ja hanke- ja kehityspalveluiden toteuttaminen koko kunnan osalta.

Näkökulma	Tavoite	Mittari	Tavoite 2024
Toiminta	Liminkaan sijoittuu uusia yrityksiä yrityspalveluiden tukemana	Uudelleen sijoittuneiden määrä yrityspalveluiden tukemana	Liminkaan sijoittuu vuodessa 10 yritystä
	Visit Liminka sivustojen vierailumäärien seuranta vuosittain osana viestinnän suunnittelua	Kävijöiden määrä Visit Liminka -sivustolla vuodessa	Vähintään 22 000 vierailijaa sivustolla vuoden loppuun mennessä

Osavuosisikatsausten yhteydessä kunnanhallitukselle raportoidaan:

- Toteutuneiden asiakaskontaktien lukumäärä
- Liminkalaisten yritysten työllisyyspalveluiden hyödyntämät palvelut, esim. palkkatuki
- Vireillä olevat yrityspaikkaneuvottelut
- Yritysviestinnässä esillä olevien yritysten lukumäärä

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm.	7,5	7,5	8,5	8,5
Määräaikaiset, lkm	4,5	4,5	7,5	9,5
Sijaiset, lkm	0	0	0	0
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	5	8	4	4
Henkilöstö yhteensä	17	20	20	22

Eläkkeelle jäänti (tehtävä)	2023	2024	2025
Yritys- ja sijoittumisasiantuntija	0	1	0
Henkilöstö yhteensä	0	1	0

Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2023	2024	2025
Matkailupäällikkö (vakinaistaminen)	0	1	0

Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi: Ei enustettavia ongelmia.

8.3 SIVISTYSPALVELUT

Palvelualueen yleistavoite

Sivistyspalveluiden tavoitteena on lasten ja nuorten kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen.

Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Sivistyspalvelut koostuu varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluista, lukiokoulutuksesta ja musiikkiopiston palveluista. Varhaiskasvatuksen kokonaisuus käsittää päiväkotihoidon, vuorohoidon, esiopetuksen, erityisvarhaiskasvatuksen ja avoimen varhaiskasvatuksen palvelut. Syksyllä 2024 päättyy Limingassa perhepäivähoito. Lapsia on perhepäivähoidossa alle kymmenen. Lapset voidaan sijoittaa päiväkotipalveluihin, samoin perhepäivähoitajat työllistyvät päiväkoteihin.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona perhe voi valita kotihoidon tai yksityisen päivähoiton. Tukimuodot ovat kotihoidontuki tai yksityisen hoidon tuki ja sen kuntalisä sekä yksityisen päiväkotihoidon palveluseteli. Valtuusto on asettanut yksityisen palvelun osuudeksi 30 %.

Perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta sekä lukiokoulutus muodostavat kunnan opetuspalvelut. Vuonna 2024 perusopetusta järjestetään Liminganlahden, Tupoksen ja Ojanperän kouluissa. Erityisopetusta toteutetaan yleisopetuksen ryhmissä sekä pienryhmä- ja pienluokkaopetuksena. Osana perusopetusta järjestetään myös vaativaa erityistä tukea kahdessa opetusryhmässä. Samoin koulupudokkaita opetetaan pienryhmänä Luoto-ryhmässä, jossa toimii erityisopettaja ja hankeressursilla työtä tukevat hyvinvointiohjaaja ja -valmentaja.

Limingan lukio on vetovoimainen, vahva lukioyksikkö, jonka kantava ajatus on toimia hyvinvointikouluna. Painotuksina ovat kaksikielinen opetus ja Bisneslukio-linja yrittäjyydestä kiinnostuneille. Lukiossa siirrytään portaittain nelisarjaisuuteen, jotta voidaan vastata suurien yläkouluikäluokkien siirtyminen toiselle asteelle lähivuosina. Syksyllä 2024 nelisarjaisuus toteutuu ensimmäisellä ja toisella vuosikursilla.

Paikallisina painotuksina Limingan sivistyspalveluissa järjestetään kaksikielistä suomi-englanti-opetusta, matematiikkapainotusta ja STEAM-pedagogiikkaa. Kaksikielinen opetus muodostaa jatkumon esiopetuksesta lukiokoulutuksen loppuun. Matematiikkapainotteinen opetus ja STEAM-pedagogiikka toteutuvat Tupoksen koulussa. STEAM-pedagogiikka muodostaa jatkumon Limingan lukioon.

Limingan seudun musiikkiopisto tarjoaa korkeatasoista, opetussuunnitelmaan perustuvaa taiteen perusopetusta musiikin laajan oppimäärän mukaisesti. Musiikkiopistossa opiskelee lapsia ja nuoria Limingasta ja lähikunnista.

Käyttötalous (sisäinen/ulkoinen)	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	1 519 236	1 031 600	985 700	1 174 042	1 195 911
MYYNITUOTOT	433 456	323 700	311 300	343 434	350 301
MAKSUTUOTOT	571 815	630 400	457 900	750 108	765 110
TUET JA AVUSTUKSET	507 752	77 000	211 700	77 000	77 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	6 212	500	4 800	3 500	3 500
TOIMINTAKULUT	-31 218 385	-31 909 300	-33 588 622	-32 881 145	-33 402 423
HENKILÖSTÖKULUT	-19 579 525	-19 487 000	-20 081 122	-20 302 111	-20 708 165
PALKAT JA PALKKIOT	-16 137 356	-15 718 200	-16 428 200	-16 385 000	-16 712 715
HENKILÖSIVUKULUT	-3 442 168	-3 768 800	-3 652 922	-3 917 111	-3 995 450
PALVELUJEN OSTOT	-6 320 733	-7 098 900	-7 303 100	-7 206 446	-7 280 183
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-693 535	-723 700	-774 300	-743 988	-758 857
AVUSTUKSET	-784 614	-805 000	-755 000	-821 100	-837 523
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 839 979	-3 794 700	-4 675 100	-3 807 500	-3 817 695
TOIMINTAKATE	-29 699 150	-30 877 700	-32 602 922	-31 707 103	-32 206 512

Sivistyspalveluiden vuoden 2024 nettomenot kasvaa edellisestä vuodesta 5,5 %. Toimintatuotot laskevat hieman. Tosin opetuspuolen tukia ja avustuksia saadaan pitkin talousvuotta, mikä nostanee toimintatuottoja. Toimintakuluja nostavat pääasiassa henkilöstökuluissa, vuokratuluissa ja palveluiden ostoissa tapahtuneet kasvut.

Sivistyspalveluissa henkilöstökulut kasvavat 3,0 % (594 122 euroa). Henkilöstökulujen kasvua voidaan kuitenkin pitää maltillisena, koska se alittaa arvioidun opetusalan palkkojen nousun. Henkilöstökulujen kasvua on saatu vähenemään vähentämällä hanketyöntekijäresurssia.

Rakennusten ja huoneistojen vuokrat kasvavat 24,8 % (819 400 euroa) vuodesta 2023. Vuokratuluja kasvattavat lukion ja Sarvela-salin vuokrat, joita ei ollut budjetoitu vuoden 2023 talousarvioon. Palveluiden ostot kasvavat 186 000 eurolla, koska varhaiskasvatuksen ostopalvelun osuus kasvaa.

Sivistyspalveluissa on tehty lukuisia toimenpiteitä, joilla on tarkoitus vähentää kulujen kasvua. Useimmat toimenpiteet voidaan ottaa käyttöön vasta syksyllä 2024, koska niitä ei voi toteuttaa kesken lukuvuoden. Vaikutukset alkavat näkyä selvimmin vuonna 2025.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnitelmakaudella

Merkittävimmän muutokset suunnitelmakaudella 2025-2026 ovat kuntatalouden vaikeutuminen ja lasten ja nuorten määrän laskeminen. Taloustilanteen vaikeutuminen edellyttää, että sivistyspalveluiden toiminnan tulee olla vielä tehokkaampaa. Tämä tarkoittaa tila- ja henkilöresurssin käytön entistä tarkempaa suunnittelua ja yhteistyön lisäämistä erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä.

Lasten ja nuorten määrän väheneminen vaikuttaa myös tila- ja työntekijätarpeisiin. Tarvitaan vähemmän toimiloja ja henkilöstöä. Oppilasmäärän väheneminen tarkoittaa myös pienempiä perusopetuksen valtionosuuksia. Varhaiskasvatuksen lakimuutokset haastavat jo tällä hetkellä sivistyspalveluiden taloutta. Lakimuutosten seurauksena varhaiskasvatuksen toimintatulot ovat alkaneet pienentyä merkittävästi.

Lasten määrän väheneminen tulee näkymään selkeästi varhaiskasvatuspalveluissa jo suunnitelmakaudella. Syntyvyyden laskiessa tulee henkilöstösuunnittelua ja johtamisjärjestelyjä tehdä harkiten, vähenevä lapsimäärä huomioiden. Tähän tulee tehdä ratkaisuja jo vuonna 2024.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tuotot tulevat jatkossakin olemaan alhaiset lakimuutoksista johtuen. Varhaiskasvatuksen osallisuusaste on Limingassa jo korkealla tasolla, mikä on edellyttänyt palvelujen lisäämistä varhaiskasvatusyksiköissä. Toimintatuottojen vähenemiseen pyritään vastaamaan jo vuodesta 2024 lähtien käyttöastetta nostamalla.

Myös perusopetuksen oppilasmäärä tulee vähenemään suunnitelmakaudella. Oppilaita on vuoden 2023 tilastointipäivämäärän 2121 oppilaasta enää 1917 oppilasta vuonna 2026. Tämä noin 10 % vähennys tarkoittaa 204 peruskoululaista vähemmän. Oppilasmäärän väheneminen pienentää opettajatarvetta ensimmäisenä Tupoksen alueella. Limingan oppilasalueella tarkastellaan ja suunnitetaan oppilasvirtoja Liminganlahden ja Ojanperän koulujen välillä tehokkaan henkilöstösuunnittelun näkökulmasta. Suunnitelmakauden rekrytoinneissa joudutaankin miettimään tarkasti, että kaikille vakinaisille työntekijöille löytyy työtä tulevina vuosina. Tämä tulee näkymään uusien vakinaisten työntekijöiden ehtymisenä. Henkilöstösuunnittelussa pyritään löytämään yhteistyömalleja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä erityisesti ohjaajien tehtäviä suunniteltaessa.

Suunnitelmakaudella Limingan lukion oppilasmäärä nousee huippuunsa, kun tämän hetken suuret yläkoulu- luokat siirtyvät toiselle asteelle. Keväällä 2023 sivistyslautakunnassa onkin päädytty nelisarjaistamaan lukio muutamaksi vuodeksi. Suunnitelmakaudella koko lukio toimii nelisarjaisena. Lukiossa nuorten määrän väheneminen alkaa näkyä vuonna 2030.

Sivistyspalveluissa on alettu varautua tuleviin muutoksiin myös tilasuunnittelussa. Jo vuonna 2024 luovutaan osasta ulkopuolisilta vuokratuista tiloista. Tämä edellyttää tilankäytön tehostamista päiväkodeissa ja kouluissa. Suunnitelmakauden loppupuolella tarkastellaan myös vuokramodulien tarvetta ja mahdollisuutta pienentää modulien kokoa.

Taloudellisten resurssien tiukentuessa on tärkeää huolehtia henkilökunnan hyvinvoinnista. Limingassa on käytössä lukuisia työntekijöiden hyvinvointia tukevia toimintamalleja, kuten kunnan maksuttomat liikuntaryhmät ja -vuorot, Smartum-kortti, henkilöstön virkistysrahat. Sivistyspalveluissa on näiden lisäksi myös palvelualueen omia hyvinvointihankkeita, joilla pyritään tukemaan työntekijöiden työn imua. Suunnitelmakaudella osallistetaan työntekijöitä hyvinvointia ja osaamista vahvistavien toimintamallien kehittämiseen.

- Perhepäivähoidosta luovutaan syksystä 2024 alkaen. Säästö on vuositasolla noin 150 000 euroa. Perhepäivähoidon lapset ja työntekijät sijoittuvat kunnan päiväkoteihin.
- Esiopetuksessa vähenee kolme opettajaa ja yksi lastenhoitaja tämän hetken lapsimäärän mukaan tarkasteltuna. Vähennys viiden kuukauden osalta on noin 50 000 euroa, mikä on huomioitu budjetissa.
- Kesällä 2024 luovutaan Tupoksessa sijaitsevasta Koivulan päiväkodista ja vaativan erityisen tuen vuokratiloista kuntakeskuksessa. Lapset ja oppilaat näistä tiloista sijoittuvat syksyllä 2024 kunnan omiin tiloihin. Vuokrasäästö on vuositasolla noin 200 000 euroa.
- Varhaiskasvatuksen käyttöastetta kasvatetaan noin viidellä prosentilla eli 80 prosenttiin. Säästö vuositasolla on noin 230 000 euroa.
- Ojanperän koulun oppilasmäärää kasvatetaan alkuperäiseen 310 oppilaaseen. Näin saadaan tilaa Liminganlahden kouluun vaativan erityisen tuen ryhmille, mikä on edellytys vuokratiloista luopumiselle.
- Joustavan esi- ja alkuopetuksen toiminta arvioidaan jo syksyllä 2023 ja tehdään kehittämistoimenpiteet arvioinnin perusteella.
- Ekaluokkien opetusryhmäkoko pyritään nostamaan 22 oppilaaseen.
- Englanninkielisille luokille rekrytoidaan oppilaita myös lähikunnista poismuuttavien oppilaiden tilalle.
- Aamupäivätoiminnasta luovutaan myös Liminganlahden oppilasalueella mahdollisesti jo vuoden 2024 alusta, mutta viimeistään syksyllä 2024. Aamupäivätoimintaa tarvitsevien perheiden

ekaluokkalaisille järjestetään koulun alkaminen kahdeksalta. Myös HaLi-harrastuskerhotoiminnan aamuvirkkukerhoja voidaan sijoittaa kahdeksan ja yhdeksän välille. Aamupäivätoiminnasta luopuminen tuo vuositasolla noin 40 000 euron säästön.

- Kaksikielinen opetus etenee Ojaperän 6. luokalle ja lukion 3. vuosikurssille. Yhden opettajan viiden kuukauden palkka siirtyy Liminganlahden alakoulusta Ojanperän koulun.
- STEAM-pedagogiikan kehittäminen Tupoksen koulussa ja lukiossa jatkuu hankeresurssilla.
- Kaikki lukion opiskelijat ovat siirtyneet oppivelvollisuuden piiriin syksyllä 2023, mikä lisää oppimateriaalikuluja lukuvuodelle 2023-24 noin 90 000 euroa.
- Lukuvuodelle 2023-24 on sivistyslautakunnan päätöksellä avattu 120 uutta opiskelupaikkaa yhteishaussa Limingan lukioon. Arvioitu opiskelijamäärän lukuvuodelle 2024-25 on 355 opiskelijaa, joista ensimmäisellä vuosikurssilla 120 opiskelijaa, toisella 118 opiskelijaa, kolmannella 102 opiskelijaa ja neljännellä 15 opiskelijaa. Lukion neljännen vuosikurssin opiskelijoiden määrä tulee olemaan odotettua suurempi. Lukion kokonaisopiskelijamäärä kasvaa noin 30 opiskelijalla. Lukioon tarvitaan lukuvuonna 2024-25 yksi opiskelutila lisää. On mahdollista ottaa käyttöön lukion lounge-tila, jolloin opiskelijoiden hiljaisen työskentelyn tila ja neuvottelutila jäävät pois käytöstä.

Toimintasuunnitelma

Sivistyspalveluiden toiminnassa painoalueina ovat Limingan kuntastrategian kärjet: kansainvälisyyden vahvistaminen, kuntalaisten eli sivistyspalveluissa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen sekä digitaalisuuden kehittäminen.

Kunnan vetovoimaa ja kuntakuvaa vahvistetaan tiedottamalla entistä tehokkaammin varhaiskasvatuksen ja opetuksen painotuksista. Kaksikielinen koulupolku esiopetuksesta lukion loppuun on yksi kansainvälisyyden kärjistä. Kaksikielistä opetusta kehitetään vahvistamalla opettajien osaamista ja CLIL-pedagogiikkaa (Content and Language Integrated Learning) kansainvälisissä verkostoissa. CLIL-pedagogiikan mukaisesti kieltä opitaan samanaikaisesti oppisisältöjen kanssa. Euroopan unionin Erasmus-hankkeita haetaan vuosittain. Näin opettajille ja oppilaille avautuu hyvin suunniteltuja kansainvälistymisen verkostoja ja opettajille myös täydennyskoulutustilaisuuksia. Erasmus-hankkeissa on sataprosenttinen hanketuki, joten ne eivät rasita omavastuilla sivistyspalveluiden taloutta. Kansainvälisyyskasvatuksen ja yleensäkin kansainvälisyystoiminnan tehostamiseksi on palkattu OVTESin TVA-korvausta hyödyntäen kansainvälisyyskoordinaattori syksystä 2023 alkaen. Kansainvälisyyden vahvistamiseen on käytössä myös Opetushallituksen hankerahaa.

Digitaalisuuden vahvistaminen jatkuu myös vuonna 2024. Erityisesti yläkoulujen vanhentunutta av-laitteistoa korvataan vuokralaitteistoilla, joiden kulut jakautuvat viidelle vuodelle. Lisäksi panostetaan koko sivistyspalveluiden tietosuojaan ja -turvaan. Lukiossa ja perusopetuksessa jatkuu luonnontieteitä, teknologiaa, insinööritaitoa, taidetta ja matematiikkaa yhdistävä STEAM-pedagogiikan kehittäminen vertaiskehittämällä alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä STEAM-verkostoissa. Esi- ja perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen on käytössä Opetushallituksen hankerahaa kehittämistyöhön.

Lasten ja nuorten hyvää elämää vahvistetaan muun muassa UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamallilla. Yhteistyössä kunnan eri palvelualueiden ja kolmannen sektorin kumppaneiden kanssa kehitetään lapsiystävällistä kuntaa (LYK). Kunnan tavoitetta — jokaisella kuntalaisella on vähintään yksi harrastus — tuetaan peruskoululaisten osalta Harrastava Liminka eli HaLi-hankkeella. HaLi-hankkeessa on meneillään neljäs hankeierros vuonna 2024. Vuosi 2024 on myös uuden opiskeluhoitosuunnitelman käyttöönoton aikaa. On tärkeää tehdä suunnitelmallista yhteistyön kehittämistä Pohteen opiskeluhoitotoimijoiden kanssa. Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointihaasteiden kanssa painittaessa toimiva opiskeluhoito on ensiarvoisen tärkeää. Opiskeluhoitollon kehittämiseksi on haettu hankeresurssia Opetus- ja kulttuuriministeriöstä vuodelle 2024.

Palvelualueen strategiset tavoitteet

Sivistyspalveluiden strategiset tavoitteet perustuvat lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä henkilökunnan hyvinvoinnin, kansainvälisyyden ja digitaalisuuden vahvistamiseen sekä opetuksen laadun parantamiseen. Sivistyspalveluiden talouden vahvistaminen liittyy kunnan keskeisiin tavoitteisiin.

Alla olevassa taulukossa tavoitteet on kuvattu tarkastelunäkökulmittain, jotka ovat talous, henkilöstö ja laatu. Kansainvälisyyden vahvistaminen ja oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin parantaminen nähdään laatuun liittyvinä tavoitteina.

Näkökulma	Tavoite	Toimenpide	Sivistys- ja hyvinvointilautakuntaan sitova mittari	Valtuustoon sitova mittari
Talous	Sivistyspalveluiden vastuualueiden talous toteutuu talousarvion mukaan. - varhaiskasvatus - perusopetus - lukiokoulutus - musiikkiopisto	Työntekijöiden työpanoksen ja tilojen joustava, tehokas käyttö.	Toimintakate % - varhaiskasvatus - perusopetus - lukiokoulutus - musiikkiopisto	Sivistyspalveluiden toimintakate (%) 1-3/2024 1-6/2024 1-9/2024 1-12/2024
		Yksityisistä vuokratiloista luovutaan.	Omissa tiloissa tapahtuvan toiminnan osuus 100 %	
		Kestävän kehityksen mukainen energian ja materiaalien käyttö.	Sähkönkulutus ja tulosteiden määrä laskevat 31.12.2023 määrästä. Sähkönkulutus kwh/yksikkö Tulosteiden määrä kpl/yksikkö	
		Varhaiskasvatuksen käyttöaste kasvaa 80 %:iin.	Käyttöaste Kirkonkylän yksiköt - Vanamo - Aapi - Katri Tupoksen yksiköt - Tuomiario - Vanamo - Koivula	
Henkilöstö	Henkilöstön työhyvinvointi paranee.	Työntekijöiden hyvinvointiin ja työolosuhteisiin panostetaan.	Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät vuoden 2019 poissaolojen tasolle. (14.71 pvää/työntekijä) Poissaolopäivät/työntekijä yksiköittäin	Sairauspoissaolopäivät/sivistyspalveluiden työntekijä
		Henkilöstön osaamista ja työn imua vahvistetaan koulutuksella.	Työntekijöiden osuus, jolla kolme koulutuspäivää/v. - varhaiskasvatus - perusopetus - lukio - musiikkiopisto	
Laatu	Monipuoliset oppimisympäristöt ja opetuksen painotukset tarjoavat oppilaille ja opiskelijoille mahdollisuuden kehittyä omien edellytystensä mukaisesti.	Lasten ja nuorten osaamista ja harrastuneisuutta tuetaan erikoisluokkatuennalla, kuten kaksikielinen opetus ja matematiikkapainotus, alakoulusta lukion loppuun.	Erikoisluokille hakevien oppilaiden ja opiskelijoiden prosenttiosuus - 1. luokan oppilaista - 7. luokan oppilaista yhteisvalinnassa Limingan lukion valinneista	

		Opetusteknologiassa painotetaan yhteisöllisiä oppimisympäristöjä, jotka mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattoman oppimisen ja lisäävät yhteisöllisyyttä ja työn jakamista sekä opettajien että oppilaiden kesken.	Opetuksessa on käytettävissä riittävästi päätelaitteita. Tavoitteena on, että jokaisella oppilaalla on päätelaite käytössä: Peruskoululaista, eskaria/päätelaite: - Liminganlahti - Tupos - Ojanperä - esiopetus	
Koulukiusaaminen vähenee.		Toteutetaan vuonna 2023 käyttöön otettua kiusaamiseen puuttumisen suunnitelmaa.	Oppilaiden poissaolot vähenevät 31.12.2023 poissaolomääristä. Poissaolopvät/oppilas, opiskelija - Liminganlahti - Ojanperä - Tupos - lukio Toteutunut jokaisella koululla. Kyllä/Ei.	Oppilaiden poissaolot vähenevät 31.12.2023 poissaolomääristä. - Poissaolopvät/oppilas - Poissaolopvät/opiskelija Toteutunut. Kyllä/Ei.
		Vahvistetaan KiVa-mallin toteutusta.	KiVa-mittari Kiusattuna 2–3 kertaa kuukaudessa tai useammin. Kiusattujen osuus (%) kaikista ko. luokkatason oppilaista Liminganlahti Tupos - 6. lk - 6. lk - 7. lk - 7. lk Ojanperä - 3. lk Kiusattujen lukumäärä - perusopetus - lukio (oma kysely)	
		Otetaan käyttöön 1–3 uutta kiusaamiseen puuttumisen mallia.		
Kasvun ja oppimisen tuen painopisteen siirtyminen ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen.		Monipuolisen harrastustarjonnan järjestäminen koulupäivän yhteyteen.	Jokaisella peruskoululaisella on harrastus. Harrastavien peruskoululaisten osuus kaikista peruskoululaisista HaLi-kyselyssä ja kouluterveyskyselyssä kahden vuoden välein.	
		Lapset puheeksi (LP) -keskustelut toteutetaan peruskoulun 1. ja 7. luokalla sekä esiopetuksessa.	Käydyt LP-keskustelut, osuus (%) kaikista ikäryhmän lapsista - eskarit - 1. lk - 7. lk	
		Uuden opiskeluhoitosuunnitelman toteutus yhteistyössä Pohteen toimijoiden kanssa.	Opiskeluhoitosuunnitelman mittareiden toteutuminen tavoitteiden mukaisesti. Kyllä/Ei.	
Lasten, nuorten ja henkilökunnan kansainvälisyysvalmiudet ja käsitys		Sivistyspalveluissa tehdään yhteistyötä kansainvälisyyskasvatuksen toimijoiden kanssa ja	Kunnassa toteutuu vähintään kaksi kansainvälisyys-hanketta vuodessa. Kyllä/Ei.	

	monikulttuurisesta maailmasta vahvistuu. Opitaan toimimaan eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien ihmisten kanssa ja ymmärtämään globaalin vastuun näkökulmaa.	työskennellään aktiivisesti kansainvälisyyden vahvistamiseksi kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.	Kansainvälisyys Hankkeissa ja kansainvälisyyttä vahvistavissa opintokokonaisuuksissa ja projekteissa on mukana vuosittain 20 % sivistyspalveluiden lapsista, oppilaista ja opiskelijoista. Toteutunut. Kyllä/Ei.	
--	--	---	---	--

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm	315	307	303	303
Määräaikaiset, lkm	94	99	94	90
Sijaiset, lkm	50*	15	15	10
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	3	2	0	0
Henkilöstö yhteensä	462	423	411	403

*Luku on Personecista. Ohjelma ottaa mukaan myös lyhytaikaisten sijaisuuksien (3-5 päivää) tekijät. Vuoden 2023 työntekijämäärä on laskettu kustakin yksiköstä henkilöittäin.

	2023	2024	2025
Eläkkeelle jäävien määrä	3	3	1

	2023	2024	2025
Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2*	0	0

*Tuntiopettajan tehtävien muuttaminen viraksi musiikkiopistossa. Talousarviovaikutus on vähäinen.

	2023	2024	2025
Sijaistyövoiman tarve	15	15	10

Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi: Varhaiskasvatuksessa on ollut viime vuosina haasteita koulutetun henkilökunnan rekrytoinnissa. Varhaiskasvatuksessa henkilöstön tarve laskee 4-6 työntekijällä vuodessa, joten työvoiman saatavuuden ongelmat vähenevät. Tilanne on sama muissakin kunnissa, mikä helpottaa tilannetta myös Limingassa.

8.4 HYVINVOINTIPALVELUT

Palvelualueen yleistavoite

Hyvinvointipalveluiden tavoite on tarjota monipuolista vapaa-ajantoimintaa yhdenvertaisesti kaikille kuntalaisille yhteisöllisyyttä edistäen. Hyvinvointipalveluiden tavoite on lisätä Limingan kunnan vetovoimaisuutta asuinpaikkakuntana.

Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Hyvinvointipalvelut koostuvat nuorisoi-, liikunta-, kirjasto-, kulttuuri- ja kansalaisopistopalveluista. Huolimatta hyvinvointipalveluiden pääasiallisesta suuntautumisesta vapaa-aikaan, ovat kaikki osa-alueista kunnan lakisääteisiä peruspalveluja. Limingan kunnan hyvinvointipalveluissa kulmakiviä ovat kuntalaislähtöisyys ja saavutettavuuden matala kynnyks. Hyvinvointipalvelut vastaavat suurilta osin kunnan ennaltaehkäisevien palveluiden järjestämisestä. Liminkalaiset yhdistykset ovat tärkeä sidosryhmä hyvinvointipalveluiden järjestämisessä. Nuorisopalveluiden järjestämisen perusta syntyy liminkalaisten nuorten kuulemisesta sekä osallistamisesta. Etsivä nuorisotyö ja nuorisotalotoiminta ovat esimerkkejä yksilöllisistä ja yhteisöllisistä nuorisopalveluista, joissa kohdataan nuoria matalalla kynnyksellä ja erilaisiin tarpeisiin vastaten. Yhteiskunnallisessa nuorisotyössä, joita ovat muun muassa nuorisovaltuustotoiminta sekä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta - toiminta, on tavoitteena parantaa nuorten asemaa yleisesti ja tuoda nuorten ääni lähemmäksi kunnan päätöksentekoa. Nuorisopalveluissa tehtävä työ perustuu nuorisotyön perussuunnitelmaan. Nuorisopalveluiden toteuttamisessa lähtökohtana on nähdä nuorisotyö prosessina, jonka vaikuttavuus on mitattavissa osallistujamääriä laajemmin.

Liikuntapalvelut rakentuvat liikunnan olosuhdetyön lisäksi elintapaohjauksesta, soveltavan liikunnan palveluista ja yleisestä liikunnanohjaustyöstä. Liikuntapalveluiden järjestämisen lähtökohtana on tarjota jokaiselle kuntalaiselle aito mahdollisuus liikunnalliseen aktiivisuuteen. Vaikuttava liikunnanedistämistyö perustuu poikkitoiminnallisuuteen ja siksi eri hallintokuntien sekä hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö on liikuntapalveluiden toiminnassa merkittävässä roolissa. Liikuntapalveluiden toteuttaminen perustuu kuntastrategian tavoitteiden, jonka ydintavoitteena on edistää yhdenvertaisesti kaikkien kuntalaisten liikunnallisia mahdollisuuksia ja liikunnallista aktiivisuutta.

Kirjastopalveluiden tarkoituksena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin. Toiminnan keskiössä on turvata tiedon saatavuutta, kehittää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa. Kirjastopalveluilla voidaan tarjota mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä edistää myös aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kulttuuri- ja tapahtumatuotanto tarjoaa laadukkaita ja monipuolisia kulttuuritapahtumia sekä yksin että yhteistyössä kumppanitoimijoiden kanssa. Kulttuuripalvelut toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa, ylläpitää museotoimintaa ja vaalii paikkakunnan kulttuurihistoriaa. Kulttuuripalvelut tukee vuosittain avustustoiminnalla paikallisia kulttuurialan harrastajia ja yhdistyksiä.

Uutena omana osa-alueenaan on vuonna 2024 Museopalvelut. Vanhassa Limingan museoalueella on merkittävä ja poikkeuksellinen yhdistelmä taiteilijamuseoita (Abraham Ojanperä, Vilho Lampi) sekä

kotiseutumuseon rakennuksia. Alue on merkittävä osa Limingan kulttuuri- ja yleishistoriaa ja alueen ja sen toimintojen kehittäminen vaatii oman pitkäjänteisen suunnittelunsa.

Kansalaisopistopalveluita tuotetaan yhdessä Tyrnävän ja Lumijoen kuntien kanssa. Kansalaisopisto pyrkii alueellisen toiminnan lisäksi tarjoamaan paikallisia mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Kansalaisopistotoiminta on matalan kynnyksen toimintaa, joka tarjoaa kaikille kuntalaisille osallistumisen ja yhteisöllisyyden mahdollisuuksia. Hyvin toteutettu kurssitoiminta lisää paikkakunnan elinvoimaa ja kuntalaisten elämänlaatua ja antaa mahdollisuuksia sosiaalisen verkoston ja henkisen hyvinvoinnin kasvattamiseen. Kansalaisopisto on lisäksi aktiivinen kulttuuritoimija, joka järjestää alueensa kunnissa esimerkiksi konsertteja, näyttelyitä ja tapahtumia.

Toimintaympäristöanalyysi

Kunnan rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on korostunut. Kunnan hyvinvointipalvelut mahdollistavat monipuolisen harrastustoiminnan kunnassa kaiken ikäisille. Toipuminen koronaepidemista on alkanut. Aikuiset ovat pääsääntöisesti palanneet harrastusten pariin, mutta lasten ja nuorten osalta näin ei ole tapahtunut. Tilanne haastaa kuntaa vahvistamaan yhteistyöverkostoa kolmannen sektorin, järjestöjen sekä yhdistysten kanssa. Lisäksi vallitseva taloudellinen tilanne voi vaikuttaa kuntalaisten harrastustoimintaan siten, että näistä palveluista säästetään.

Talous

Käyttötalous (sisäinen/ulkoinen)	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	373 066	480 900	366 300	322 500	325 152
MYYNTITUOTOT	43 478	85 000	79 000	32 640	33 293
MAKSUTUOTOT	211 757	203 000	113 000	99 960	101 959
TUET JA AVUSTUKSET	79 247	177 500	153 000	177 500	177 500
MUUT TOIMINTATUOTOT	38 584	15 400	21 300	12 400	12 400
TOIMINTAKULUT	-2 981 059	-3 575 800	-3 408 893	-2 923 910	-2 951 921
HENKILÖSTÖKULUT	-1 322 270	-1 399 400	-1 183 093	-950 376	-969 384
PALKAT JA PALKKIOT	-1 082 300	-1 128 200	-962 400	-756 738	-771 875
HENKILÖSIVUKULUT	-239 971	-271 200	-220 693	-193 638	-197 509
PALVELUJEN OSTOT	-720 862	-894 700	-760 000	-782 996	-786 557
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-134 197	-129 200	-175 500	-125 970	-128 487
AVUSTUKSET	-208 173	-214 000	-220 000	-132 600	-135 252
MUUT TOIMINTAKULUT	-595 556	-938 500	-1 070 300	-931 968	-932 241
TOIMINTAKATE	-2 607 992	-3 094 900	-3 042 593	-2 601 410	-2 626 769

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnitelmakaudella

---

- Pohteen hyvinvointialueen kanssa olevien yhdyspinta-toimintojen rakentaminen ja sujuvuuden varmistaminen
- Tapahtumatuotannon juurruttaminen kunnan toimintaan elinvoiman vahvistamiseksi
- Tapahtumatuotannon ja -viestinnän kehittäminen yhdessä muiden palvelualueiden kanssa
- Palvelualueitten yhteisen vuosikalenteritoiminnan käytön kehittäminen toiminnoissa
- OULU2026-kulttuuripääkaupunkihankkeen mahdollisuuksien huomioiminen alueen kulttuuritoiminnan kehittämisessä
- Uuden Heikki Sarvela -salin markkinointi ja hyödyntäminen vieraillevissa esityksissä ja tapahtumissa
- Vilho Lampi -kulttuurikeskuksen valmistelun jatkaminen sen tuomien mahdollisuuksien esiin tuominen
- Vanhan Limingan museoalueen toimintojen kehittäminen ja kulttuurihistoriallisten rakennusten ylläpito
- Hyte-indikaattoreihin vastaaminen palvelutuotannossa
- Liikuntavaikutusarvioinnin käyttöönoton jalkauttaminen päätöksentekoon
- Liikunta- ja liikkumisohjelman laadinta, käyttöönotto sekä jalkauttaminen eri hallintokuntiin
- Liikuntapaikkojen kunnossapidon siirtäminen osaksi hyvinvointipalveluita ja peruskunnan palveluita
- Hyvinvointilähete-tyyppisen toimintamallin käyttöönotto
- Soveltavan liikunnan mahdollisuuksien laajentaminen eri ikäisille
- Kansalaisopiston kurssitoimintojen kehittäminen ja yhteistyöverkoston rakentaminen
- Nuorisopalveluiden toimitilojen kartoittaminen
- Kuntalaisille ja yhdistyksille toimintatilojen selvittely
- Uuden hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpide-ehtotusten huomioiminen toiminnassa
- Lakeuden alueen matalan kynnyksen palvelupiste -hanke
- Harrastuspolkujen kuvaaminen
- Liikunta ja liikkumisohjelman tekeminen
- Kulttuuristrategian tekeminen

Toimintasuunnitelma

Vuoden 2023 alussa toiminnan aloittanut hyvinvointialue Pohde tulee vielä vuosia vaikuttamaan kunnan toimintojen kehittämistyössä ja yhdyspintojen rakentamisessa. Kunnassa aloitettu organisaation rakenneuudistus on tuonut hyvinvointipalveluita vahvemmin esille osana kunnan lakisääteisiä peruspalveluita. Vallitseva toimintaympäristön muutos tulee näkymään matalan kynnyksen ja ennalta ehkäisevän toiminnan kasvun tarpeena liikunta-, kulttuuri ja nuorisopalveluissa. On tärkeää tunnistaa ne kohdat, jotka voivat pudottaa kuntalasen palveluketjusta ja siten vahvistaa toimintaprosesseja ennakoivasti.

Nuorisopalveluissa nuorisotyöllä vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvointia lisäämällä ohjattua toimintaa kerhojen, retkien, koulunuorisotyön ja tapahtumien kautta. Vanhan K-Marketin tilaan rakentunut nuorisokahvilatila tuo lisämahdollisuuksia nuorten kohtaamiseen ja nuorten vapaa-ajan toimintoihin. Nuorisotyö näkyy edelleen vahvasti koulutyön yhteydessä. Nuorten ohjaamotoiminnan aloittaminen ja kehittäminen vaikuttaa isosti etsivään nuorisotyöhön ja heidän asiakkaiden palveluiden parantamiseen.

Liikuntapalveluissa on tavoitteena parantaa liikkumisen mahdollisuuksia ja kehittää edelleen olosuhteiden lisäksi matalan kynnyksen palveluita, kuten elintapaohjausta, liikuntaneuvontaa ja soveltavan liikunnan mahdollisuuksia. Toiminnan järjestämisessä pyritään huomioimaan yhä enemmän vaikutusten arviointia ja kunnossapidon siirtyessä liikuntapalveluiden alle, on palvelukokonaisuudesta tavoitteena kehittää entistä eheämpi ja sujuvampi. Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhdyspintatyö on tärkeässä roolissa varsinkin työikäisten ja ikääntyvän väestön ryhmissä. Liikuntamahdollisuuksien yhdenvertaisuutta vahvistaminen jatkuu edelleen ja tätä tehdään järjestämällä enemmän soveltavan liikunnan mahdollisuuksia. Vuoden 2024 yhtenä painopistealueen on edelleen kehittää viestintää, jotta yhä useampi kuntalainen löytäisi tarjottavien palveluiden piiriin.

Kirjastopalveluissa keskeisin asia on palveluiden kehittäminen kaikkia kuntalaisia ajatellen. Keskustan ja Tupoksen alueella kirjasto tarjoaa omatoimikirjaston lisäpalveluajan lisäksi yhteisiä kokoontumistiloja yhdistyksille kuin vapaasti järjestyville kuntalaisillekin. Yleisesti entistä tiiviimpi yhteistyö muiden alueen kirjastojen kanssa tarjoaa mahdollisuuksia myös liminkalaisille (esim. Puolen Suomen e-kirjasto). Demokratia ja kuntalaisten kuuleminen korostuu entisestään kirjastopalveluissa.

Hyvinvointipalveluiden strategiset tavoitteet

Strateginen tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Hyvinvoiva kuntalainen ja osallisuus Lapset ja nuoret	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (kouluterveyskysely 2023) perusopetus 4.-5.-lk: 10 % (v.2021/7,8 %) perusopetus 8.-9.-lk: 20,8 % (v. 2021/25,1 %) lukion 1.-2. vuosi: 19,5 % (v. 2021/28,2 %)	Prosentuaalinen osuus pienenee ja tilanne paranee	Prosentuaalinen osuus pienenee ja tilanne paranee
Hyvinvoiva kuntalainen ja osallisuus / Palveluiden kehittäminen ja digitalisaatio Työikäiset	Liminkalaisille työikäisille tarjottavat palvelut (työllisyys, järjestöt, liikunta, elintapaohjaus ja kulttuuri) ovat saatavilla sujuvasti ja ne vastaavat tarpeita hyvin	Työikäisistä 80 % tai yli kokee palveluiden olevan helposti saatavissa	Työikäisistä 80 % tai yli kokee palveluiden olevan helposti saatavissa ja käyttää niitä

<p>Hyvinvoiva kuntalainen ja osallisuus / Palveluiden kehittäminen ja digitalisaatio</p> <p>Ikääntyvä väestö</p>	<p>Ikääntyvä väestö Kotona asuvat 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä 94,5 %</p> <p>Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä 87,9 %</p>	<p>Kotona asuvien 65 vuotta täyttäneiden määrä pysyy samana tai kasvaa</p> <p>Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden määrä pysyy samana tai kasvaa</p>	<p>Kotona asuvien 65 vuotta täyttäneiden määrä pysyy samana tai kasvaa. Etäpalveluiden tarjonta kasvaa.</p> <p>Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden määrä pysyy samana tai kasvaa. Etäpalveluiden tarjonta kasvaa.</p>
<p>Tekemistä, näkemistä ja kokemista</p>	<p>Keskeisten tapahtumien kävijämäärät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ÄXÖN - Nollavisio - Limmi Fest - Kirjaston tapahtumat - Museon kävijämäärä <p>Virkistysalueiden kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa</p> <p>Kirjaston lainausmäärät per asukas vuonna 2023: 23</p>	<p>Rantakylän virkistysalueen uusien toimintojen suunnittelu sekä toimintojen soveltaminen vedenoton kanssa. Lähivirkistysalueiden kehittäminen yhdessä kyläyhdistysten kanssa.</p> <p>Lainausmäärät kasvavat</p>	<p>Rantakylän virkistysalueen uudet toiminnot käytössä. Lähivirkistysalueiden ylläpidosta ja kehittämisestä on olemassa selkeä suunnitelma.</p> <p>Lainausmäärät kasvavat</p>

Henkilöstö ja koulutussuunnitelma

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm.	17	17,5	17,5	17,5
Määräaikaiset, lkm	2	1	1	0
Sijaiset, lkm	0	0	0	0
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	1	1	2	0
Henkilöstö yhteensä	20	19,5	20,5	17,5

Vuosien 2024-2026 ei ole eläköityviä henkilöitä.

Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2023	2024	2025
Tapahtumatuottaja			1

Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi: Lyhytaikaisiin sijaisuuksiin vaikea saada henkilöstöä.

9. INVESTOINTIOSA

Investointiohjelma TA 2024 ja TS 2025-2026						
Toimielin/Investointiryhmä	TA 2023	TA2023 muutokset	Muutettu TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
Konsernipalvelut						
Irtain ja aineeton kom						
menot	-20 000	0	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-20 000	0	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Arvopaperit						
menot	-400 000	0	-400 000	-1 400 000	-3 300 000	-1 000 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-400 000	0	-400 000	-1 400 000	-3 300 000	-1 000 000
Konsernipalvelut, Investoinnit yhteensä						
Investointimenot	-420 000	0	-420 000	-1 420 000	-3 320 000	-1 020 000
Investointitulot	0	0	0	0	0	0
Nettoinvestoinnit yhteensä	-420 000	0	-420 000	-1 420 000	-3 320 000	-1 020 000
Konsernipalvelut, maankäyttö ja omaisuudenhallinta	TA 2023	TA2023 muutokset	Muutettu TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
Kiinteä omaisuus						
menot	-300 000	0	-300 000	-100 000	-150 000	-300 000
tulot	125 000	0	125 000	475 000	125 000	125 000
netto	-175 000	0	-175 000	375 000	-25 000	-175 000
Hannu Krankka -liikuntapuisto						
menot	-418 400	0	-418 400	0	0	0
tulot	126 000	0	126 000	0	0	0
netto	-292 400	0	-292 400	0	0	0
Malpe-hankeet						
menot	-100 000	0	-100 000	0	-200 000	-300 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-100 000	0	-100 000	0	-200 000	-300 000
Teiden ja alueiden rakentaminen						
menot	-625 000	90 000	-535 000	-415 000	-640 000	-640 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-625 000	90 000	-535 000	-415 000	-640 000	-640 000

Katuinventointikohteiden kunnostaminen						
menot	-1 100 000	-420 000	-1 520 000	0	0	0
tulot	330 000	0	330 000	0	0	0
netto	-770 000	-420 000	-1 190 000	0	0	0
* Saunaranta						
menot	-250 000	180 000	-70 000	0	-50 000	-50 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-250 000	180 000	-70 000	0	-50 000	-50000
*Kirkonranta						
menot	0	0	0	-50 000	0	-175000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	0	0	0	-50 000	0	-175000
*Kotiranta						
menot	-100 000	0	-100 000	-230 000	0	-425000
tulot	20 000	0	20 000	20 000	0	0
netto	-80 000	0	-80 000	-210 000	0	-425000
* Ekokortteli						
menot	-50 000	50 000	0	0	-30 000	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-50 000	50 000	0	0	-30000	0
* Ankkurilahti						
menot	-150 000	0	-150 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-150 000	0	-150 000	0	0	0
* Linnukkatien kevyenliikenteenväylä						
menot	-400 000	0	-400 000	0	0	0
tulot	345 000	0	345 000	0	0	0
netto	-55 000	0	-55 000	0	0	0
* Puistot ja leikkikentät						
menot	-60 000	0	-60 000	0	-70 000	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-60 000	0	-60 000	0	-70 000	0
Rantakylän virkistysalueen kehittäminen						
menot	-20 000	0	-20 000	0	-100 000	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-20 000	0	-20 000	0	-100 000	0

Abrahamin kulttuuripuisto						
menot	-35 000	0	-35 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-35 000	0	-35 000	0	0	0
Tupoksen koulu- ja liikunta-alueiden rakentaminen						
menot	-850 000	0	-850 000	-1 070 000	0	0
tulot	120 000	0	120 000	131 000	0	0
netto	-730 000	0	-730 000	-939 000	0	0
Lintutornin uusiminen						
menot	0	0	0	-50 000	-50 000	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	0	0	0	-50 000	-50 000	0
Limingan järven vesittäminen						
menot	-20 000	0	-20 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-20 000	0	-20 000	0	0	0
Tupoksen kevyen liikenteen olosuhteiden parantaminen						
menot	-200 000	0	-200 000	-494 000	0	0
tulot	100 000	0	100 000	247 000	0	0
netto	-100 000	0	-100 000	-247 000	0	0
Kuormatien peruskorjaus (uusi)						
menot				0	-50 000	-500 000
tulot				0	0	0
netto				0	-50 000	-500 000
Investointimenot	-4 678 400	-100 000	-4 778 400	-2 409 000	-1 340 000	-2390000
Investointitulot	1 166 000	0	1 166 000	873 000	125 000	125000
Nettoinvestoinnit yhteensä	-3 512 400	-100 000	-3 612 400	-1 536 000	-1 215 000	-2265000
Elinvoima, irtaimistohankinnat yhteensä						
	TA 2023	TA2023 muutokset	Muutettu TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
menot	-50 000	0	-50 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-50 000	0	-50 000	0	0	0
Sivistyspalvelut, irtaimistohankinnat yhteensä						
	TA 2023	TA2023 muutokset	Muutettu TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
menot	-30 000	0	-30 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-30 000	0	-30 000	0	0	0

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos, rakennusinvestoinnit	TA 2023	TA2023 muutokset	Muutettu TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
Luontokeskus						
menot	-30 000	0	-30 000	-30 000	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-30 000	0	-30 000	-30 000	0	0
Kiinteistöjen purkutyöt						
menot	-200 000	0	-200000	-20 000	-300 000	-100 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-200 000	0	-200000	-20 000	-300 000	-100 000
Hannu Krankan koulun korjaukset						
menot	-450 000	0	-450 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-450 000	0	-450 000	0	0	0
Pienet peruskorjaushankkeet						
menot	-100 000	0	-100 000	-100 000	-50 000	-100 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-100 000	0	-100 000	-100 000	-50 000	-100 000
Ilmastonmuutosoppimisympäristö						
menot	-100 000	100 000	0	0	0	0
tulot	50 000	0	50000	0	0	0
netto	-50 000	100 000	50 000	0	0	0
Linnukan koulun katos						
menot	-130 000	0	-130 000	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	-130 000	0	-130 000	0	0	0
Linnukkahallin peruskorjaus						
menot	0	0	0	-20 000	0	-400 000
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	0	0	0	-20 000	0	-400 000
Päiväkoti						
menot	0	0	0	0	0	0
tulot	0	0	0	0	0	0
netto	0	0	0	0	0	0
Investointimenot	-1 010 000	100 000	-910 000	-170 000	-350 000	-600 000
Investointitulot	50 000	0	50 000	0	0	0
Nettoinvestoinnit yhteensä	-960 000	100 000	-860 000	-170 000	-350 000	-600 000

Limingan kunta, Investoinnit yhteensä	TA 2023	TA2023 muutokset	Muutettu TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
Investointimenot	-6 188 400	0	-6 188 400	-3 999 000	-5 010 000	-4010000
Investointitulot	1 216 000	0	1 216 000	873 000	125 000	125000
NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	-4 972 400	0	-4 972 400	-3 126 000	-4 885 000	-3885000

Konsernipalvelut, irtain ja aineeton käyttöomaisuus: Hallintokunnan vuosittaiset irtaimen omaisuuden sekä koneiden ja laitteiden hankintaan kohdistuvat määrärahat. Määrärahan käytöstä vastaa hallintojohtaja.

Konsernipalvelut, arvopaperit: Ruutikunnat Oy:n osakepääoma 2024: 400 000 € ja 2025: 300 000 €. Limingan Vesihuolto Oy:n pääomittaminen vesilaitoksen rakentamista varten 2024: 1 000 000 €, 2025: 3 000 000 € ja 2026: 1 000 000 €.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, kiinteä omaisuus: Pääasiassa maanhankintaan kohdistuvia määrärahoja. Maanhankinnasta vastaa kunnanhallitus.

Kunta luovuttaa maata asuntorakentamista ja yritystoimintaa varten. Luovutusmuotona on tonttien myynti ja vuokraus. Kaavoitetulla alueella rivitalotontin hinta on kirkonkylällä 20-30 e/m² ja Tupoksessa 20-30 e/m², omakotitalotontin hinta kirkonkylällä 15-35 e/m², Tupoksessa 15-35 e/m² ja Alatemmeksellä 4-6 e/m². Kerrostalotontin hinta on 80-120 e/kerros-m². Tontteja voidaan luovuttaa myös tarjousten perusteella. Tonttien vuosivuokrat ovat olleet 5-10 % myyntihinnasta. Asuintonttien vuosivuokra on 6 % tontin kauppahinnasta ja samalla uusien sopimusten osalta luovutaan maksettujen vuokrien hyvittämisestä mahdollisen tonttikaupan yhteydessä. Hallitukselle annetaan valtuudet määrätä asunto-, teollisuus- ja liiketonttien myynti- ja vuokrataso suhdannetilanteen mukaan. Kunta lohkoo pääsääntöisesti tontit ja perii lohkomiskustannukset tontin myynnin yhteydessä. Määrärahan käytöstä vastaa kunnanhallitus.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Hannu Krankka -liikuntapuisto: Huoltorakennus. Urakka aloitettu 2022 ja arvioidaan päättyvän 2023 vuoden aikana.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Malpe-hankkeet: 2025-2026: Kurkitien radanalitus malpe-hankkeena

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Teiden ja alueiden rakentaminen: Katu- ja yleisten alueiden korjaukseen varattu investointiraha, jolla toteutetaan katujen peruskorjausta, päällysteiden uusimista, kuivatuksen ja valaistuksen parantamista sekä katusuunnittelua. Toteutus erillisen ohjelman mukaista.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Saunaranta: Alueen rakentamisen loppuunsaattaminen 2025-2026.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Kirkonranta: Kirkonrannantien kävelyn- ja pyöräilyväylän asfaltointi ja viimeistelyt.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Kotiranta: Kotirannantien ja Kotirannantien kävelyn- ja pyöräilyväylän asfaltointi.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Ekokortteli: päätien loppuun asfaltointi 2025.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Puistot ja leikkikentät: Puistojen ja leikkikenttien peruskorjauksiin ja rakentamiseen liittyvä määräraha vuodelle 2025.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Rantakylän virkistysalueen kehittäminen: Suunnittelu vielä kesken. Vuodelle 2025 arvio huoltorakennukseen liittyvästä investointitarpeesta.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Tupoksen koulu- ja liikunta-alueiden rakentaminen: Tupoksen koulu- ja liikunta-alueiden kehittäminen (koulunpiha vaihe II, tekonurmikenttä ja ulkokuntosalii). Hankkeelle on myönnetty AVI:n liikuntapaikkarakentamisen avustus. Hankeen tulee olla valmis 9/2024.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Lintutornin uusiminen: Hankkeeseen haettu rahoitusosuus on annettu Metsähallitukselle. Hankkeen toteutustapa ja kunnan investointitarve vielä osin selventymätön.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Tupoksen kevyen liikenteen olosuhteiden parantaminen: Hankkeelle saatu Tarficomin avustus 247 000€. Toteutus 2023-2024: Alueraitti Saunarantaan ja kouluympäristön pyöräpaikoitus ja liikennejärjestelyt Riipintiellä.

Maankäyttö ja omaisuudenhallinta, Kuormatien peruskorjaus: Suunnittelu 2025, toteutuksen aloittaminen 2026.

Elinvoimapaalvelut, irtaimistohankinnat: Hallintokunnan vuosittaiset irtaimen omaisuuden sekä koneiden ja laitteiden hankintaan kohdistuvat määrärahat. Määrärahan käytöstä vastaa elinkeinojohtaja.

Sivistyspalvelut, irtaimistohankinnat: Hallintokunnan vuosittaiset irtaimen omaisuuden sekä koneiden ja laitteiden hankintaan kohdistuvat määrärahat. Määrärahan käytöstä vastaa sivistysjohtaja.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos, Luontokeskus: Luontokeskuksen kehittäminen, matkailun masterplanin mukaista kehittämistä.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos, Kiinteistöjen purkutyöt: 2024: Vesikarin koulun sisäilmatutkimukset, 2025: Vesikarin koulun purkutyöt, 2026-2027 Rantakylän koulun purkaminen, Alatemmeksen vanhainkotivanhainkoti.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos, Pienet peruskorjaushankkeet: Liikelaitoksen johtokunnan päättämä investointimääräraha kiinteistöjen arvoa ylläpitäviin peruskorjaustarpeisiin.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos, Linnukkahallin peruskorjaus: Kuntotutkimus 2024, peruskorjaus 2026.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos, Päiväkoti: Valtuuston 21.2.2022 § 6 päättämän kahdeksanosastoisen päiväkodin rakentamisesta luovutaan, koska hanke ei ole nykyisten lapsimääräennusteiden ja nykyisten tilojen käytön tehostamismahdollisuuksien puolesta lähivuosien aikana tarpeellinen.

10. LIIKELAITOKSET

10.1 KUNNALLISTEKNIikka LIIKELAITOS

Liikelaitoksen yleistavoite

Kunnallistekniikka -liikelaitos rakentaa ja ylläpitää kunnallistekniikkaa asiakaslähtöisesti, laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti. Moniammatillisen henkilöstön, muiden kunnan hallintoyksiköiden sekä yhteisöjen ja yritysten välisellä hyvällä yhteistyöllä. Vahvistamme omalla toiminnallamme kunnan vetovoimaisuutta. Toimintakaudelle 2024 kunnallistekniikan toimintoja sopeutetaan uuteen tilanteeseen, jossa investointien vähäinen toteutus ja ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidon toimintojen siirtyminen peruskunnalle vaikuttavat niin henkilö- kuin taloudellisiin resursseihin.

Yleiskuvaus liikelaitoksen palveluista ja tarkoituksesta

Kunnallistekniikka liikelaitoksen tehtävänä on rakentaa, kehittää ja ylläpitää laadukkaasti liikenneväylät, puisto- ja muut yleiset alueet, luontoharrastuskohteet sekä tuottaa paikkatietopalveluja.

Limingassa on n. 200 ha Rams -kunnossapitoluokituksen kuuluvia viheralueita, joista leikattavaa nurmialaa on lähes 50 ha ja avoimia viheralueita 7 ha. Leikkipuistoja Limingassa on 19 kpl. Viheralueiden hoito toteutetaan viheralueiden kunnossapidon luokituksen mukaisesti ja se on luettavissa kunnan nettisivuilta

Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS 2020 (liminka.fi). Asemakaava alueilla ylläpidettävää katuverkostoa on 80 km, kävelyn- ja pyöräilyväyliä 47 km ja useampia luontokohteita eri toimintoihin. Tilaajan kanssa tehdyn palvelusopimuksen mukaisesti kadut pidetään riittävän hyvässä ja turvallisessa kunnossa. Riittävällä tilaajan myöntämällä investointirahoituksella voidaan panostaa tiestön peruskorjauksiin ja niiden kuntoon. Kunnossapidon laatua voi seurata kunnan nettisivuilta Fluent RoadInfo (fluentprogress.fi). Yksityisteiden tiekunnille kunta järjestää ympärivuotista kunnossapitoa sekä erikseen haettavaa aurauspalvelua. Liikelaitos ylläpitää aurauspalvelurekisteriä ja huolehtii kunnossapitoon liittyvistä hallinnollisista ja käytännön tehtävistä. Paikkatietopalvelut tuottaa mittaus- ja kartoituspalveluita maankäytön ja rakentamisen sekä kunnallistekniikan tarpeisiin oikeilla lähtötiedoilla oikea aikaisesti. Tuotettuja palveluita seurataan kahdesti vuodessa tehtävillä laatukierroksilla yhdessä tilaajan kanssa.

Toimintaympäristöanalyysi

Liikelaitos huolehtii katuverkon, puistoalueiden, luontokohteiden kehittämisestä, rakentamisesta ja näiden ylläpidosta niin, että niiden muodostama yleiskuva paikkakunnasta on hoidettu ammattitaitoisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

- Toimintakauden haasteena ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus kausityöhön.
- Robotiikan tuomien mahdollisuuksien lisääminen toiminnassa esim. viheralueiden hoidossa.
- Tuotteiden kustannusten nousu vallitsevaan maailman tilanteeseen nähden.

- Omavalvonnan, huoltokirja toimintojen, kohdekorttien ja teemakarttojen kehittäminen työnjohdon työkaluksi.
- Toimintaa sopeutetaan taloudellisten tavoitteiden, investointien vähenemisen sekä ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidon palvelun siirtymisen vuoksi.

Palveluiden järjestäminen ja keskeiset toimenpiteet toimintavuoden 2024 aikana

Palveluiden järjestämissuunnitelma

Palvelu	Arvio palvelu-tarpeesta	Oman tuotannon osuus	Ostopalvelut	Hankintatapa	Muutokset suunnitelmakaudella
Katujen kunnossapito	ennallaan	26%	74%	kilpailutus, omajohdoinen työ ja tarvikkeet	Urakoitsijapalvelut talvikunnossapidon laadun nosto, hankintahintojen nousu, katuverkon kunnossapito paikkaukset, kalustohankinnat
Aurauspalvelu	ennallaan	8%	92 %	kilpailutus	Kohteiden määrä vaihtelee vuosittain, urakoitsijapalvelut, yleinen hinnankorotus
Yksityistiet	ennallaan	21 %	79%	kilpailutus, omajohdoinen työ ja tarvikkeet	Tiekuntien perustaminen, soraistukset
Puistot ja muut yleiset alueet	ennallaan	79%	21%	kilpailutus, omajohdoinen työ ja tarvikkeet	Kalustohankinnat, robotiikka, alueiden laajeneminen, urakoitsijapalvelut/alueurakointi, kausityö
Mittaus ja kartointus	ennallaan	82 %	18 %	omajohdoinen työ	Kalusto- ja ohjelmistohankinnat
Liikuntapaikat	muuttunut	0 %	0 %	-	Palvelun tuotanto siirtynyt tilaajalle

Toiminnan kehittäminen

Paikkatietopalveluiden kehittämistä toteutetaan yhteistyössä tilaajan kanssa. Osaamista kehitetään erilaisten koulutusten avulla. Ajantasaiset ohjelmistot ja mittalaitteen sekä 3DWin ohjelmiston maastomallennuksen lisäosan hankinta mahdollistaa koneohjauksen käytön lisäämistä työmailla. Tarvittaessa erityislaitteistoa vuokrataan sellaiselle työlle, jolle ei ole jatkuvaa käyttöä. Palvelukuvaus paikkatietopalveluiden osalta on muuttunut mittausten ja aineistojen käsittelyä tuottaviin tehtäviin. Pohjakartta aineistoa päivitetään täydennysmittausten ja aineistojen käsittelyn avulla. Kehitämme osaltamme yhteistyötä maanmittausinsinöörin ja rakennusvalvonnan kanssa, että jatkossa kaavoituksen laskennat ja merkinnät onnistuvat entistä sujuvammin. Karttamuotoista esitystapaa lisätään niin viestinnässä kuin oman toiminnan kehittämisessä.

Kunnossapidettävien alueiden palvelukuvaukset on tehty 2023. Ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidon tehtävien siirtyessä peruskunnan tehtäviksi joudutaan palvelukuvauksia ja tehtäväkuvia päivittämään resursseja vastaavaksi. Talouden tasapainottaminen vaikuttaa liikelaitoksen henkilöstöresursseihin, joten toimintaa tulee priorisoida yhdessä tilaajan kanssa.

Toiminnan digitaalisia palveluita kehitetään hyödyntäen Teamsin eri osa-alueita työntekijöiden päivittäisenä työkaluna. Viheralueille laaditaan kohdekortit ja työselosteet, jotka jatkossa selkeyttävät työtehtävien jakoa ja ohjaavat paremmin itsenäisempään työntekoon. Fluent –kunnossapidonsovelluksen mahdollisuuksia toimia omavalvonnan huoltokirjana alueiden hoidossa jatkokehitetään. Robotiikan mahdollisuudet keskustan viheralueiden hoidossa otetaan käyttöön. Metsäsuunnitelman pohjalta kehitetään alueellinen kunnossapidon aikataulutus puistometsien hoitoon. Rakentamisen valvontaan etsitään erilaisia digitaalisia ratkaisuja. Jätehuollon kehittämistä yleisillä alueilla jatketaan. Painopisteenä varikon toimitilat sekä puistoalueiden uudet jäteratkaisut. Peruskorjauskohteiden investointien suunnittelussa on tavoitteena tehdä katuinventoinnin pohjalta tarkempi tavoiteohjelma ja priorisointi kohteille.

Henkilöstön ammattiosaamista tuetaan järjestämällä työturvallisuus ja it-valmiuksia parantavia koulutuksia. Tuottavuutta pyritään parantamaan jatkuvalla palvelujen kehittämisellä, kustannusvastaavalla hinnoittelulla ja sopimusohjauksella.

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
LIKEVAIHTO	1 716 925	1 847 700	1 671 400	1 847 928	1 848 161
TUET JA AVUSTUKSET KUNNALTA	0				
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	45 656	179 500	75 000	179 500	179 500
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	13 855				
MATERIAALIT JA PALVELUT	-966 105	-1 131 580	-992 450	-1 153 916	-1 176 679
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-216 742	-198 600	-193 450	-202 572	-206 619
PALVELUJEN OSTOT	-749 363	-932 980	-799 000	-951 344	-970 060
HENKILÖSTÖKULUT	-515 640	-695 100	-524 521	-707 302	-721 446
PALKAT JA PALKKIOT	-424 078	-565 900	-427 300	-575 826	-587 342
HENKILÖSIVUKULUT	-91 562	-129 200	-97 221	-131 476	-134 104
ELÄKEKULUT	-84 799	-109 400	-83 866	-111 320	-113 548
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-15 456	-19 800	-10 355	-20 156	-20 556
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	8 693		-3 000		
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-7 997	-4 800	-8 000	-4 800	-4 800
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-109 684	-178 320	-196 350	-180 158	-182 031
LIIEKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	177 011	17 400	25 079	-18 748	-57 295
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN SATUN.ERIÄ	177 011	17 400	25 079	-18 748	-57 295
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	177 011	17 400	25 079	-18 748	-57 295

Vuoden 2024 talousarvio vuoteen 2023 nähden on pienempi, johtuen ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidon palvelun siirtymisestä peruskunnalle. Toimintakaudelle suunnitellut korotukset liittyvät lähinnä kaluston uusimistarpeeseen leasing vuokrissa, robotiikan käyttöön ottoon ja yleiseen kustannustason nousuun palveluissa ja tarvikkeissa koko toimintakentässä. Talvikunnossapidon laadun nosto lisää kunnossapidon kuluja katujen hoitoon.

Liikelaitoksen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella

Alueiden laajeneminen näkyy suunnitelmakaudella kunnossapidon kasvavina kuluina. Katu- ja pyörätieverkosto on kasvanut vuonna 2023. Uusia katukilometrejä on tullut yhteensä 1 km ja kävelyn- ja pyöräilyväyliä on rakennettu n. 0,5 km lisää. Katujen kunnossapidossa on varauduttu toisen hoitokerran hankkimisesta kaava-alueella tehtäviin tienvarsiniittoihin ja talvikunnossapidon laadun parantamiseen sekä katujen päällystapaikkauksiin. Palvelu ostoissa on huomioitu yleinen kustannustason 10 % nousu. Energiatohokkuutta lisätään uusimalla katuvalaistusta LED -tekniikkaan. Led-valaistus vähentää kulutusta, mutta alueiden laajeneminen lisää valaisimien määrää. Suunnitelmakaudella uutta valaistusta rakennetaan Härmänhaan, Kirkkokarin ja Tupoksen Haapalehdon, Pöytäpetäjänpihan ja Huvilarannan alueella. Myös vanhaa valaistusta uusitaan led valaistukseen Tupoksen Järvenpääntiellä ja kirkonkylän Liminganportin alueella. Valaistusta lisätään ja uusitaan mikäli investointimääräraha on esityksen mukainen.

Alueiden laajeneminen näkyy myös puistojen hoidossa kasvavina kuluina. Tarvetta on lisätä kausityön henkilöstöresursseja, palvelujen ostoja ja kalustohankintaa. Hoidontaso on luokiteltu Rams-kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Mikäli halutaan laadukkaampaa hoitoa, tulee kunnossapidon tasoaluokitusta nostaa. Suunnitelmakaudella kehitetään hoitokortteja ja Teamsiä kunnossapidon työkaluksi. Viherverkostosuunnitelmaa viedään edistää mikäli siihen on resursseja. Robotiikan lisäämisen ja konekannan

uudistamisen tavoitteena on kehittää ja tehostaa puistojen hoidon tuottamista. Kaluston uusimista tehdään taloudellisten resurssien puitteissa. Kuntalaisten osallistamista toteutetaan yhteistyössä tilaajan kanssa. Tavoitteena on toteuttaa mm. vanhan Limingan alueen osallistamisilta kehittämisen ja kunnossapidon osalta. Ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidonpalvelun siirtyessä peruskunnan tehtäväksi henkilöresurssit (3 hlö) siirtyvät toimintojen mukana.

Paikkatietopalveluissa tehdyt tehtävänkuvien muutokset mahdollistavat osaamisen ja palvelunkehittämistä mm. koneohjausmallennusten käyttöön. Fluent -kunnossapidon sovellusta kehitetään huoltokirjatoiminnan työkaluna. Varikkotoimintojen toiminta on pääosin siirtynyt Pölykujalle, joitain varastoinnin toimintoja säilyy Kuormatiellä. Varastoinnin lisätarvetta ja mahdollista sijaintia tarkastellaan toimintavuoden aikana.

Vuosittain laaditaan yhdessä tilaajan kanssa investointiohjelma, jonka toteutus on valtuuston määrittelemien määrärahojen mukaista. Tulevalla kaudella rahoitusta on esitetty mm. katujen ja yleisten alueiden kunnostamiseen 415 000 €.

Hanketoimintaa jatketaan suunnitelmakaudella ja mahdollisia uusia toimintaa tukevia rahoituksia haetaan. Traficomin rahoituksen saaneista hankkeista jatkuu Tupoksen kevyen liikenteen olosuhteiden parantamisen hanke.

Liikelaitoksen materiaalien ja tuotteiden hankintaan vaikuttaa edelleen vallitseva maailmantilanne kustannusten nousuna. Toiminnan kehittämisellä, kilpailutuksella ja tuote valinoilla pyritään hillitsemään kustannuskehitystä. Tuottavuutta pyritään parantamaan jatkuvalla vastuullisella palvelujen kehittämisellä, kustannusvastaavalla hinnoittelulla ja sopimusohjauksella.

Liikelaitoksen strategiset tavoitteet

Strateginen tavoite	Tavoite 2025	Tavoite 2024	Mittari
Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Toiminnan kehittäminen vastamaan tilaajan tarpeita muuttuvissa tilanteissa Kustannuskasvun hillitseminen	Toiminnan kehittäminen ja jalkauttaminen, talousarviossa pysyminen	Talousarvio 2024/12 Maarakennuskustannusindeksi/vuosi
Omistajaohjauksella toteutetaan kuntastrategiaa	Toiminnan kehittäminen vastamaan tilaajan tarpeita ja laatukierrokset	Laatukierrokset kaksi kertaa vuodessa yhdessä tilaajan kanssa Palvelusopimukset ja -kuvaukset päivitykset Palveluiden kehittäminen	100 % 100 % Fluent- kunnossapidon sovellus tehokkaaseen käyttöön

Hyvinvoiva, osaava, sitoutunut ja kehityshakuinen henkilöstö	Henkilöstöresurssit vastaavat toiminnan tarvetta	Työhyvinvointi ja koulutussuunnitelman toteutus Tavoitekeskustelut, työnkuvien päivittäminen	100 % 100 %
	Ammattitaitoinen henkilöstö	Henkilöstöresurssien lisäys +1, mikäli investoinnit kasvavat Sairauspoissaolojen määrä < 15 pv/tt Pitkien sairauspoissaolojen väheneminen Henkilöstön työhyvinvointi paranee	henkilöstön määrä/vuosi poissaolot/vuosi Poissaolot/vuosi Henkilöstökysely

Riittävä tonttitarjonta asukkaiden ja yritysten tarpeisiin	Tupoksen kaavamuutoksen liikennejärjestelyt Kotirannan II vaiheen, Ekokorttelin ja Sepänkankaan katurakentaminen	Tilaaajan investointilistan toteutus	Investointien toteutuma %
Saavutettavuus ja liikenneyhteydet paranevat	Rantakylän jalkakulun ja pyöräilyyn yhteys ja Kurkitie-Kuormatie liikennejärjestelyt tilaaajan niin mahdollistaessa. Tupoksen Oikotien liikennejärjestelyt kaavamuutoksen edistyessä	Traficom hankkeiden edistyminen, kaksoisraiteen huomioiminen suunnittelussa Kunnan sisäisten liikenneverkkojen kehittäminen (alueretit) ja liikenneturvallisuussuunnitelman toteutus mm. suojatieratkaisut Katuvalaistuksen kehittäminen: Kirkkokari	Investointien toteutuma % Peruskorjausohjelman toteutuma % Katuvalaistusinvestointien toteutuma %

Pohjois-Suomen vetovoimaisin kuntabrändi	Kaksoisraiteen huomioiminen suunnittelussa	Tupoksen liikunta-alueiden kehittäminen, kunnossapito-luokituksen mukaisesti hoidetut viheralueet, leikkipuistot ja katualueet tilaajan tilauksen mukaisesti. Kaksoisraiteen huomioiminen suunnittelussa	Kuntalaisten osallistaminen, asiakaspalautte, huoltokirjan kehittäminen ja käyttäjäkyselyt, oikea-aikainen viestintä
--	--	---	--

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Liikelaitoksessa on ammattitaitoinen henkilöstö ja koulutusta järjestetään henkilöstölle koulutussuunnitelman mukaisesti. Liikelaitoksessa työskentelee toimintakaudella vakituisesti 8 työntekijää. Esihenkilö- ja valvonta tehtävissä toimii 2 henkilöä.

Kunnan vahvan kasvun myötä kunnossapidettävien alueiden määrä on lisääntynyt. Talouden tasapainottaminen näkyy kunnallistekniikan henkilöstöresursseissa. Investointien vähentyminen, talouden tasapainottaminen ja ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidon palveluiden siirtyminen tilaajan tehtäviksi edellyttää tarkastelemaan resurssitarvetta tarkemmin. Määräaikaisen kausityön osuuden kasvu on mahdollista, kun vakituisen henkilöstön määrä pienenee liikelaitoksessa (-3 hlö) johtuen palvelun siirrosta peruskunnalle. Kausityötä tarjotaan 1-6 kk pituisiin työsuhteisiin, riippuen työtehtävästä. Investointien lisääntyessä tulee henkilöstötarve tarkastella uudelleen. Vakituisen henkilöstön tehtävät kohdistuvat lähinnä kunnossapidon eri tehtäviin. Kesänuoria palkataan suunnitelmakaudella n. 20 hlö. Harjoittelu- ja työssä oppimisen paikkoja tarjotaan tilanteen mukaan. Mahdollistetaan henkilöstön osaamisen kehittyminen erilaisin koulutuksin sekä kannustetaan omaehtoiseen opiskeluun.

Palkkatukityö on jatkossa lisäapuna ja sitä tarjotaan omat henkilöresurssit huomioiden. Tukityötä ei ole huomioitu talousarviossa. Palkkatukityön aiheutuvista kuluista vastaa tilaaja. Palkkakuluja kohdistetaan vuoden aikana investoinneille ja hankkeille 75 000 eurolla (valmistus omaan käyttöön).

HENKILÖSTÖMÄÄRÄ	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm	13	13	8	10
Määräaikaiset, kausityö lkm	7	9	5	5
Sijaiset, lkm	0	0	0	0
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	7	3	3	3
Henkilöstö yhteensä	27	25	16	18

ELÄKKEELLE JÄÄVÄT	2023	2024	2025
Työnohjaaja	1		
HENKILÖRESURSSIEN TARVE	2023	2024	2025
Kunnossapitoinsinööri (ent. kartoittajan tehtävä)		(1)	1
Kunnossapitotyöntekijä (ent. työnohjaajan tehtävä)		(1)	1

KOULUTUKSEN AIHE/AIHEALUE	LAAJUUS	OSALLISTUJAMÄÄRÄ
Ess käyttökoulutus	0,5 pv	(1)
Fluent -kunnossapidon sovelluksen käyttö	0,5	1
Viherpäivät	2	2
Geotrimin käyttäjäpäivät	2	2
Tie- ja työturvakoulutukset	1	3-5
Kilpailuttaminen	1	1
Pyöräliikenteen verkostokoulutukset	1	1
Leikki- ja liikuntapaikkojen turvallisuus	3	1
Tulityökorttikoulutus	1	0
Kuntatekniikanpäivät	2	2

10.2 RUOKA-, PUHTAUS- JA KIINTEISTÖPALVELUJEN LIIKELAITOS

Liikelaitoksen yleistavoite

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut tukevat omistaja-asiakkaan prosesseja onnistumaan oman perustehtävän suorittamisessa tarjoamalla maukkaan ja terveellisen, ravitsemussuositusten mukaisen aterian sekä puhtaan ja viihtyisän toimintaympäristön. Liikelaitoksen palvelutuotanto on kustannustehokasta ja kannattavaa sekä toiminta on asiakaslähtöisesti täsmällistä ja joustavaa.

Yleiskuvaus liikelaitoksen palveluista ja tarkoituksesta

Liikelaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa kunnan eri toimipaikkojen ja asiakasryhmien tarvitsemat ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut taloudellisesti sekä asiakkaan toiminta ja tarpeet huomioiden.

Ruokapalvelujen asiakkaista valtaosa on lapsia ja nuoria sekä heidän parissa työskentelevää kunnan henkilökuntaa. Päivittäin tarjotaan lähes 3500 annosta lounasta kunnan eri kouluissa ja päiväkodeissa. Ruoanvalmistuksessa suositaan suomalaista lihaa sekä muita kotimaisia elintarvikkeita. Lähellä tuotettuja elintarvikkeita löytyy ruokalistalta muun muassa perunan, juureksien, maidon ja leivän osalta. Ateriat tuotetaan kahdessa valmistuskeittiöstä Tupoksen ja Liminganlahden kouluilla.

Puhtauspalvelujen siivottavat kohteet ovat kunnan omassa toiminnassa olevia kiinteistöjä. Siivottavaa pinta-alaa 26 eri kiinteistössä on noin 45 000 m². Puhtauspalvelujen tavoitteena on tuottaa palvelu taloudellisesti sekä huolehtia kiinteistön käyttäjille eri tilatyypin ja käyttöasteen mukainen puhtaustaso. Siistit ja puhtaat tilat luovat tilojen käyttäjille viihtyvyyttä, hygieenisyyttä sekä käyttöturvallisuutta. Laitoshuoltajat toimivat kiinteistöhuollon kanssa yhteistyössä huomioiden kiinteistön huolto- ja korjaustarpeita.

Kunnan omistamien kiinteistöjen kerrosala on noin 51 000 m² ja tilavuus n. 255 000 m³. Kiinteistöpalveluiden kunnossapitoon kuuluvat kunnan omistamat rakennukset sekä osa kunnan vuokraamista kohteista. Kiinteistöt on jaettu kiinteistönhoitajien kesken vastuurakennuksiin. Kiinteistönhoidon toimintaa ohjaa huoltokirjaohjelma, joka tehostaa kiinteistöjen suunnitelmallista kunnossapitoa. Lisäksi ohjelmassa tehdään kiinteistöjen palvelupyynnöt, jotka kiinteistönhoitajat reagoivat tarpeenmukaisesti. Kiinteistöpalveluiden tehtäviin kuuluu ruoankuljetus kouluille ja päiväkodeille.

Toimintaympäristöanalyysi

Liikelaitoksen toimintaympäristö analyysissä tiedostetaan seuraavat asiat:

- Ruokapalveluiden palvelukonsepti on selkiytynyt koulu-, päiväkotij- ja henkilöstöruokailuun
- Puhtauspalveluiden osalta omistaja ohjaksen mukaisesti ostopalvelukohteiden palauttaminen omaan tuotantoon on aloitettu vuoden 2023 aikana
- Energian, raaka-aineiden ja tuotteiden kustannukset nousussa
- Ruoka- ja puhtaanapalvelualan heikko vetovoima vaikeuttaa työvoiman saantia

- Robotiikan mahdollisuus palvelutuotannossa
- Virastomestaripalveluiden tarjoaminen omistaja-asiakkaalle

Palveluiden järjestäminen ja keskeiset toimenpiteet toimintavuoden 2024 aikana

Palvelujen järjestämissuunnitelma 2024

Palvelu	Arvio palvelu-tarpeesta	Oman tuotannon osuus	Ostopalvelut	Hankintatapa	Muutokset suunnitelmakaudella
Ruokapalvelut	ennallaan	100%		2 valmistuskeittiotä	ei muutoksia
Puhtauspalvelut	ennallaan	n.95%	5%		Ostopalvelun palauttamien omaan tuotantoon. Peruspesujen mahdollinen hankinta.
Kiinteistöpalvelut	ennallaan	100%			
Virastomestari-palvelut	ennallaan	100%			Palvelun vakiinnuttaminen

Toiminnan mehilläminen

Ruokapalvelut

Lasten ja nuorten osallistamista ruokapalveluiden toiminnan kehittämisessä on saatu hyviä kokemuksia parin viime vuoden ajalta. Maisteluraatien vakiinnuttaminen ruokapalveluiden tuotekehitystoimintaan on tuonut uusien ruokien suunnittelusta asiakaslähtöisempää. Uusien tuotteiden elinkaari on pidempi sekä menekki on aiempaa parempaa. Vuosittain pidettävän kouluruokakyselyn rinnalle mietitään palautekanavan kehittämistä kouluruokailuun. Kouluruokadiplomia haetaan kaikkiin kouluihin.

Ruokahävikkiä pyritään edelleen vähentämään kokonaisvaltaisesti aterian elinkaarenaikana ruokalistan suunnittelusta valmiin ruoan tarjoiluun. Ruokatuotannon valmistusprosessissa tarkastellaan kylmävalmistuksen mahdollisuutta kuumatuotannon ohelle. Tavoitteena on prosessien selkeyttäminen. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoa laajennetaan vuoden 2024 aikana. Tavoitteena siirtyä järjestelmän kautta tilamaan raaka-aineet toimittajilta. Tavoitteena on tehostaa ostamista, sekä vähentää ruokahävikkiä hankintoja optimoimalla.

Ruokapalvelujen ja varhaiskasvatuksen kanssa luodaan yhteinen vuosikello tukemaan varhaiskasvatuksen pedagogista ruokakasvatustoimintaa. Tavoitteena on ruokakasvatuksen tiedostaminen, syventäminen ja lasten osallistaminen. Ruokapalveluiden toiminnallisia tavoitteita voi olla esimerkiksi sadonkorjuupakettien toimittaminen eri yksikköihin.

Puhtauspalvelut

Omistajaohjauksen mukaisesti Linnukan koulun puhtauspalvelut palautetaan omaan tuotantoon vuoden alusta. Henkilöstön rekrytoinnit on käynnistetty vuoden 2023 puolella. Uusia toimia puhtauspalveluille tulee neljä.

Vuoden 2023 aikana otettiin Linnukkahallissa käyttöön robotti-imuri. Tästä saatujen kokemusten perusteella puhtauspalveluissa arvioidaan robotiikan lisäämistä puhtauspalveluiden tuottamisessa eri kiinteistöissä. Tarkastelun kohteina ovat Krankka areena ja Tupoksen koulu. Robotiikan lisäämisen myötä, eri kohteiden konekantaa uudistamista tarkastellaan. Konekannan uusimisen tavoitteena on kehittää ja tehostaa puhtauspalveluiden tuottamista.

Puhtauspalveluiden laatua seurataan säännöllisillä kehitystapaamisella, näihin osallistetaan tilaaja sekä käyttäjän edustus. Tuotetun puhtauspalvelun laatua seurataan myös palveluntuottajan toimesta muun muassa siivoustyön mitoituksen ylläpitämisellä sekä laitoshuoltajien harvemmin tehtävien määräaikaistöiden kuittamisella.

Peruspesujen suorittamista arvioidaan ostopalvelun ja omantuotannon välillä vuoden 2024 aikana edellisen vuoden kokemuksen perusteella. Mahdollisia ostopalvelun kohteita ovat tekstiililattioiden pesu sekä korkealla sijaitsevat ikkunapinnat.

Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöt on jaettu niin, että jokaisella kiinteistöhoitajalla on nimetyt kiinteistöt vastuullaan hoidettavana. Kiinteistöt pyritään hoitamaan määräysten mukaisesti niin hyvin, että ns. hälytystehtäviä tulisi mahdollisimman vähän. Hyvä ja ennakoiva kiinteistöhoito jatkaa rakennusten elinkaarta sekä vähentää sisäilmaongelmia.

Kiinteistöjen huoltokirjan käyttöä tehostetaan. Huoltokirjaa on päivitetty siten, että huoltokirjasta löytyy kaikki tarvittavat ja säännöllistä huoltoa tarvitsevat asiat merkittynä. Kaikki kiinteistönhoidon ylläpitotehtävät sekä säännölliset huollot kirjataan huoltokirjaan. Asiakkaita ohjataan tekemään palvelupyynnöt huoltokirjan kautta. Asiakkaiden huoltopyynnön tekemisen helpottamiseksi pyritään lisäämään QR-koodin käyttöönotto kaikkiin kiinteistöihin.

Palvelupyyntöihin pyritään reagoimaan tehokkaammin ja niiden toteutumista seurataan. Kiinteistöjen tarkastuskierrokset ajoitetaan kevääseen. Tarkastuskierroksilla käydään läpi kiinteistöjen kunto, sekä mahdolliset korjaustarpeet. Kierroksille osallistetaan kohteen käyttäjä, kiinteistöhoitaja ja kiinteistöpäällikkö. Tarkastuskierrokset ajoitetaan kevääseen.

Energiankulutukseen kiinnitetään huomiota rakennusautomaatiojärjestelmien kautta. Kiinteistöjen sisälämpötilaa, ilmastointia ja energiankulutusta seurataan sekä tehdään tarvittavat muutokset, jotta energiansäästöä voidaan optimoida. Etenkin valaistuksen nykyaikaistamiseen kiinnitetään huomiota, ja vanhoja energiaa syöviä valaisimia ja loisteputkia vaihdetaan LED -tekniikalla varustettuihin valaisimiin ja loisteputkiin.

Säännöllisesti tehtäviä ilmanvaihtokanavien puhdistuksia ja säätötöitä ajoitetaan vuodelle 2024. Merkittävimpiä puhdistus- ja säätökohteita ovat mm. Tupoksen yhtenäiskoulu, Liminganlahden koulu, Aapin päiväkotikielä ja Tupoksen nuorisotalo, joihin työt ajoittuvat vuodelle 2024.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelut liikelaitos rekrytoi kaksi kiinteistöhoitaja/virastomestarin

-nimikkeellä olevaa työntekijää vuonna 2023. Perinteisen kiinteistönhoidon lisäksi virastomestarin työtehtäviin kuuluu mm. Heikki Sarvela -salin sekä Lakeustalon kokoustilojen AV-laitteiden ylläpitotehtävät. Virastomestari palvelujen tehtävien selkeyttäminen ja vakiinnuttaminen vuoden 2024 aikana.

Talous

	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
LIKEVAIHTO	8 946 570	7 993 500	9 111 800	7 995 200	7 996 935
TUET JA AVUSTUKSET KUNNALTA	1 118				
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	12 634				
MATERIAALIT JA PALVELUT	-3 023 696	-3 080 740	-2 895 220	-3 141 876	-3 204 251
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 078 488	-2 068 120	-2 182 350	-2 109 482	-2 151 700
PALVELUJEN OSTOT	-945 207	-1 012 620	-712 870	-1 032 394	-1 052 551
HENKILÖSTÖKULUT	-1 978 285	-1 832 680	-2 080 223	-1 864 027	-1 901 305
PALKAT JA PALKKIOT	-1 652 947	-1 486 980	-1 714 886	-1 513 059	-1 543 323
HENKILÖSIVUKULUT	-325 338	-345 700	-365 337	-350 968	-357 982
ELÄKEKULUT	-279 354	-291 600	-322 312	-296 510	-302 441
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-59 318	-54 100	-43 025	-54 458	-55 541
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	13 335				
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 624 244	-1 615 800	-1 634 400	-1 615 800	-1 615 800
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-2 281 226	-1 450 800	-2 462 800	-1 479 554	-1 508 897
LIIKELYIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	52 871	13 480	39 157	-106 057	-233 318
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-55				
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN SATUN.ERIA	52 816	13 480	39 157	-106 057	-233 318
YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	52 816	13 480	39 157	-106 057	-233 318

Talousarviossa on huomioitu omistajaohjauksen mukaisesti omaan tuotantoon palautettujen kohteiden osalta henkilöstökulujen nousu sekä vastaavasti palvelujen ostoja on vähennetty ostopalveluista. Vuokrattujen kiinteistöjen vuokratulot nousevat keskimäärin 3%. Yksittäisenä nostavana tekijänä vuokratulussa on lukion leasingkulut edellisvuoden talousarvioon 2023 verrattuna. Hankittavien aineiden ja tarvikkeiden kustannukset nousevat kaikilla palvelualueilla.

Liikelaitoksen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella

Toiminnan kehittämisellä ja tuotevalinoilla pyritään hillitsemään kustannuskehitystä. Tuottavuutta pyritään parantamaan jatkuvalla vastuullisella palvelujen kehittämisellä, kustannusvastaavalla hinnoittelulla ja sopimusohjauksella. Toiminnanohjausjärjestelmän hyödyntämistä laajennetaan liikelaitoksen kaikille palvelualueille sisäisten laskutettavien tuotteiden osalta.

Ruokapalveluiden palvelukonsepti on selkiytynyt koulu-, päiväkotij- ja henkilöstöruokailuun. Toiminnassa suositaan lähiruokaa. Puhtauspalveluiden osalta omistajaohjauksen mukaisesti ostopalvelukohteiden palauttaminen omaan tuotantoon on aloitettu vuoden 2023 aikana. Palveluiden tuottamisessa laajennetaan robotikan käyttämistä.

Kiinteistöpalveluissa energia tehokkuutta pyritään parantamaan muun muassa LED valaistuksella sekä automaatiojärjestelmien optimoinnilla. Fluent-kunnossapidon sovelluksen käyttöönotto kiinteistöiden talvikunnossapidon sisäisen seurannan ja kehittämisen työkaluksi.

Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus heikkenee tulevaisuudessa. Oppilaitosyhteistyötä pyritään lisäämään harjoittelijoiden ja työssäoppijoiden saamiseksi. Tätä kautta pyritään saamaan Limingan kuntaa työnantajana tunnetuksi. Mahdollistetaan osaamisen ylläpitäminen ja kehittyminen kouluttamalla henkilöstöä eri palvelualueilla.

Liikelaitoksen strategiset tavoitteet

Hyvinvoivat kuntalaiset

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2026
Hyvinvointikertomuksen tavoitteiden toteuttaminen	koululounaan ruokailevien % osuus kasvaa	Tilanne paranee kouluterveyskyselyssä 2024	Tilanne paranee kouluterveyskyselyssä 2026

Talouden tasapaino ja johtaminen

Tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Tavoite 2026
Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Liikelylijäämä	Liikelylijäämä toteutuu talousarvion mukaisesti	Liikelylijäämä toteutuu talousarvion mukaisesti
Palveluiden digitalisaatio ja automatisointi	Palvelusopimuksien ylläpitäminen sisäisenlaskutuksen automatisointi	sopimuksen mukainen palvelu toiminnan ohjausjärjestelmän hyödyntäminen	Palvelut ja prosessit on mahdollisimman pitkälle digitalisoitu ja automatisoitu
Hyvinvoiva, osaava ja kehityshakuinen henkilöstö	Sairauspoissaolopäivät /työntekijä Keskimääräinen eläköitymisikä Henkilöstökysely	Sairauspoissaolojen määrä < 15 pv/tt > 64 vuotta Henkilöstön työhyvinvointi paranee	
Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen viestintä	Julkaisujen määrä eri kanavissa	Jokainen yksikkö viestii toiminnastaan vähintään 1 x / viikko	

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm.	46	46	49	49
Määräaikaiset, lkm	8	4	3	2
Sijaiset, lkm				
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm	7			
Henkilöstö yhteensä	61	50	52	51

Eläkkeelle jäänti (tehtävä)	2023	2024	2025
kiinteistönhoitaja		1	1
kokki		1	
ruokapalvelutyöntekijä	1		
laitoshuoltaja			1

Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2023	2024	2025
kiinteistönhoitaja-virastomestari	2		
laitoshuoltaja	2	4	
ruokapalvelutyöntekijä	1		

Koulutussuunnitelma

Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi. Tuetaan henkilöstön osaamisen kehittymistä ja ylläpitämistä oppisopimuskoulutuksella kaikilla liikelaitosten palvelualueilla.

Kiinteistöpalvelut:

Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinto 5 työntekijää

Tutkinnolla on tavoitteena syventää asiakaslähtöisen kiinteistöpalvelun tuottamisen osaamista, parantaa kiinteistön toimintakunnon ylläpitotaitoja, osata tehdä LVI-järjestelmiin tarvittavia huoltotöitä kiinteistön ylläpitoon ja toimintakuntoon liittyen, sekä syventää kiinteistöautomaation osaamisaluetta

Puhtauspalvelut:

Toimitilahuoltajan ammattitutkinto 2 työntekijää

Ruokapalvelut:

kokin / ruokapalvelutyöntekijän ammattitutkinnon päivitys 2 työntekijää

Suurtaloukokin ammattitutkinto 1 työntekijä

Majoitus- ja ravitsemisalan esimiestyön EAT_osatutkinto 1

Ensiapukoulutus 4 työntekijää

JYET koulutus 2 työntekijä